OVIDE

AŞK SANATI

çeviri: hikmet kırık

SALVADOR DALI'NIN ÇİZİMLERİYLE

OVIDE
AŞK SANATI

Ars Amatoria

OVIDE

SALVADOR DALI'NİN ÇİZİMLERİYLE

Salyangoz Yayınları: 11
Edebiyat Dizisi
Dünya Edebiyatı Kitaplığı: 3

Ovide

AŞK SANATI

Özgün Metin
Ars Amatoria

Çeviri: Hikmet Kırık
Yayın Yönetmeni: Kazım Uğur Kızılaslan
Kapak Tasarım: Muhammet Uzun
Mizanpaj: Mert Meriç

© Bu tercüme çalışmanın hakları Salyangoz Basın Yayın Dağ. İletişim Sist. Org. San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. 2005.

Birinci Basım: Ekim 2005
ISBN: 975-6277-12-2

Baskı ve Cilt: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Tel: (212) 551 11 19

Salyangoz Yayınları
Cemal Nadir Sok. Akşam Han Kat: 2 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 528 92 15, Fax: (212) 528 92 14
www.salyangozyayinlari.com

İçindekiler

I. KİTAP

Giriş .7
II: Hayatının Kadınını Nasıl Bulacaksın? .11
III: Etrafta Gezinirken Ara Kadınını .13
IV: Veya Tiyatro'da Ara Onu .15
V: Yarışlarda ya da Sirklerde Ara Onu .19
VI: Zaferler de İyidir! .22
VİI: Şölenleri Unutma .25
VIII: En Nihayet Sahil Orada .27
IX: Onu Nasıl Kazanacaksın? .28
X: Önce Hizmetçiyi Elde Et .34
XI: Doğum Gününü Unutma .37
XII: Yaz ve Söz Ver .40
XIII: O Nerede Sen de Orada .43
XIV: Kendine Çekidüzen Ver .45
XV: Şölen Sofralarında Cömert Ol .47
XVI: Söz Ver ve Kandır .53
XVII: Gözyaşları, Öpücükler ve İnisiyatifi Ele Geçir .55
XVIII: Betin Benzin Atsın: Dostlarına Dikkat Et .59
XIX: Esnek Olmalısın .62

II. KİTAP

I: Onun Görevi .67
II: Aklın Nimetlerine Muhtaçsın .74
III: Kibar ve İyi Huylu Olmalısın .77
IV: Sabırlı ve Uyumlu Olmalısın .79
V: Çekingen Olmamalısın .82
VI: Uşakları Kendi Tarafına Çekmelisin .85
VII: Ona Küçük ve Zarif Hediyeler Vermelisin .86
VIII: Onun Tarafını Tutmalısın ve Ona İltifat Etmelisin .88

IX. Hastayken Onu Rahat Ettirmelisin .90
X. Bırak Seni Özlesin Ama Çok Değil .91
XI. Başka Dostlar da Edin: Ama Dikkatli Ol .94
XII: Afrodizyaklar? .96
XII. Sevgilinin Kıskançlığını Harekete Geçirmelisin .97
XIV: Akıllı Olmalısın ve Istırap Çekmelisin .101
XV: Sevgilinin Özgürlüğüne Saygı Göstermelisin .103
XVI: Sır Sakla .107
XVII: Sevgilinin Kusurlarını Yüzüne Vurma .109
XVIII: Yaşını Sormamalısın .111
XIX: Acele Etmemelisin .114
XX: Görev Tamamlandı... Ancak Şimdi... .116

III. KİTAP

I: Sıra Sizde Kızlar .121
II: Nasıl Göründüğüne Dikkat Etmelisiniz 126
III: Saçında ve Kılığında Zevk ve Zarafet Olmalı .128
IV: Makyaj Yapın Ama Özel Anlarınızda .131
V: Kusurlarınızı Gizlemelisiniz .134
VI: Gülüşünüz ve Tavırlarınız Alçakgönüllü Olmalı .136
VII: Müziği Öğrenmeli Şairleri Okumalı .138
VIII: Dans Etmeyi ve Oyunları da Öğrenmeli .140
IX: Etrafta Görünmelisiniz .142
X: Sahte Âşıklara Dikkat! .146
XI: Mektuplara Özen Göstermelisiniz 148
XII: Kötü Alışkanlıklardan Kaçınmalı, Şairlerden Yana Olmalısınız 151
XIII: Hem Genç Hem de Olgun Sevgilileri Deneyin 154
XIV: Kıskançlığı ve Korkuyu Kullanın 156
XV: Pelerin ve Hançeri Oynayın 158
XVI: Sevildiğine İnandırın 161
XVII: Şölen Adabına Uymalısın 165
XVIII: Ve... Şimdi Doğru Yatağa 167
Son Notlar 170

I. Kitap

I. Kısım

Giriş

ŞAYET BU DİYARLARDA aşk sanatını bilmeyen birileri varsa hâlâ, bu yazdıklarımı okuyup, dediklerimden ilham alsınlar da sevmeyi öğrensinler. Kürekleri döndürüp, yelkenleri şişirerek, gemileri sularda yüzdüren sanattır. Sanat, atlara tatlı tatlı hız verdiği gibi aşka da böyle hükmetmelidir. Nasıl Automedon'dan atlı arabaları kullanmada ustalaşması istendiyse; nasıl Tifis'e Tesalya'da Argos'u suya indirmesi ve yürütmesi söylendiyse, ben de Venüs tarafından narin aşkın kılavuzu olarak görevlendirildim.[1] Yani sevişmenin Tifis'i, Automedon'u olarak bilinirim ben.

Doğrusu, aşk çılgın ve itaatsizdir ama aynı zamanda da hassas bir çocuk gibidir; yönlendirilmeye müsaittir. Philyra'nın oğlu Kheiron, çocukluğunda Aşil'i lir nağmeleri eşliğinde eğitmiş ve çıl-

gın mizacını bu sükûnet dolu sanatla yumuşatmıştı. Eskiler, dost, düşman herkesi korkudan dehşete düşüren Aşil'in yaşlı Kentauros Kheiron'dan çok korktuğunu söylerler.[2] Aşil, o ağır ellerini, ki bu ellerin nelere kadir olduğunu Hektor canıyla ödeyerek öğrenmişti, kırbaçlanmak üzere efendisi Kheiron'un bir emriyle ona uzatırmış. Kheiron, küçük Aşil'in hocası idi; ben de Aşk'ın hocasıyım. Bu ikisi: Aşil ve Aşk, iki tanrıçanın delidolu evlatlarıdır. Ama heyhat, nasıl ki, vahşi atların ağzına dişleri sıkan gem vurulur ve boğanın boynu boyundurukla eğilir, aşk da bana boyun eğecektir; her ne kadar bu boyun eğiş yüreğimi dağlasa, ve ateşi bir meşalenin titrek ışığı gibi tüm benliğimi sarsıyor olsa da. Aşk yüreğimi ne kadar parçalarsa parçalasın; içimi ne derece şiddetli yakarsa yaksın, ben de yaralarımın intikamını almak için bir o kadar hazır ve istekli olacağım. Ayrıca, bu sanatı bana sen bahşettin diyerek Apollo'ya yalan söylemeyeceğim; Cennet kuşları kulağıma şakıyarak ilham verdiler deyip de kimseyi kandırmaya çalışmayacağım; Askra, vadilerinde sürüler güderken Clio veya onun kız kardeşleriyle bir an bile olsun göz göze gelmedim.[3] Bana bu eseri yazdıran tecrübedir sadece: Tecrübe sahibi bu şaire kulak verin: Sadece gerçeğin şarkısını söyleyeceğim. Venüs, aşkın anası, yardımcım olsun!

Siz becerikli iffet numuneleri; siz, kalın kafalılar; siz, perdelerin ardında kendilerini gizleyenler;

Venüs

uzak durun benden. Sadece meşru aşkın, meşru ilişkilerin şarkısını söyleyeceğiz biz. Şarkımda hiçbir günaha yer olmayacak.

Şimdi, sana sesleniyorum ey acemi asker: ilk yapacağın şey nasıl birisine aşık olmayı arzulardın ona karar vermektir. Daha sonra da tüm çabanı hoşuna giden kıza kendini göstermek üzerinde yoğunlaştıracaksın. Üçüncü görevin ise aşkını kalıcı kılmak olacaktır. İşte sınırlarımız budur. Arabamızın ardında izlerini bırakarak tüm hızıyla bizi taşıyacağı yol, bu yoldur.

II. Kısım

Hayatının Kadınını Nasıl Bulacaksın?

HENÜZ ÖZGÜRLÜĞÜNE sahip ve dizginlerini kaptırmamışken, "sadece sen beni mutlu edebilirsin" diyebileceğin bir kadın seç. Yoksa böyle bir kadının sana gökten zembille ineceğini düşünme: Doğru kadın ancak aramakla bulunabilir; gözlerini dört açıp etrafına bak. Avcı; ceylanı yakalamak için ağını nereye kuracağını, yaban domuzlarının hangi vadilerde saklandığını, yırtıcı kuşlara ev sahipliği yapan ormanları bilir; tanır. Tıpkı balıkların yumurtalarını en çok hangi sulara bıraktığını bilen balıkçı gibi. Sen de ölümsüz aşkın özünü arayan biri olarak, kızların en çok nerelerde arzı endam ettiklerini, nerelere takıldıklarını öğrenmelisin. Hayatının aşkını bulmak için yelken açıp da denizlere açıl, upuzun mesafeler tepip yollarda çürü demiyorum sana. Perseus, Andromeda'yı Hin-

distan'ın en karanlık köşelerinden bulup getirdi ve Truvalı Paris, kadınını düşman topraklarından kaçırdı. Bunlar doğru; ama senin bu sıkıntılara girmene gerek yok; Roma'nın harikulade güzel kızları emrine amade bekliyorlar. Öyle ki; "her şeyin en güzeli Roma'da" dense yeridir hani. Bu şehirde Gargara'daki gül desteleri, Metimna'daki üzümler, denizlerdeki balıklar, saklı dallardaki kuşlar, gökyüzündeki yıldızlar kadar çok güzel kız var: Enas'ın anası Venüs bu kenti sürekli gözler. Hayatının aşkını, henüz körpe ve yetişkin olmayanlar arasından seçmekse dileğin, neredeyse çocuk denecek yaşta gelin namzetlerini göreceksin burada. Şayet istediğin genç bir kadınsa, bu şehirde binlercesi emrine amade. Öyle ki, neredeyse hangisini arzuladığından şüphe eder duruma düşersin. Yok, tercihin daha yıllanmış ve olgun hanımlardan yanaysa, inan bana, yine bu şehirde, hem de fazlasıyla mevcut.

III. Kısım

Etrafta Gezinirken Ara Kadınını

TEK YAPMAN GEREKEN, güneş, Herkül'ün aslanının sırtında, Aslan burcundayken Pompei'nin gölgeli revakları arasında ağır ağır gezinmektir. Ya da, Octavia'nın oğlu Marcellus'un ölümünün ardından onun anısına inşa ettirdiği, uzak diyarlardan gelmiş kaliteli mermerden yapılmış sanat şaheseri kütüphanenin çevresinde arz-ı endam etmektir. Bu arada, adını yaratıcısı Livia'dan almış olan ve yaşlı üstatlarla dolup taşan Revağın bulunduğu yeri de unutma veya acımasız babaları kılıçlarını çekmiş beklerken, Danaos'un cesur kızlarının biçare kocalarını öldürmeye hazırlandıkları yeri de yabana atmamalısın. Venüs'ün uğruna gözyaşı döktüğü Adonis tapınağını ve de Suriyeli Yahudilerin kutsal Şabat ayinlerini yaptıkları yerleri de unutmamalısın. Bu arada Memfis'in keten kumaşlara sa-

rınmış düve anıtını da bu iş için uygun bir yerdir; göz ardı etmemelisin. O Memfis ki, Jüpiter'e duyduğu aşktan çılgına döner de bir çok kızı da kendine benzetir.

Hatta mahkeme salonları bile (buna kimse inanmaz ama) aşk için uygun mekânlardır. Pek çok kez görülmüştür, aşk ateşinin gürültülü mahkeme salonlarında yakıldığı. Appian'ın havayı döven suları, mermerden yapılmış Venüs anıtının altından öyle bir fışkırır ki, diğerlerine yol gösteren avukatlar, kendi yollarını kaybedip orada aşka tutulurlar. Güzel ve etkili sözlerin geçerli olduğu bu yerde, sözcükler onu terk eder ve yeni bir dava başlar: Kısaca söylemek gerekirse bu kez başlayan kendi davasıdır! İşte bu anda Venüs, hemen bitişikteki mabedinden bu duruma kahkahâlârla güler. Çünkü bir zamanlar kendisine danışılan hukuk cambazı avukat, şimdi danışacak birini arar duruma gelmiştir.

IV. Kısım

Veya Tiyatro'da Ara Onu

AŞK AVINA ÇIKTIĞINDA özellikle basamaklı tiyatroları seç: böyle tiyatrolar aradığın şey için en uygun yerlerdir. Buralarda âşık olabileceğin, oynaşabileceğin, sadece bir geceliğine birlikte olabileceğin ya da sürekli elinin altında bulundurabileceğin birilerini bulabilirsin. Nasıl ki karıncalar uzun yollardan ağızlarında en sevdiği yiyecekleri taşıyarak evlerine dönerse veya arılar otlakların ve güzel kokulu çayırların arasındaki çiçeklerin ve kekiklerin arasında vızıldarsa, son moda kadınlarımız da ünlü gösterilere akın eder. Böyle durumlarda ben bile, sık sık tercih yapmakta zorlanacak hale gelirim. Bu tür yerlere hem görmek hem de görülmek amacıyla gelirler. Buralar iffetli alçakgönüllülük için ölümcül mekânlardır.

Tecavüze uğramış Sabin kadınlarının bekar er-

kekleri mutlu ettiklerini gördüğünde Romulus başta oyunbozanlık ederek buraları tehlikeli yerler haline getirmişti. Öyle ki, artık tiyatrolarda mermer sütunlar arasına çadır gerilmiyor, sahne safran kokularıyla bezenmiyordu. Platin tepesinden uçup gelen yapraklar kaplamıştı her yeri. Seyirciler çürümüş yapraklardan yapılmış gibi duran merdivenlerde oturup saçlarını olabildiğince bu yapraklarla örtüyorlardı. Sonra etraflarına bir göz gezdirip, sessizce titreyen yüreklerle arzuladıkları kızı gözlüyorlardı. Dansçı, Etrüsk kavalından yükselen aşina nağmeler eşliğinde, eşit üçlü vuruşlara uydurarak adımlarını, alkışlar arasında (o zamanlar alkışlar bugünkü gibi sanatsal değildi elbet) sahneye indiğinde, seyirciler arasında bulunan kral kendinden beklenen işareti verir. Bunun üzerine erkekler niyetlerini açıkça belli eden, kulakları sağır edici çığlıklar ve bağırtılar kopartarak etrafa dağıldılar ve şevkle sahip oldular kadınlara. Nasıl ki aralarına kartal dalmış kumrular, korku içinde telaşla uçuşurlarsa oradan oraya ve süt kuzusu nasıl kaçarsa düşman kurttan, öyle kaçıştı vahşi adamların elinden kadınlar da; beti benzi atmış, korku ve panik içinde. Artık her biri kendi için korkuyordu; ancak sanmaki korkunun bir yüzü vardır. Kimi saçını yolar, kimi her şeyini yitirmenin çaresizliği içinde orada öylece oturur: biri sessizce yas tutar, diğeri beyhude çağırıp durur annesini: biri haykırır, diğeri düşüp bayılır: biri kalır, diğeri kaçar... Tutsak kadınlar

genç, yaşlı demeden o günün hoş ganimeti olarak sürüklenip götürülürler. İçlerinden biri direnmekte ısrar eder ve aşığını reddederse, adam onu sımsıkı kucaklayıp öpücüklere boğar ve şöyle der: "Yazık değil mi göz yaşlarının ıslattığı, körpe yanaklarına? Baban annen için neyse ben de senin için o olacağım."

Sadece Romulus iyi bilirdi askerleri neyin sevindirdiğini: Ben bile asker olurum, eğer beni sevindirecek olanı bana verselerdi.[4] Bana öyle geliyor ki, o günden sonra başladı tiyatronun bilindik halleri; o yüzden bugün dahi güzeller için tuzaklarla doludur tiyatrolar.

V. Kısım

Yarışlarda ya da Sirklerde Ara Onu

SOYLU ATLARIN boy gösterdiği yarışları da unutmamalısın. Yarışların yapıldığı arenalar emrine amade kalabalıklarla dolup taşar. Buralarda gizliden gizliye mesaj göndermek için kaş göz etmene, genç kadının da seni kabul ettiğini göstermek için başını sallamasına gerek yoktur. Çekinmeden gidip onun yanına oturabilirsin; her şey serbest. Sıkış sıkıştırabildiğince, kalçalarını onunkilere doğru bastır, hiçbir sakıncası yok bunun. Sıralar dar olduğundan yakınlaşmak zorunda kalacaksınız. Kız arenanın koşullarına uymak zorunda olduğundan, bunu yapmak hoşuna gitmese bile değin, sürtünün birbirinize. Ardından dostça bir sohbet başlatmak için bir konu bulun ve ilk başta havadan sudan şeylerden söz edin.

Arenada yarışan atların kimin olduğuna dair sa-

mimi sorular sorun ve o hangi atı destekliyorsa, kimin atı olduğuna bakmadan, tereddütsüz sen de aynı atı desteklediğini söyle. Fildişi tanrıların kalabalık tören kafilesi geçerken tutkuyla alkışla tanrıça Venüs'ü. Şansına, kızın dizlerine bir toz düşerse, ki bu her zaman olabilir, bir fiskenle temizlensin elbisesi; bir şey düşmemişse bile sen yine de bir fiske darbesiyle düşmeyen şeyi temizle. Ona hizmet etmek için hiçbir fırsatı kaçırma. Eğer etekleri yere sürtünüyorsa genç kızın, dikkatlice derleyip toparla ve kaldır tozlu yerden. Eğer kız izin verirse, çıplak baldırlarını doyasıya seyretmen bu hizmetinin bir ödülü olacaktır. Bu arada, arkada oturanın kim olduğuna da bir bakıver; ola ki, dizleriyle kızın güzelim sırtına dokunuyor olmasın.

Küçük şeyler mutlu eder oynak gönüllüleri: onun için, mesela usta bir dokunuşla yastığını kabartmak çok işe yarar veya küçük bir yelpazeyle esinti sağlamak; yetmedi, narin ayaklarının altına alçak bir tabure koymak da iyidir. Gladyatörlerin kum tanelerini etrafa savurması gibi, arenalarda taze aşkların filizlenmesine yardımcı olacak şeylerden bolca vardır. Çünkü Venüs'ün oğlu, sevgi uğruna sıklıkla savaşır bu kumlu zeminde ve yaralı biri gördüğünde hemen bu yarayı açanı bulup kendisi de onda bir yara açar. Sohbet ederken, birbirine dokunurken, programı kontrol ederken, soru sorarken ve kimin kazanacağına dair bahse girerken. Yaralıların feryatları arasında, yanında duran kadının ba-

kışlarından atılan okla yaralanır da, seyretmeye geldiği gösterinin bir parçası oluverir o anda.

Yakın zamanlarda, Sezar Perslerle Atinalılar arasındaki deniz savaşını gösteren bir tatbikat dolayısıyla donanmasını teşhir ederken, her iki yakadan da bölük bölük delikanlılar ve genç kızlar koşup gelmişlerdi. Görenler dünyanın bütün güzelliklerinin burada toplandığını sanmışlardı. Öyle bir kalabalıktı ki, aşık olabileceği birine rastlamayan kalmış mıydı acaba? Kaç kişi tanımadığı, bilmediği bir yabancıyla aşka düşüp işkence çekmişti kim bilir?

VI. Kısım

Zaferler de İyidir!

İMDİ SIKI DUR. Sezar dünyanın geri kalanını da bizim hakimiyetimiz altına almanın planlarını yapıyor: Bundan böyle Uzak Doğu da bizimdir. Parthia, öcümüzü almak için geliyoruz, yerde kalmayacak Crassus'un kanı ve hükmünü yitirecek barbarların haince kanunları. Öcümüzü alacak olan burada şimdi, henüz toy bir delikanlıyken girdiği savaşlarda anlaşılmıştı önderimizin o olacağı. Korkaklar! Tanrıların doğum günlerinin hesabını tutmaktan vazgeçin. Daha çocukluğunda kanıtlanmıştı Sezar'ın ne yaman bir yiğit ve erdemli bir kişi olacağı. Herkül pençeleriyle iki yılanın kafası ezdiğinde henüz bir çocuktu; daha beşikteyken Jüpiter'e yaraşır soylulukta olduğunu göstermişti. Ya sen, Bacchus, kaç yaşındaydın? Henüz daha çocuk değil miydin, Hint ülkesini fethedip titrettiğin günlerde? Babanın krallık yılları ve gücü sana güç kat-

mıştı yiğidim; her ne kadar başlarda onun şöhretine borçlu olsan da, bugün genç bir prensin ama yarın tecrübeli bir kral olacak ve babanın gözcülüğünde zaferler kazanacaksın. Kardeşlerin de hep yanında, onların da kanlarını yerde bırakma. Baban seninle birlikte, babanın yasalarına daima sadık kal. Hem senin, hem de senin ülkenin babası olan baban, sana güçlü silahlar bağışlamış koruyup kollaman için. Düşman, ülkeni hileyle babandan çaldı. Onun hilekar oklarına karşın, sen takva kargısına sahipsin. Adalet ve acıma duyguları yaraşır sana, bunları asla terk etme. Böylece Partiya'lıların amacı ortadan kalkar; tabi orduları da. Ey, yüce önderim! Doğunun zenginliğini getir Latium'a. Babaların; Mars ve Sezar, her ikisi de sana güç verecektir. Sayende biri tanrı kalmaya devam edecek diğeri ise tanrılığa yükselecek.

Gördüğün gibi, zaferlerini yüceltiyorum: Adağım olsun bugünden; gelecekteki büyüklüğüne, yakacağım türkülerle yanıt vereceğim; yüce kutsama sözcükleri dökülecek dudaklarımdan. Askerlerinin karşısına dikilip benim sözcüklerimle yüreklendireceksin onları. Sakın ola, sözcüklerim kırmasın cesaretini! Partiya'lılar arkalarına bakmadan kaçarken; elimde kargım, uçan atlarla kovalayacağım düşmanı en ön safta. Ey Partiya, kazanmak için kaçacaksan, yenilgiden ne kalır elinde? Mars şimdiden seni lanetledi bile.

Böylece, o güzel gün gelip çattığında, dört kır atın çektiği altın arabanda oturacaksın ve düşman generalleri bir bir geçecek önünden, boyunları zincire vurulmuş ve o gün, eskiden olduğu gibi kaçmakta bulamayacaklar kurtuluşu. Bütün yürekleri mutlulukla dolduracak bu günde, dizi dizi delikanlılar ve genç kızlar koşup gelecek doyasıya tadına varmak için o kutlu bayramın. Onlar arasından bir genç kız kralın adını sorarsa; hangi dağları, hangi nehirleri aşarak, nereden gelip nereye gittiğini merak ederse eğer, dilinin döndüğünce anlat bütün bildiklerini. Eğer daha fazla sorarsa ve sen bilmiyorsan zararı yok, sanki biliyormuş gibi davran. Fırat nehrinden söz et: sanki başında sazlardan yapılmış bir taç taşıyor. Bir de uzun, yeşil saçlarıyla Dicle. Şu öbek öbek geçenler Ermeni tutsaklar, bu da Persler'in Danae tacı. Şu karşı tepelerde görünen ise Achamenid kenti. Orada görünen adamlar ise düşman generalleriydi de; biliyorsan gerçek adlarıyla söz et, bilmiyorsan, ziyanı yok, en yakışan bir ad uydur.

VII. Kısım

Şölenleri Unutma

ŞÖLENLER İÇİN DONATILMIŞ sofralar yeni aşklara başlangıçlar için daima kolaylıklar sağlar. Bu sofralarda ilgiye değer olanın sadece şarap olmadığını unutmamalısın. Bacchus şölen sofrasında öylece uzanmış yatarken, aniden tomurcuklanan aşkın onu boynuzlarının kıvrımlarından yakaladığı gibi yumuşak kollarına sürüklediği sık görülmüştür. Ve şarap Cupidus'un sarhoş kanatları tarafından emildiğinde ağırlaşır, uçamaz olur; şölen sofrasının esiridir artık. Nemli kanatlarını silkeleyip, kurutmakta hızlı olduğu doğru olsa da aşk pınarının aktığı yüreği hâlâ yaralı kalmaya devam eder. Şarap cesareti arttırdığı gibi tutku için de adeta biçilmiş bir kaftandır. Çok fazla içildiğinde dikkat önce hafifler ve ardından uçup gider. Sıkıntılar dağılır, acılar yok olur ve yüzlerde bir tatlılık... Gelsin kah-

kahalar, mutluluklar. Ve sonra, çağımızda pek rastlanmayan bir şey hakim olur zihinlerimize: Yalın bir açık yüreklilikle teslim oluruz yüce Tanrı'mn gücüne. Genç kızların, erkeklerin gönlünü çalması genellikle böyle zamanlarda olur. Ateşin alevi gibidir, şarabın içindeki Venüs. O yüzden, karanlığı aydınlatan meşalelere çok da güvenme. Elbirliği edince içkiyle gece, zarar verir güzelliğe dair görüşüne.

Paris, "Sen kazandın; sen her ikisinden daha güzelsin" deyip de evrenin en güzel kadını olarak Venüs'ü seçtiğinde, tanrıçaları bulutsuz bir gökyüzünün ışığında görmüştü. Gece hataları gizler. her kusur affedilir o vakitlerde; hoşlandığın her kız, güzel görünür gözlerine. Mücevherin, güzel dokunmuş bir kumaşın olduğu gibi bir kadının bedeni yada yüzü hakkında da gündüz gözüyle karar ver.

VIII Kısım

En Nihayet Sahil Orada

KADINLARIN TOPLANDIĞI sayısız mekânların her birini ve buraların neden avlanmaya müsait olduğunu tek tek anlatmamı mı istiyorsun benden? Kum taneleri kadar çoktur bu yerler. Sayılar yetmez hesaplamaya. Baiae'nin muhteşem kıyılarında bulunan suları kükürtlü, kaplıcalarını anlatmaya gerek var mı? Orayı bir kez gören biri gönlü yaralı döner. Bu yüzden derler ki, "galiba buranın suları iddia edildiği kadar da iyi gelmiyor insan sağlığına." Bu yetmezse şehir dışında, büyülü ormanın yakınlarındaki Diana tapınağına dikkat et derim. Bu tapınağın hakimi tanrıça, kız oğlan kız, ve nefret eder Cubid'in oklarından; yaralar herkesi ve daha da yaralayacak bir çoklarını besbelli.

IX. Kısım

Onu Nasıl Kazanacaksın?

ŞU ANA KADAR FELEĞİN çarkının düzensiz dönüşlerinde aşk perisi sana nasıl seveceğini, aşkını nerede seçeceğini ve ağını nereye kuracağını gösterdi. Şimdi sırada maşukunun hoşlandığı şeyleri nasıl bilebileceğini ve onu ele geçirme sanatını öğreteceğim. Bu işi hafife alma ve can kulağıyla dinle derim; çünkü bu sanatların en üstünde bir sanattır.

İmdi, her kim olursa olsun, her nerede olursa olsun aşıklar acz içinde yaklaşırlar sevdiklerine. Çevrene bir bak, doğru söylediğime sen de şahitlik edeceksin. İlk yapman gereken kendine güvenmektir. O zaman kazanamayacağın kadın yoktur. Güvenle gerersen gönül ağlarını onun kalbini kazanacaksın demektir. Çünkü kuşlar baharda ötmez olursa; Ağustos Böceği bütün bir yaz sazını çalmaktan ve-

ya bir tazı tavşanın peşinden koşmaktan vazgeçerse; ancak o zaman bir kadın genç bir erkeğin gurur okşayıcı sözlerini karşılıksız bırakabilir. Bundan hoşlanmaz sandığın kadının bile hoşuna gidecektir bu. Kadınlar da en az erkekler kadar hoşlanır gizli aşktan.

Erkek kötü oyuncudur, kadın arzularını gizler. İlk adımı atmak erkeklerin işi olmasaydı, kadın seve seve üstlenirdi bu rolü. Güzel meralarda inek boğaya böğürür, kısrak toynaklı aygıra kişner. Bizim arzularımız ise yumuşak ve daha az çılgındır, erkeğin ateşinin sınırları ise kurallarla belirlenmiştir. Hatırlar mısın erkek kardeşine beslediği aşkla yanıp tutuştuğundan kendini asarak cezalandıran cesur Byblis'i?[5] Myrrha babasını severdi; ama bir kızın babasını seveceği gibi değildi bu sevgi. Sonunda bir ağaca dönüşerek kabuklarla örtündü de göz yaşları güzel kokular saçarak hâlâ akar kızın adını taşıyarak.

Evvel zaman içinde, İda'nın yeşil ormanlı tepelerinde, boynuzlarının tam ortasında simsiyah bir ben dışında her yeri süt beyazı bir boğa varmış. Sürüsünün medarı iftiharıymış siyah benli, süt beyazı boğa. Öyle ki, Gnos ve Cydon'un düveleri onunla çiftleşmek için yanıp yakılırlarmış. Pasiphae[6] bile boğayı baştan çıkarmayı göze almışmış; öyle yanıp tutuşurmuş ki boğa için kıskançlığından o civardaki bütün güzel düvelerden nefret eder olmuş. Yalan

değil bu söylediklerim, herkes bilir. Girit'in yüz ilinde bunu inkar edecek kimse çıkmaz; Giritliler ne kadar yalancı olsalar bile. Öyle anlatırlar ki, Pasiphae, en taze yaprakları en körpe otları acemi elleriyle toplayıp boğanın önüne kormuş yesin diye. Kocası, Girit kralı Minos bir boğa tarafından öldürülmüş olsa da sakınmaya gerek duymadan sürüden biri gibi aralarına katılır boğanın peşinden gidermiş. Niye en güzel elbiselerini giyiyorsun Pasiphae? Boğa anlamaz senin bu süslenip püslenmelerinden.

Büyük baş hayvan sürüleriyle dağda dolanırken aynayı ne yapacaksın yanında? Ey ahmak kadın; ne diye habire tarar düzeltirsin saçlarını? İnanman gerek artık aynaya ki söyler sana bir düve olmadığını. Nasıl dersin, "keşke şu alnımda iki boynuzum olsa diye!" Eğer Minos'u mutlu etmek istiyorsan ona ihanet etmemelisin: yok eğer illa ki ihanet edeceksen, aldat kocanı hiç olmazsa başka bir erkekle. Derler ki, Bacchus kızlarının tanrı Adonis için yaptıklarının benzerini yapmış kraliçe de ve terk etmiş kocasının döşeğini, çalılıklar ve çayırlar için. Ah! Bilir misiniz kaç defa kızgınlık ve iğrenmeyle serzenişte bulunmuştur düvelere; "nasıl olur da bunlar mutlu ederler benim beyimi" diye?

Hele bir bak, karşısına geçmişler de nasıl oynaşıp duruyorlar yumuşak çimlerde. Hiç şüphe yok ki o budalalar inanıyorlar kendi sevimliliklerine. Ar-

Bakın Şu Kraliçeye

tık daha fazla dayanamayarak bir buyruk verdi: dağıtın dedi sürüleri ve boyunduruğa vurdurdu zavallı suçsuz düveleri. Sunağın önünde boş yere, zorla kurban edildi düveler. Kendi elleriyle deşti bağırsaklarını, sevine sevine. Kaç defa tanrıları memnun etmek adına kurban etti rakiplerini: "Git ve onu memnun et benim için!" diye bağırdı boğazlanan düvelerin ardından. "Bazen İo'yum ben" derdi, biraz sonra Avrupa olduğunu iddia ederdi. Bunlardan birini bir boğa kaçırmıştı, diğeri ise düve kılığına girmişti.[7] Ardından tahta bir boğanın içine girerek yanıltır sürünün kralını, ve soyuna ihanet edecek bir çocuk sahibi olur boğadan. Eğer Cressa sadece kendi kocasının gözüne girmekle yetinip Thyestes'in aşkına direnebilseydi, (bir erkekle bile başa çıkmak yeterince zorken) Güneş, yolun yarısında atlarını durdurup, arabasının yönünü gün doğumuna geri döndürmeyecekti.[8]

Nisus'un kızı kızıl saçlarını çalınca babasından, çaresizdir artık baldırlarına ve kasıklarına yüklenen azgın köpeklerin vahşice saldırısı karşısında. O Agamemnon ki karada Mars'ın denizde ise Neptün'ün saldırılarından paçayı sıyırabilmişken, katil karısının kurbanı olmaktan kurtulamamıştır. Kim gözyaşı dökmez, evlatlarını öldürüp elini çocuklarının masum kanıyla lekeleyen Korint'li Creusa'nın odlara yanmasına? Amyntor'un oğlu Phoenix az mı yaş döktü gözlerinin oyuluşuna. Nasıl parçalandı Hippolite ürküp gemi azıya alan atları

tarafından? Phineus neden masum oğullarının gözlerini oydurdu? Eden bulur; yaptıkları bir gün kendi başına gelir kişinin. Kadınların ihtiras ve tutkusun sonucudur tüm bu yıkımlar. Daha ürkütücü ve daha kalıcıdır kadınların azgınlığı, kıyaslandığında erkeklerinkiyle. Bu nedenle, hiç bir kadından umudunu kesme: içlerinde pek azı vardır seni reddedecek. Kabul ederler veya etmezler o ayrı; ancak hepsi hoşnut olurlar kendilerine ilan-ı aşk edilmesinden. öyleyse ne kaybedersin, taş atıp kolun mu yorulur, teklif edersen? Kaldı ki niye başarısız olasın her yeni aşk yeni bir mutluluk demek oluyorken ve ne kadar uzak ihtimal görünürse o kadar güçlü sarar yüreği sevda? Bilmez misin? Yabancıların toprağında daha bir verimlidir tohum ve derler ki komşunun tavuğu kaz görünürmüş komşuya.

X. Kısım

Önce Hizmetçiyi Elde Et

DİKKAT ETMEN GEREKEN ilk şey arzuladığın kadının hizmetçisini ayartmak olmalı: o senin işini kolaylaştıracaktır. Önce bir bak bakalım, hizmetçisi hanımının hislerini ve düşüncelerini tanıyor mu ve onun beden dilinin gizemli işaretlerinin gerçekte ne anlama geldiğini biliyor mu? Yalvarmalarınla ve vaatlerinle hizmetçiyi baştan çıkart; şayet onu razı edebilirsen, kolayca elde edersin istediğini. Hanımının ne zaman havasında olduğunu, ne zaman aşka açık olduğunu sana söyleyecektir. Hekimlerin yaptığı gibi ölçüyle ver ilacı; gününü, saatini bil. Verimli topraklardaki ekinler gibidir kadınlarda; üretkenliklerinin keyfini sürerken zihinleri de aşka uygun olur. Bir kadının kalbi bahtiyarsa ve canını sıkacak bir şey yoksa aşka açık olacaktır. Venüs bütün baştan çıkarıcı hünerleriyle iş başında-

dır. Truva acı dolu bir mücadelenin sonunda savunuldu; ancak sevinç içinde açılmışken yüreği, askerlere gebe bir atı bile kabul etmişti.

Başka bir sevgili tarafından yaralandığı gün, bu yaraların acısı tazeyken elde edilir; o günlerde açıl sevgilin olmasını istediğin kadına. Öcünü alması için yardımını sunmakta gecikme. Hizmetçisi sabahları saçını tararken; neşelendirir, canlandırır onu ve katar kendi küreklerini senin yelkenine de, daha bir hızlı yüzer gemin rotasında. Bir yandan kendi kendine söylenirken, tavşana kaç tazıya tut misali, "bu yaptığını yanına bırakacak mısın onun" diye sorar ve sonra sözü sana getirir ve onun aşkından deliye döndüğünü, bu yüzden ince hastalığa tutulup öleceğini söyleyip ikna eder onu. Ancak bu işte elini çabuk tut çünkü aynı ince bir buz tabakası gibidir kızgınlık, zaman içinde erir gider. O zaman senin tekneni yüzdürecek rüzgâr diner ve varamamış olursun vuslata.

Şimdi belki de, hanımı bırakıp onun yerine hizmetçiyle iş tutsam ne olur diye soracaksın? Böyle bir plan çok büyük riskler taşır. Hizmetçi takımının kimisi yaklaşmak istemez yatağa, kimi vardır ki ağırdan alır. Bazısı seni hanımının ödülü sanır,bazıları ise kendine yakıştırır. Başarma ihtimalin vardır tabi ki; ancak beni dinleyecek olursan yine de uzak dur derim. Budur sana tavsiyem. İstemem sırf benim peşimden geldi diye bir delikanlı sarp uçurum-

larda heba olsun. Buna rağmen, mektuplarını getirip götüren bu kadının çabası ve bedeni seni mutlu etse de ilkin hanımı elde et, sakın ola yanaşma hizmetçi kıza. Eğer ustanın sanattaki yeteneğine inanıyorsan ihmal etme bu öğüdümü, yele verme sözümü ki hizmetçiye yükle suçun birazını ve asla bir hizmetçiyle başlama aşka. Başladığında sonuna kadar gitmeden bırakma işin peşini ya da en iyisi hiç başlama daha iyi. Boşuna çabalar, kanadı ökseye yakalanan kuş; ne kadar çırpınsa nafile yemi yutan balık; iş işten geçmiştir artık yakalandığı tuzaktan avcının çıkardığı yaban domuzu için. Zokayı bir kez yuttu mu balık sıkı tut, zaferini garantileyene kadar. Bir kez suç ortağın olduktan sonra artık senin dediğinden çıkmaz ve hanımının her söylediğini, her yaptığını sana bildirecektir. Ancak bu bilgileri iyi saklamayı bil; eğer muhbirin gizli kalmayı başarabilirse sende fark ettirmeden sevgilinin aklından geçenleri tümden bilebilirisin.

XI. Kısım

Doğum Gününü Unutma

SADECE TOPRAĞI EKEN çiftçilerle, deryada dolanan gemicilerin mevsimleri gözlemeye muhtaç olduklarını düşünüyorsan bil ki yanılırsın. Ne tohum, kendi kendine yeşerip biçilmeye hazır hale gelebilir ne de bir gemi, şarap karası denizlerde tek başına yüzebilir. Körpe bir kızı kolayca elde etmek de öyle her zaman kolay değildir. Çoklukla zaman içinde hallolur böylesi işler. Bir bakarsın onun doğduğu güne denk geliverir sana da doğması günün.

Sevdiğin kızın doğum günü bu günlerde de olabilir, Venüs'ün Mars'ın aşkıyla yanıp tutuştuğu bir Nisan Günü de veya Circus'un her zaman olduğu gibi çamurdan heykellerle değil de ganimet olarak alınan kralın hazineleriyle süslendiği savaş zamanlarında bu işleri ertele. Ülker takım yıldızı görünür-

ken sert geçen kış mevsiminde ya da Haedus'un güzel yüzünü okyanus sularıyla birleştiği günlerde en iyisi oturup beklemektir. Bu günlerde engin denizlere güvenerek yola çıkan pek kurtaramaz gemisini alabora olup da batmaktan. Başlamak için en uygun zamanlar Allia'nın toprakları Romalı yaralıların kanıyla sulandığı ya da dünya işleriyle uğraşmanın yasak olduğu Suriyeli Yahudilerin kutsal günü olan Şabat günleridir.

Sen, sen ol sevgilinin doğum gününden kork: her şeyi hesaba kattığında bu gün senin için en uğursuz günlerden biridir. Ancak ne kadar çabalasan da nafile, senden mutlaka bir şeyler koparacaktır. Ateşli bir aşıktan servet kopartmak kadınlara özgü bir yetenektir. Kendi halinde bir sokak satıcısı sevdiğin kadına yaklaşır da o da ondan bir şeyler satın almasın görülmüş şey değildir. Sen orada oturmuş beklerken, satıcı kadın malını satmak için başlar türlü diller dökmeye, fiyatından söz etmeye. Bu arada sevgilin bir de senin bakmanı ister "sen malın iyisinden anlarsın" ve bir öpücük konduruverir istediği bir şeyleri onun için satın alasın diye.Yıllardır böyle bir şeyim olsun isterdim, ne kadar da uygunmuş fiyatı. Ah! böyle bir şeyi olsa hep mutlu olacaktır yıllarca, hem de yeminle. Yanında hiç para olmadığını söylemenin ne faydası var? bir senet verirsin olur biter; okuyup yazmayı öğrenmiş olmak, bu durumda ağırına gider. Hele bir alıştırmaya görsün seni doğum günlerinde hediyeler al-

maya; sence biter mi ihtiyaçlar, sonu gelir mi doğum günlerinin? Niçin sanırsın –yalandan da olsa dökülmez mi göz yaşları- kulağındaki küpeden düşen o hayali tek taş pırlantaya? Bir düşün neler istenir senden ödünç olarak; ama asla geri ödenmez alınan borçlar. Demem o ki on ağzım, on dilim olsa yine de yetmez bu yosmaların şeytanca dalavelerini anlatmaya.

XII. Kısım

Yaz ve Söz Ver

BİLİRSİN NASIL AŞİL dayanamamış yalvarmalara ve kabul etmiş Hektor'un ölüsünü Priam'a bırakmaya, öyledir; tanrılar bile dayanamaz yalvarıp yakarmalara. Sen de öyle yap; tutkulu bir aşık gibi, aldırmadan kim olduğuna; hoş sözlerle, tatlı diller döken mektuplar yaz zarfı mühürlü. Söz ver, bol bol: söz vermekle kim ne kaybetmiş ki, sana bir zararı olsun? Kim olsa söz verirken bol keseden harcayabilir. Bir kez inanıp, umutlandı mı etkisiyle senin için faydalı onun içinse yanıltıcı tanrıçaların etkisiyle; uzun süre oyalar bu umut, bu yanılgı. Çok cömert olursan bil ki terkedildiğin gündür, o gün. Ağlayacağı kadar ağlamıştır onun için ve artık kaybedecek bir şeyi kalmamıştır. Bu yüzden, çiftçiyi kandıran verimi kıt bir tarla gibi ya da bir sonraki zarda kazanacağın umuduyla kör hırsı-

na yenik düşüp habire zar atıp her seferinde kaybeden kumarbaz gibi cömertçe vermesen de verecekmiş gibi görün. İşin ustalığı, inceliği bir şey vermeden onu kazanmak. O versin ziyanı yok; en çok zaten gönülden vermeye razı olduğu şeyi kaybedecektir. İşte böyle, sen göndermeye devam et onu şımartacak sözlerle dolu mektupları; böylece niyetini denemiş olursun. Bilirsin, baştan çıkmış elmanın üstüne yazılmış mesajı okuyunca Cydippe.[9]

Sizi uyarıyorum ey Roma'nın gençleri, bu soylu sanatı öğrenin. Sadece başı belaya girmişleri savunmaya yaramaz güzel söz söylemek. Güzel söz, ne denli etkilerse yargıçları, seçilmiş senatörleri ve kalabalıkları; güzel söze dayanamaz, büyülenir kadın gönlü zarafetle kazanılmış olur. Ancak söz gücünüzü açık etmeyin fazla, gizleyin duygularınızı, açığa vurmayın; ama can sıkıcı sözlerden de kaçının. Sevdiği bir arkadaşına karşı akılsız bir budaladan başka kim nutuk çeker gibi konuşur? Sert, kaba sözler bir kadının canını sıkar. Ayrıca mektubunuzda güvenilir olmaya özen gösterin, sanki onun karşısındaymış gibi sıradan sözcüklerle konuşun; ama şımartmaktan da geri durmayın. Eğer mektubunuzu kabul etmeyerek okumadan size geri gönderirse, siz yine de vazgeçmeyip bir gün okuyacağı umuduyla ona yazmaya devam edin. Zamanla inatçı öküzler bile alışır boyunduruğa ve atlar, yavaş yavaş uyar koşumlarına. Toprak, sürtüne sürtüne aşındırır sabanın demirini. Kayadan daha sert su-

dan daha yumuşak ne var şu dünyada? Ancak yine de oyar, eritir en sert kayayı bile o usul usul akan su. Ne demişler ? Sabırla olur koruk helva ve yeteri kadar sabreden nihayet fetheder Penelope'u bile.[10] Truva'yı bir hatırla; ne kadar direndiyse de o da düştü sonunda. Mektuplarını okumuş ama cevap mı yazmıyor? O zaman pek ısrar etme, bırak kendi haline, okumaya devam etsin onu şımartan sözcükleri. Eğer okumak içinden geliyorsa, okuduğu şeye cevap vermek isteyecektir nihayetinde. Kimbilir, belki de ilk önce soğuk bir yanıt alacaksın: lütfen beni bir daha rahatsız etmeyiniz, diye. Bu, yapma dediğim şeyi yap; yap dediğimi yapma, demektir. Sen aldırma bunlara ve bildiğin gibi davran. Eninde sonunda arzuladığın şeye kavuşacaksın.

XIII. Kısım

O Nerede Sen de Orada

SIRASI GELMİŞKEN; eğer bir kadını yatağına öylece uzanmış görürsen gizlice yaklaş, sanki farkında değilmişsin, bilmezmişsin gibi çekinmeden sokul yanına. Söylediklerinin delik kulaklar tarafından işitilmesini istemiyorsan sakın, tek bir söz söyleme. Ustalıkla belirli jestler ve mimiklerle anlat söylemek istediğini. Eğer gezinti yerinde bir yürüyüşe çıkmışsa, sen de hemen peşinden git. Bir arkadaş gibi, bazen önden bazen arkadan giderek; kimi hızlı, kimi de yavaş yürüyerek mermer sütunlar arasında süzülüp fırsatını buldun mu çekinme, yaklaş yanına. Amfi tiyatroda tek başına oturmasın; sen de ol yanında ve doyasıya bak o güzelim omuzlarına. Ona doğru bak, hayran hayran seyret. Sözlerle değil jestler ve bakışlarla konuş, şaşkınlığa uğrat. Güzel bir kadınla dans eden oyuncuyu alkış-

la ve kim olursa olsun aşık biri rolündekini şevkle destekle. O ne zaman kalkarsa, durma sen de kalk, o oturduğunda hemen otur yerine sen de, böylece geçir zamanı sevgilinin kaprisleriyle.

XIV. Kısım

Kendine Çekidüzen Ver

MAŞAYLA KIVIRCIK YAPMA saçlarını ve sakın ola düşünme sünger taşıyla temizlemeyi bacaklarındaki kılları. Bırak, bütün bunları Kibele Ana'ya[11] çılgın tapınma ayinlerinde olduğu gibi Frigyalılar yapsın. Güzelliği biraz da uysallığındadır erkeğin ki ona yakışmaz böylesi davranışlar. O güzeller güzeli Ariadne'nin kaçtığı Thesus'un saçları darmadağınıktı, tek bir toka bile yoktu saçında.[12] Phaedra, çekinmemişti aşkını hiç bir özelliği olmayan, kılıksız, Hippolytus'a sunarken.[13] Adonis ormanda yaşardı da, yine de bir tanrıça gönlünü kaptırıvermişti ona da.[14] Üstün başın biraz temiz olsun, giydiklerin yakışsın bedenine yeter. Güneşin altında çalışmaktan bronzlaşmış bir ten, dilin paslı, dişlerin sararmış olmasın bir de. Ayakların kaybolamasın kocaman sandaletlerin içinde. Saçını bir orasından bir burasından kırparak berbat etme, bı-

rak usta bir berber düzeltsin başını ve sakallarını. Tırnakların uzun ve kirli olmasın ve lütfen burnundan dışarı kıllar sarkmasın. Bir de ağzından kötü kokular yayılmasın. Ha bir de sığır çobanı hatta sığırlar gibi kokarak, insanların burnunu rahatsız etme yeter. Bundan fazla süse bir hoppa kadınlar bir de başka erkeklere ihtiyaç duyan ne idüğü belirsiz adamlar ister.

XV. Kısım

Şölen Sofralarında Cömert Ol

AH! DİYE DERİNDEN bir iç çekerek seslenir Bacchus, kendi yaktığı ateşi ha bire körükleverek aşıklara yardım eden o büyük ozana. Girit kralının kızının yüreğini sarınca aşk ateşi, vurmuş kendini yollara ve bir sabah uyanıvermişti Dia'nın ıssız kumsallarında.[15] Göğsü, bağrı açık, yalınayak ve dağınık altın sarısı saçlarıyla öylece bir başına kumsalda; sessiz dalgalardan medet umarak, seslenmiş acımasız Thesus'a; yumuşak, pırıl pırıl yanaklarından aşağı süzülürken utancın göz yaşları. Bir yandan sesleniyor bir yandan göz yaşları döküyordu. Ancak ne bu seslenişler ne gözyaşları değiştiriyordu onu; çoğalıyordu güzelliği bağırıp ağlıyorken bile. Elleriyle defalarca tatlı göğüslerini dövüyor ve ağlıyordu: "beni bırakıp bir başıma gitti, o taş yürekli, vefasız adam. Sensiz ben ne yapacağım

şimdi? Ne olacak bana?" Ağladı, ağladı ve birden bütün sahil davul ve dümbelek sesleriyle yankılandı. Korkudan düşüp bayıldı, boğazında takıldı son sözleri. Bakın! Dağınık saçlarıyla Bacchantes:[16] Bak! Hoppa Satyruslar, yürüyor tanrı Bacchantes'in önünde.[17] Bak! Salinus, sarhoş yaşlı, nasıl da yalpalıyor, güç bela duruyor yelesine yapışarak katırın üstünde?

Salinus kovalıyor Bacchae'leri, onlar da önce kaçıyorlar, sonra geri dönüp ellerindeki değneklerle dürtüyorlar katırı. İşte, Salinus düşüverdi tepe üstü, uzun kulaklı katırdan: Şimdi hep bir ağızdan bağıra çağıra tempo tutuyor Satyruslar: "Haydi ayağa kalk baba, ayağa kalk," Bak işte göründü asmaların Tanrısı; görkemli bir şekilde kurulmuş, asma yapraklarıyla bezenmiş arabasına. Altın dizginlerle yönlendiriyor arabaya koşulu kaplanları.

Genç kadının sesi gitmiş; uçmuş beti benzi. Theseus'da yok görünürlerde. Tam üç kez kaçmaya yeltendi, korkusundan kımıldayamadı bile her üçünde de. Rüzgârdan sallanan buğday başakları gibi sallandı ve bataklıktaki narin bir saz gibi titredi. Tanrı ona dönerek dedi ki: "Gör bak, avutmak için geldim, daha sadık olan aşkta. Bırak korkmayı artık, ey Giritli, ey Minos'un kızı, bundan böyle sen Bacchus'un gelinisin.

Al, yüz görümlülüğün olsun gökler. Yerin hazır göklerde; bir yıldızsın sen artık. Yol göster yolunu

şaşıran, endişeli denizcilere ki varabilsinler sağ salim Girit hükümdarına. Böyle konuştu ve atladı arabasından, ayaklarının altına serilmiş kumlara ki korkmasın diye genç kadın kaplanlardan. Yorgun ve bitkin düşmüş genç kadını aldığı gibi güçlü kollarına oradan götürdü kolayca: ne zorluğu olabilirdi ki bütün bunların böylesi bir tanrıya? Bu sırada şarkılar çalındı kulaklara. Bazıları "ey Hymenaios" diyordu kutsayarak düğün tanrısını, diğerleri Bacchus heyy!" Şarkılar arasında girdiler kutsal gerdek yatağına, tanrı ve güzel gelin. Bacchus'un armağanlarını cömertçe serdiğinde önüne ve güzel bir kadın bulduysan yatağını paylaşacak seninle, sun en içten şükranlarını gece eğlencelerinin babası o tanrıya. Lütfedip emretsin şaraba, uçmasın aklın, başında kalsın.

İzinlisin orada konuşmaya, başka yerde yasak ve gizli olan bir çok şey hakkında velev ki sadece o güzele söylendiğini hissedecek gizemli sözcüklerle söylensin tüm duygu ve düşünceler. Tatlı sözler yaz, şarabın görünmez yüzeyine, böylece sevgilin okuyabilsin sadece. Sevdadan yanıp tutuşan gözlerle bak gözlerine; konuşan, yüzün olsun suskun sözcüklerin içinde. Dudaklarına değen kupayı ilkin sen kap ve onun dudaklarının değdiği yerden iç sende. Parmaklarının dokunduğu her yiyeceği sen de al, alırken elinle dokun onun eline. Bu arada, eğer kocası yanındaysa kendi arzularını ötele, önceliği ona ver; al gönlünü onunda. Yeni dostlar edinmek için

yararlı bir yoldur bu da. Eğer sakilik senin görevinse kayır onu, ikram et kadeh sana geldiğinde; çekinme ver başında taşıdığın defne yapraklarından çelengi bile. Konumu senden aşağıda, oturduğu yer senin gerinde olsa bile ileri say kendinden, ziyanı yok; esirgenmez tavuk kaz gelecek yerden. Söylediklerini takdir et, onayla konuşmalarını. Bir dostunun adını kullanabilirsin gerektiğinde, iş bitirmek için caizdir yakınları sömürmek. Ancak unutma her ne kadar sağlam bir yol olsa da iş de açabilir başına. Az değildir gönül işlerinde aracılık edenlerin ileri gittiği. Öğüdümü dinlersen ölçülü ol derim içerken. Kısaca bastığın yeri gör ve kaybetme kendini. Çoğu kişi bilir, sarhoş kafayla başlar çekişmeler ve yumruklar dünden hazırdır sıkı bir kavga için. Euryton ölmedi mi bu yüzden, yuvarladıkça sunulan her kadehin ahmaklaştırıcı etkisinden?[18] Yoksa hüner ölçüsünde içip, tadını çıkarmak, eğlenmek içindir şölen sofraları.

Sesin güzelse şayet, şarkı söyle; dans et bacakların çevikse; eğlendir herkesi, onları eğlendirecek her ne ise. Ve sarhoşluk zararlıysa da sarhoş taklidi yapmak faydalıdır. Bırak kaysın, peltek peltek konuşsun sinsi dilin; böylece müstehcen şeyler söylesen de seni değil, fazla kaçmış şarabı suçlarlar. Hoşlandığın kadın hakkında güzel şeyler söyle ve esirgeme güzel sözleri seviştiği erkekten bile Velev ki içinden onun için beddualar etsen de. Nihayet şölen masası temizlenip, misafirler dağılınca etra-

ta, sen de karış kalabalığa ve sessiz sedasız yaklaş kadına. Bırak ayakların dokunsun onun ayaklarına ve parmakların temas etsin kalçalarına.

Şimdi artık onunla konuşma zamanıdır. Köylüler gibi utangaç olmak yakışmaz böyle ortamlara. Ne talihin ne de Venüs esirger yardımlarını cesur sevgililerden, korkma. Zarafeti öğrenemezsin benim kurallarımdan; ama unutma, yeterince arzularsan onu güzel sözcükler kendiliğinden dökülecek dudaklarından. Senin işin aşık rolü oynamak, sözcükleri taklit et yüreğini yaralamak istersen. Bütün yolları dene, elinden geleni yap gönülden sevdiğine inandırmak için. Zor olur diye düşünme hiç. Her kadın arzulandığını düşünür, en çirkini bile kendini güzel sanır.

Ancak sık görülür sever görüneyim derken gerçekten sevenler ve sık görülür sevgiye özenirken, gönül verenler. Siz kızlar, çok sert olmayın yalandan sevenlere, yalan gibi başlayanın ardından gelir gerçek sevgi de. Şimdi duru, berrak suyun yatağını aşındırması gibi şımartan sözcüklerle karıştır kafasını. Asla güç gelmesin övgüler düzmek, yüzünün ve saçlarının güzelliğine, zarif parmaklarına, narin ayaklarına. Güzelliklerini olduğu gibi ağırbaşlılıklarını bile kullan. İffetli bakireler bile hoşlanır güzelliklerinin konuşulmasından. Neden sanırsın bugün hâlâ utanç duymakta Juno ve Palas, kazanamadıkları için yarışmayı Frigya ormanlarında.[19] Ju-

no'nun tavus kuşu nasıl kabarır, açar kuyruğunu, övüldüğünde de gizler hazinesini sessiz sedasız seyredenlere. Yarış atları nasıl da hoşlanır boyunlarının okşanmasından, yelelerinin taranmasından iki yarış arası deneme koşularında.

XVI. Kısım

Söz Ver ve Kandır

ÇEKİNME, CÖMERT OL vaat ederken, vaatlere dayanamaz baştan çıkar bütün kadınlar. Yemin edebilir and içebilirsin hatta dilediğin tanrıyı şahit bile tutabilirsin yeminine. Jupiter bile yücelerdeki makamından gülümser hoş görüyle sevdalıların yalanlarına ve emir verir Aeous'un yeline ki tuz buz edip dağıtmak için yeminleri. Öyle ya, halden anlar Jupiter; değil mi ki alışkındı kandırmayı Juno'yu yalan yere ettiği yeminlerle Styx üstüne.[20] Tanrılar işimize yararlar. Eh madem ki işimize yararlar, öyleyse inanalım ki vardırlar. Alıp yanınıza şarabı ve tütsüyü varın gidin kadim sunaklara. Umarsız sükûnet içindedirler, dalmaz tanrılar derin uykulara ya da sızıp kalmazlar, gerekmez zincire vurulmaya. Tanrısal yol basit ve masumdur ve ilahi olan elimizin altında. Elini kana bulama, borcuna sadık ol,

sözünü tut, anlaşmalarına bağlı kal, hile yapma. Sadece kadınları yanılt, böylesi yakışır akıllı kişiye ve böylesi hem tatlı hem de güvenilirdir. Gönül işlerinde gerçek, daha bir muhtaçtır korunmaya riyakarlık karşısında. Çoğunluğu kafirlerden oluşmuş bir kabile; bu nedenle yanılt, seni yanıltanı sende. Bırak kendi kurdukları tuzağa düşsünler, çekinme. Derler ki, bir zamanlar Mısır'da yağmurlar yağmamış ve kurumuş, toprağa can veren nehir. Tam dokuz yıl kuraklıktan sonra Thrasius varır Busuris'in yanına ve akıl vermiş, demiş ki: Ancak diner Jüpiter'in öfkesi, hıncı eğer uğrunda akıtılırsa bir yabancının kanı. Bunun üzerine Busuris şöyle cevap vermiş: sen ki, Mısır topraklarına yabancısın, öyleyse ilk olarak akmalı kendi kanın. Sen olmalısın Mısır toprağına can veren su. Phâlâris'de böyle yapmış, Perillus'un bedenini demirden boğa içinde kızartmış.[21]

XVII. Kısım

Gözyaşları, Öpücükler ve İnisiyatifi Ele Geçir

VE GÖZ YAŞLARI YETİŞİR imdadına. Taş kalpleri bile yumuşatıyorsa gözyaşı, yanakların ıslanmış görün becerebilirsen. Eğer göz yaşları dökemiyorsan, gerektiğinde (her istediğinde ağlayamaz insan) ıslak ellerle dokun gözlerine. Sorarım size, hangi bilge adam süslemez göz yaşlarını öpücüklerle? O sana öpücük vermeyebilir; ama bu hiç önemli değil. Sen al, sana verilmeyeni. Belki direnip mücadele edecek: "sen çok hain ve kötüsün" diyecek. Ama aldanma, bir yandan karşı koyarken, bir yandan da sahip olunmak isteyecek. Tek dikkat etmen gereken, incitmeyeceksin körpe dudakları ısırırken. Yakınmasın ne kadar da kaba ve sertsin sen. Bir öpücükle yetinme, daha fazlasını iste. Tek bir öpücük alıp, yeter bu bana dersen, o ana kadar

elde ettiklerini de kaybetmeyi hak ediyorsun demektir. Ah! bana kalırsa seni ileri gitmekten alıkoyan bal gibi beceriksizlik, tevazu değil.

Gerçi zorla da başarılır bu iş çünkü kadınların hoşuna gider zorlanmak. Kadınlar keyif alır istemedikleri şeyin kendilerine verilmesinden. İhtiraslı aşığın saldırısına uğrayan kadın memnun olur bundan ve iltifat sayar günahkar hamleleri. Güler görünse de yüzü, üzgün olur yüreği aşığının baskısından kaçabilen kadının. Çokça tartaklanıp zorla elde edilmelerine rağmen Phoebus ve kız kardeşi yine de bağlandılar kendilerini taciz edenlere. Kahraman Aşil'in Scyros kralının kızıyla evlilik hikâyesi iyi bilinirse de yarar görürüm tekrar etmekte. Hatırlarsın, İda dağındaki yarışmada Afrodit, rakipleri Hera ve Athena'yı alt edebilmek için Paris'e ölümcül bir rüşvet vermişti de Priam'a gelin gelmişti Helen düşman ülkesinden: Truva'da Yunanlı bir gelin. Bunun üzerine and içmişti bütün Isparta'lılar sözlerini tutarak. Yanında savaşacaklardı yaralı kocanın öcünü alırken. Tek bir adamın acısı amacı olmuştu bir ulusun. Bir tek Aşil red ediyordu bu amacı annesinin yalvarmaları karşısında.[22] Utanç verici olsa da gizledi erkekliğini kadın giysileri içinde. Çıkışıverdi Odysseus, görünce onu böyle: Bu ne hal böyle Aşil? Sana mı kaldı yün eğirmek? Senin için başka sanatlarda şan şöhret. Ne o koluna taktığın sepet? Kalkan tutmalı, Hektor'un kellesini uçuran bu eller, değil ki işi yün eğirmek.

Bırak bu zahmetli işi, fırlat bir kenara çıkrığı bu elden ki nam kazandırmış Pelias'ın mızraklarına.[23]

Ne olmuş, nasıl olmuşsa olmuş, girmiş yatağa krallığın bakiresiyle Aşil. Ancak ondan sonra öğrenmiş ki erkekmiş kadın bildiği, o asil bakirenin. Bu durumda, zorla elde edilmiş diyebiliriz bakire için. Aşil atlayınca üstüne, defalarca haykırmış "dur, bırak" diye. Ama nafile, yenilmiş erkeğin gücüne. Öte yandan zorla elde edilmek istenmiş de sayabiliriz. Ne zaman Aşil elindeki çıkrığı bırakıp, kuşansa silahlarını, "kal, gitme" diye yalvarırdı. Çünkü o da istiyordu bir erkekle olmayı. O Deidamia, ne çare ki, direnirsin tacizcine. Nerede şimdi bu güç? Nerede şimdi o güç bulabilir misin arasan bile? Ah! Gençler çok güvendiklerinden yakışıklılıklarına, ilk adımı kadının atmasını beklerler. Şüphesiz ilk adımı atmak biraz utanç verici olsa da başkası başlatmışsa işi, hoş olur karşılık vermek. Ancak ilk adımı erkeğin atmasıdır bu işin doğrusu; giriş sözcüklerini ilk o dile getirmeli. Kadınlar nezaketle kabul eder erkeğin gurur okşayıcı yakarışlarını. Arzu ediyorsan bir kadını kazanmak, iste; sadece istenmesini bekliyordur. Bir sebep göster isteğini yerine getirsin diye. Hiçbir kadının baştan çıkaramadığı yüce Jüpiter bile yalvarmıştı eskinin yiğit kadınlarına. Eğer yalvaran bakışlarını, derinden iç çekişlerini küçümsediğini görürsen, varma üstüne, geri dön başladığın yere. Kadınlar kaçanı kovalar, lâkin tiksinir ayak direyen ısrarcılardan. Daha az

üstüne git ki, vazgeçsin tiksinmekten. Her zaman işe yaramaz ilan-ı aşk; saklamak gerekebilir arzuları dostluk perdesi ardında. Nice ciddi kadınlar tanıdım ben, kandırıldı bu yolla; bir zamanlar taptıkları erkek sevgili oluverdi sonunda.

XVIII. Kısım

Betin Benzin Atsın: Dostlarına Dikkat Et

UTANÇ VERİR OKYANUS dalgalarının solgun renkleri hem denizciye hem de çiftçiye, güneş ışığında yanmalı kızarmalı teni denizcinin ve gün boyu demir saban ardında toprağı karan çiftçinin. Ve sen, atletlerin tacı peşinde koşan; sen de utanmalısın her yanı beyaz bir vücuda sahip olmaktan. Bırak bütün aşıklar soluk renkli kalsın: solgun bir tendir aşka yakışan; her ne kadar ahmaklar anlamasa da neden. Orion solgun bir yüzle arayıp durdu Side'yi ormanlarda, yine solgun yanaklarla koşturdu peşinde inatçı Naiad'a vurgun Defne.[24] Bırak bitkin görünüşünden anlaşılsın çektiğin yürek acısı. Niye utansın parlak, gür saçlarını bir keple örten kişi? Elde etmek için arzuladığını, sefil görün ki seni görenler "işte aşk ateşiyle eriyen biri" desinler. Bırak uykusuz geceler eritip bitirsin gençlik kudreti-

ni, böylece anlaşılır çektiğin acıların derinliği. Sana acımalı mıyım bilmiyorum; belki de uyarmam gerek seni. Doğru ne, yanlış ne, karıştırır pek çok kişi. Dostluk ve sadakat ikisi de içleri boş sözlerdir, bilir gerçekten akılı biri. Ah, dinlersen beni, övme derim sevdiğini dostuna bile, güvenilmez; bir inanırsa övgülerin doğru diye, kapar onu elinden kendinin diye. Böyle miydi eskiler oysa? Patroclus asla kara çalmadı Aşil'in namusuna[25] ve Phaedra ne kadar alçak gönüllüydü Pirithous karşısında. Pylades en az Phoebus Pallas kadar sevmişti Hermione'yi[26] ya da Castor sana ikiz gibiydi Pollux.[27] Kim ki bu çağda umar böyle doğru hal, arıyordur çalılıkta yemiş, ve ırmağın ortasında bal. Sadece kendi hazzını düşünür olmuş herkes, utanç verici şeylerde bulunur olmuş zevk. Ah, bu bir suç! Aşıklar rakiplerinden değil, dost diye bildiklerinden korkar olmuş. Dikkatli ol; kardeşine, akrabana ve biricik dostuna karşı. Bugün esas korkman gerekenler bunlar.

Apollo

XIX. Kısım

Esnek Olmalısın

ARTIK DEDİM DİYECEKLERİMİ ve burada kesiyorum söyledikten sonra son sözümü. Kadınların ne kadar farklı olsa da yürekleri; yine bin yol bulunur, bin ayrı gönül için. Aynı toprakta yeşermez ise her ürün. Şuranın asması iyidir, burada yetişir iyi zeytin. Bu tarlada bire bin verir başak. Ne kadar çeşitli ise yüzler, o kadar farklı yaratılış var. Akıllı bir adam uydurabilmeli kendini şekilden şekile. Örnek olsun Proteus, duru sularla akıyorken şimdi, ağaca dönüşebilmeli ardından, birden aslan kesilmeli, sonrasında kıllı bir domuz.[28] Hani balık vardır avlanır zıpkınla, kimi gelir oltaya, bitmedi balık var düşürülür ağa. Ayrıca tek endazeye sığmaz bütün yaşlar da. Yaşlı geyikler farkeder tuzakları uzak mesafelerden. Çok bilmiş görünme toy kızlara ve kaba davranma kendi halinde mütevazı

olana. Zavallılar hemen şüphe edip kendilerinden, vurur çokça özgüveninden. Kimisi var ki kaçar sandan, şöhretten; gider bir sahtekarın kollarına atılır.

Böylece görevimin bir kısmını tamamlamış, işimin bir parçasını yerine getirmiş oldum. Öyleyse burada demirleyip biraz, durduralım gemiyi.

— Birinci Kitabın Sonu —

II. Kitap

I. Kısım

Onun Görevi

ŞÜKRAN İLAHİLERİ SÖYLERİM şimdi ben... Apollon, sanadır teşekkürüm! Nihayet düştü ağıma, nicedir peşinden koştuğum ödülüm. Madem ki yüce bilindim Hesiod'dan ve yaşlı Homer'den; Aşk içinde mest olanlar giydirsin hurma dalından tacımı. Paris de aynen benim gibi hissediyordu, gizleyip beyaz örtüler altında gemisiyle kaçırdığında sevgilisi Helen'i Amyclis'in düşman kıyılarından ve Pelops da böylesine coşkuluydu ey güzel Hippodamia, uçan arabasıyla getirdiğinde seni kendi yuvasına.

Acelen ne genç adam? Gemin, henüz okyanusun ortasında ve çok uzaklarda varmak istediğim liman. Beklediğin kadını sana getirmeye kafi gelmez öğütleri bir şairin. Bil ki, elde tutabilmek de en az yakalamak kadar hüner ister. Şanslısın lâkin; yine

öğütlerim sayesinde elde tutulur onlarla yakalanan ve bu sanatta da ustayım ben. Esirgemeyin himmetinizi ey adında aşk olanlar. Aşk ve güzellik tanrıçası Afrodit, kim karşı durabilir sana? Ey, ulu aşk şairi Erato ve sen delikanlı: yardımlarınızla öğreteceğim sana elde tutma sanatını. Söylediğim gibi, zorlu bir görev bekliyor beni; öğreteceğim kalıcı aşkı arayan bu genç delikanlı, nasıl bulacak onu bu koskoca alemde. Hayli zor olacak bağlamak birine; bu uçarı, ele avuca sığmaz, ayran gönüllü delikanlıyı.

Girit kralı Minos karısı Pasiphae'nin bir boğadan peydahladığı, yarı insan yarı boğa Minotauros'u öldürmeye kıyamadığından ünlü mimar Deadalus'a bir labirent inşa ettirip yaratığı oraya hapseder. Ancak Minos'un kızı Ariadne'nin isteğini kıramayıp, yaratığı öldüren Theseus'u labirentten kurtarması için kıza akıl verdiğinden Minos tarafından cezalandırılarak oğluyla beraber labirente hapsedilir. Labirentteki mahpusluğa katlanamayan Deadalus, Minos'a haber göndererek şöyle der: "Ey adil kral, bitsin artık sürgünüm. Madem ki, kopardı beni yurdumdan şu zalim felek, izin ver doğduğum topraklara savrulsun külüm. Orada yaşayamadım, bırak hiç olmazsa kendi yurdumda öleyim. Bu güne kadar yana saptığım hizmetlerin bir anlamı yoksa bile, gençliğine acı da salıver oğlumu. Eğer kralın gücü yetmiyorsa bir genci özgür yapmaya, o zaman bari yaşına hürmeten bırak babası-

Minos'un Kızı

nı." O bunları söylemiş ama ne kral ne de yanındakiler, dinlememişler, yerine getirmemişler dileğini. Yakarışlarının karşılık bulmadığını görünce şöyle demiş kendi kendine: "Bırak ey Deadalus düşünsün Minos kaçış yollarının hepsi tıkalı diye. Belki ne karadan, ne denizden kaçmak var bize; ama gün hünerini gösterme günüdür. Hükmetse de Minos suya ve yere, göklerde yol açabilirsin sen yine. Göklerin hakimi Jüpiter, bana güç ver, ne yıldızlara varmak ne de göklerde kalmak muradım. Tek dileğim kralın elinden kurtulmak. Tanrıların üstüne yemin ettiği ırmak Styx yol gösterse aşardım azgın dalgaları kendimce yeni yollar bularak."

Zorluklar, insanı keskin zekalı yapar. Kim derdi ki, insan uçar da yol bulur göklerden? Fakat Deadalus göstermiş ustalığını; gemi kürekleri gibi yan yana sıralayarak tüyleri,önce bir güzel eklemiş birbirine ince bir sicimle ve ardından ateşte erimiş balmumuyla yapıştırmış diplerinden. Böylece, şaşkın bakışları altında oğlunun tamamlayıvermişti yeni sanat eserini. Delikanlı, akıl erdiremezmiş gördüklerine ve gülmüş balmumuyla kanatlar birer elinde. Babası açıklamış: "bunlar sanat eseridir, benim icadım; kurtaracaklar bizi Minos'tan kavuşturacak evimize." Engellese de bütün yolları Minos, gücü yetmez gökleri kapatmaya. Göreceksin ki, uygundur bu icadım göklerde yol açmaya. Yalnız, dikkat et; sakın bakma Arcadyalı kıza (Büyük Ayı takım yıldızı) ve elinde kılıcı Orion'a. Beni izle sa-

na verdiğim kanatlarla. Ben önden giderim; güvendesin kılavuzun ben olduğumda. Ve sakın unutma; çok yaklaşırsan güneşe, dayanamaz erir balmumu, çok yakından uçarsan denize bu kez ıslanır ağırlaşır kanatların. İkisinin arasında uç; lâkin sakın rüzgârların sertinden. Kanatların aç ve süzül yelin peşinden. Bu uyarıları yaparken aynı zamanda da oğluna kanatları nasıl hareket ettireceğini gösteriyordu aynen bir kuşun yavrusuna uçmayı öğretirken yaptığı gibi. Ardından kendi kanatlarını taktı omuzlarına ve uçuş pozisyonunu aldı kaygılı bedeniyle, bilinmeyen boşluğa. Uçmadan önce küçük çocuğu öperken tutamadı kendini, yanaklarına süzüldü iki damla yaş gözlerinden.

Geçerken ovadan biraz yüksekçe, dağdan alçak tepelerden, bir kanat çırpıyor bir oğluna bakıyor ayırmadan gözünü yoldan. İkarus, pek hoşlanmıştı bu ilginç seyahatten, unutarak korkuyu, ustalıkla uçup yükselmiş oğlan. Elinde kamış, bir balıkçı görünce onları böyle uçarken, düşürmüş elindeki oltayı şaşkın şaşkın bakarken. İşte solumuzda kaldı Sisam adası, sağda uzanıp giden Lebintos ve gölgeli ormanlarıyla Kalimne; bereketli balık havzalarıyla çevrili Astypalea'yı geçiyorlardı ki, gençliğin verdiği dikkatsizlikle çocuk yükseliverdi göklere, bırakarak babasını çok gerilerde. Yaklaştıkça güneşe başladı düğümler tek tek çözülmeye ve balmumu erimeye. Daha bir şiddetle çırpınmış kolları; ama hava azalmış artık, her şey nafile. Göğün tepelerin-

den korkuyla bakmış taa aşağılara, endişeden titremiş, gözleri kararmış korku dolmuş yüreğine. Balmumu eridiğinde, çıplak kollarıyla çırpınır dururmuş biçare. Düşerken bir yandan da feryad eder: "Baba, babacığım yetiş, gidiyorum ben!" ...ve tuzlu sular dolar aralık dudaklardan. O anda görünce savrulmuş kanatları suyun üstünde, basmış çığlığı, kahrolmuş baba, "İkarus, İkarus!" Hangi göğün altında? Neredesin İkarus? Kemiklerini toprak alır, adını deniz; talihsiz delikanlının.

Genç İkarus

II. Kısım

Aklın Nimetlerine Muhtaçsın

MİNOS, GÜÇLÜ BİR KRALKEN engelleyememiş bir ölümlünün kanatlanıp uçmasını, bense kanatlı bir tanrıyı yakalama peşindeyim. Bu işte medet umma Trakyalının büyülerinden.[1] Boşuna çabadır umut bağlamak yeni doğmuş tayın alnından koparılan ete; ne sadece bel bağla Media'nın otlarına ne de Mars'ların büyülü sözleriyle karışan ağıtlarına ola ki, sevgiyi yaşatsın diye.[2] Bir tek okuyup üflemeler aşkı tutsak edebilseydi eğer, Ulysses (Odysseus) bağlanırdı Kirke'ye ve Jason da Colchian'a.[3]

Kızlara kafa yapıcı şeyler vermenin de yok bir yararı; zihinleri bulanır, çılgınlaşırlar. Sen sen ol, uzak dur böylesi şeytanlıklardan; sevilmek için, sevimli olmalı insan. İş çıkmaz yalnızca yüz ve vücut güzelliğinden. Yaşlı Homer'in övgüler düzdüğü

Nireus, ya da Naiad'ların kaçırdığı Hylas kadar yakışıklı olsan da sevgilinin sana olan aşkının sürmesini ve seni terk edip gitmesini istemiyorsan dış güzelliğinin yanında aklın nimetlerinden de yararlanmayı bilmen gerek.[4] Beden güzelliği geçicidir: yaş arttıkça beden eksilir ve zaman onu yiyip bitirir.

Ne menekşe, ne de zambak çiçeklenir sonsuza kadar, gül solsa da dikenleri kalır üstünde. Sen, güzel delikanlım; bir bakarsın saçlarına ak düşmüş günlerden bir gün. Anlamazsın ne zaman kırıştı cildin, ne zaman tüylendi derin. O zaman, aklını geliştir ki, artsın güzelliğin son güne; cenazene değin. Yüce sanatlarla iyice geliştir düşünceni ve öğrenmelisin hem Grek hem Latin dillerini. Ulysses, pek yakışıklı değildi ama; zarafetiyle kazanıvermişti deniz tanrıçasının kalbini. Kaç kez engellemiş gidişini Kalipso, yalan söyleyerek; deniz uygun değildir diyerek! O kadar sık anlattırmış ki Truva'nın düşüşünü, o da anlatmak zorunda kalırmış her seferinde farklı bir hikâye. Bir gün kumsalda geziniyorlarken, güzel Kalipso bu kez Kral Rheus'un kaderinin hazin hikâyesini dinlemek istemiş.[5] Bunun üzerine bir değnek alıp eline (belki de o değnek zaten elindeydi) kuma resmederek anlatmış hikâyeyi. "Bu" demiş "Truva" (surları çizmiş kumlara): "Burası da Sisam' düşün ki, benim kamp yerim.[6] Şurası da Aşil'in atlarını çalmaya çalışırken Dolon'un[7] kanıyla sulanan savaş meydanı (bir meydan çizer) ve burası da Trakyalı Rhesus'un çadırı ve ben; ge-

celeyin kaçırılan atları geri getirirken. Tam çizimlerle anlatmaya devam ediyordu ki, birden kıyıya çarpan bir dalga, Truva'yı, Rhessus'u ve onun kampını silip götürdü. Bunun üzerine tanrıça "gördün mü yaptığını? Güvenilmez denizlerde ararsan maceranı, silip süpürür, mahveder hayatını. Madem öyle, kulak ver sözüme her kim olursan. Korkmalısın yalnızca o hain güzelliğe güvenmekten ya da edin kendine başka şeyler; değil sadece ten.

III. Kısım

Kibar ve İyi Huylu Olmalısın

ÖZELLİKLE KİBARLIK bir kişiyi etkiler ve onunla kolayca kazanılır gönüller. Lâkin sertlik ve kızgınlığın sonu nefret, bu sebepten çıkar acımasız savaşlar. Tiksiniriz, hayatını hep savaşarak geçiren yırtıcı atmacadan ve kendi halinde sürülere saldıran hain kurttan. Bir de kırlangıca bak, hangi insanoğlu düşmandır ona ve yuvasını kendi yapan kumruya? Kavgalardan ve acı sözlerden uzak dur. Güzel aşk, yalnız tatlı dilden beslenir. Bir bak: nice evli erkekler var bezgindir dırdırından kadının; ve nice kadın, yaka silker kabasından erkegin. Bu evlilikte normaldir; dalaşmadır tuzu, biberi evliliğin: Ama ya sevgili öyle mi? Ona latifeden başka bir söz etmemeli. Hiç bir yasa zorlamaz seni aynı yastığa baş koymak için sevgilinle; aşk yasasıdır yalnız, eğlenirsin gönlünce. Tatlı konuş, güzel

dinle daima ki, canına can katsın senin varlığın. Zenginlere aşk öğretmek değil benim işim. Zengin olan verir canı ne isterse. Boynum kıldan ince; "al bu senin" diyebilene, ne zaman isterse; böylesi daha mutlu eder benim öğütlerimden. Yoksul erkeklerin şairiyim ben; ben de yoksuldum aşkla yanarken. Veremediğimden bir armağan, armağanım olsun dedim sözcükler. Yoksul başka türlü sevmeli: kötü sözden sakınmalı, ve tahammül etmeli, zenginin katlanamadığına. Hatırlıyorum, bir defasında kızmış, saçlarını yolmuştum sevgilimin. Bir bilsen kaç gün azap çektim bu kızgınlıktan! Mesela, aslında elbisesini yırttığımı sanmıyorum, hatırlamıyorum böyle bir şey; ama o öyle dedi, çaresiz ben de yeni bir elbise aldım. Fakat sen, akıllı bir adamsan öğretmeninin hatasından ders çıkarmalı ve korkmalısın aynı cezayı sen de çekmekten. Parthialılarla savaş; ama barış sevdiğinle: gülün, eğlenin yapın ne gerekiyorsa aşkı besleyen.

IV. Kısım

Sabırlı ve Uyumlu Olmalısın

EĞER SEVDİĞİN KADIN beklediğin kadar sevimli davranmıyor ve aşkına karşılık vermiyorsa, vazgeçme ısrarından. Sonunda yumuşayacaktır kendiliğinden. Sabırla koruk olur helva, eğilir ağacın dalı; lâkin bütün gücünle yüklenirsen, kırarsın beli. Akıntıya kürek çekerek aşamazsın ırmağı; ama sabırlıysan senindir karşı kıyı. Sabırla yola gelir, kaplanlar, uslanır yine sabırla Numidya aslanları: çiftçi zaman içinde alıştırır sığırı boyunduruğa; söylesene, değil miydi en dik başlı, Arkadyalı Atalanta?[8] Evet vahşi bir kadındı vahşi olmasına ya, yine de dayanamamıştı bir erkeğin kibarlığına. Öyle sert davranırmış ki Atalanta, sık sık ağlarmış Milanion kem talihine, ağaçlar arasında. Öyle istiyor diye sevdiği kadın, ağları o taşırmış omuzlarında ve

az değilmiş bir emriyle ölümcül mızrağı saplanmış domuzun boynunda. Aslında varken alışkın olduğu kendi yayı, illa ki acı içinde Hylas'ın yayıyla mı avlanması gerekti.

Korkma, sana demiyorum; kuşan silahlarını da git tırman Maenalus ormanına. İstemem senden siper et göğsünü vızıldayan oklara. Yumuşaklık, tatlılık yoludur benim yolum.

Karşı çıkıp dirense de, ziyanı yok, sen boyun ey; boyun ey ki, senin olsun nihai zafer. Sakınayım deme oynamaktan sana biçtiği rolü. Neyi lanetlerse lanetlenmiş olsun o şey senin için de: onayla onun onayladığını, ne derse tekrar et; neyi kabullenmezse sen külliyen inkar et. Güldüğünde sen de gül; unutma o göz yaşı dökerken, hüngür hüngür ağlamayı. Çünkü senin davranışlarına göre belirleyecek kuralları. Oyun oynarken, fildişinden kemik zarlar elinde, yanlış oyna, sonra da lanet et gelen kötü zara. Eğer aşık oyunundaysanız, sende kalmalı yitiren kemik, kazara kazanırsan da, alma ödül diye bir kapik. Aynını yap satranç oyununda, bırak tek tek devirsin piyonları, subayları hatta şahı da. Güneşin altında iken elceğizinle tut şemsiyesini; kalabalık içinde kalk hemen ver yerini. Kurulur kurulmaz şık koltuğuna, geciktirme yetiştir hemencik ayak minderini ve çıkarıver tatlı ayağından sandaletini. Titresen de soğuktan, aldırma ısıtıver göğsünde üşümüş ellerini. Utanç vericidir bir erkek için deme,

(aslında utanç verici olsa bile hoşun gidecek) sen tut aynasını soylu ellerinle.

Derler ki dünyayı omuzlayan, devlerle savaşan Herkül bile, sırf analığı Juno istedi diye, takıp koluna sepeti, yün eğirmiş Lidya kızları ile. Ya kahraman Tiryns'e ne demeli? Uyarmış, sevdiğinin her dediğine. Şimdi git, dese hemen kaybolur; haydi şu işi bitir, pekala emrin olur. Çarşıda buluşalım mı? dedi; geç kalma ondan önce var; ayrılma illa ki oracıkta kal geç vakte kadar. Başka bir yere mi çağırdı; bırak her şeyi, koş. Boşver aldırma, insanlar baksa da boş boş. Şölenden evine dönerken sevdiğin kadın, kölesine mi seslendi? Sen de koş beklememe sakın. Diyelim sayfiyede ve "gel" diye haber salsa. Aşk affetmez uyuşukluğu, araban yoksa da, vur kendini yayan, yola. Deme ki hava kötü, tepemde güneş kaynar ya da kapamış yolları karlar.

V. Kısım

Çekingen Olmamalısın

BİR ÇEŞİT SAVAŞTIR AŞK. Geri dursun, uyuşuk aylaklar. Korkak erkek erişemez aşkın mertebesine. Geceymiş, gündüzmüş yok; kar, kış demeyeceksin. Aşk için ne yollar tepip, ne acılar çekeceksin. Aşığın yoldaşıdır türlü, çeşit gam, tasa lâkin katlanmak gerek aşk geldiyse başa. Göreceksin, kaç defa yatacaksın çıplak toprağa, gökten boşalırken yağmur, veya zemherinin dondurucu soğuğunda. Rivayet edilir ki: Phoebus, bir gün güderken Admetus'un sığırlarını, sığınmış viran bir barakaya.[9] Phoebus'a yakışır bir şey, nasıl yakışmaz başkasına? Terket kibri sen, meğer ki sevilmek istersen. Eğer yoksa düzgün ve güvenli yol, ve mandallanmışsa yüzüne kapılar, çekinme pike yap tepe üstü, açık çatıdan. Olmadı, yüksek pencere bile, uygundur gizli geçide. Kadın bilir ki, erkeğin başına

iş açabilir böylesi bir kovalamaca. Şaşırma, memnun olur; bunu, ona olan aşkının kanıtı sayınca. Leander gibi sen de sevgilinden ayrı düşebilirsin sıklıkla. Eğer yüzüp karşı kıyıya, gidersen yanına, okur yüreğini, inanır sevdalandığına.

VI. Kısım

Uşakları Kendi Tarafına Çekmelisin

GÖNLÜNÜ YAPMANDA DA yoktur utanılacak bir şey. Selam ver, ismiyle çağır sevdiğin kadına hizmet edenleri (para istemez, pul istemez böylesi davranışlar), yeter ki gözet kölelerin konumlarını. Tevazu ve samimiyetle sık aciz ellerini. Hatta bahşiş ver, hediyeler al (küçük olsun o bile yeter) kutlu Bayram Günleri. Hani o gün var ya, hizmetçiler giyerek hanımlarının elbiselerini, düşürmüşlerdi tuzağa Galyalı erkekleri. Güven bana, sana çalışsın köleler ve hizmetçiler, özellikle de kapı bekçisi ve her kimse bekleyen yatak odası kapısında.

VII. Kısım

Ona Küçük ve Zarif Hediyeler Vermelisin

SEVGİLİNİZE PAHALI hediyeler verin demiyorum. Küçük şeyler olsun armağanlarınız, yeter ki seçmesini bil, anlamlı olsun. Kırlar çiçeklerle bezendiğinde ve dallar taşıyamaz olduğunda meyvelerini basit olsun bir sepet doldur, gönder uşağınla. Almış olsan bile pazardan, ziyanı yok deyiver; bunlar sizin için toplandı sayfiyedeki köşkünün bahçesinden. Üzümler gönder, ya da şu Amaryllis'in sevdiği türden çeşit çeşit ceviz içi, bademler; ama unut, sevmez günümüzün kızları kestaneyi.

Ardıç kuşu veya kumru, günümüz kızlarının umuru; armağan et, göstersin sevgiline onu unutmadığını. Utanmalıdır o kişi ki, armağan vermek için bekler umutla zavallı ihtiyarın ölümünü! Ayrıca, öğütledim değil mi sana, duygulu şiirler eklemeyi armağanlar arasına? Ah, gerçi bana kalırsa,

şiirler pek makbul değil güzellerin katında. Övgüyü esirgemezler belki şiirden, yalnız pahalı bir armağandır esas bekledikleri. Bir barbar bile umutlanır: beğenirler beni der; hele bir çok param olsun yeter. Hakikat o ki, bugün, Altın Çağı'dır; en yüce en onurlu, en çok altını olan kazanılıyor, sevgi onunla geçer ele. Ey Homer! yüce şair; sen bile gelsen, Muse'ların yanında, cebinde yoksa altın kim kalır etrafında.

Azalmakla birlikte, hâlâ var kültürlü bir kaç kız. Bir grup daha var ki; cahildir ama kültürlü görünmek ister. Bunlar için yaz şiirlerini, yücelt onları şarkılarında. Okuyanın sesi güzel ya da çirkin farketmez, kulağa hoş geliyor diyeceklerdir. Gece yarısı şarkılarını söyle biri veya öbürü için, kimbilir belki güzel bir armağan yerine geçer onlar için.

VIII. Kısım

Onun Tarafını Tutmalısın ve Ona İltifat Etmelisin

O HALDE, BİR ŞEY YAPMAK üzereysen eğer, bu işe yarar dediğin; denk düşür sevgilin budur isteğim desin. Diyelim bir kölene özgürlük vaat ettin: zararı yok, bırak o bunu sevgilinden bilsin. Bir cezayı mı affedeceksin, zincire vurmaktan mı vazgeçeceksin, bırak sevdiğin dilesin bunu da. Bunlar senin avantajınadır, sevgilin oturur "cömertlik" tahtına. Bu durumda sen kaybetmezken hiç bir şey kendini görür hanımefendi, sen ise hâlâ bey.

Fark etmez kim olursan ol, eğer sevgilini elinde tutmak istiyorsan; bırak bilsin güzelliğinin etkisindesin. Eğer Tyros elbisesi giymişse, övgünü esirgeme Tryos'tan. Yok varsa üstünde Cos ipeğinden, deyiver ne güzel yaraşmış sana bu fistan. Sahte altın takılar mı takınmış? De ki, altın olsa bu kadar

güzel yakışmazmış. Eğer üstündeki yünden ise, çekinme söyle: havalar ne soğuk, iyi ki yün giymişsin. Ceketini mi çıkardı? Aman de, haykır; "beni ateş bastı ... ama senin üstün çok ince; lütfen dikkat et serin geceye." Saçlarını ortadan mı ayırmış; aman pek de yakışmış. Ah, saçlar bugün dalgalı; sıcak maşayla mı yaptın? Kesinlikle pek bir havalı.

Hayranlıkla seyret kollarını dans ederken, huşu içinde dinle sesini şarkı söylerken. Üzül bittiğinde; keşke hiç bitmese bu güzel sözler diye. Söz et sevişmelerinizden: hiç bu kadar güzel olmamıştı öpüşler ve ne hoştu seninle sevişmeler. Ne denli katı yürekli olsa da korkunç Medusa'dan, "nazik ve yumuşaktır" sevgilisine.[10] Fakat dikkat et, ayağını denk al. İfade biçimin düşündürmesin yalan var sözlerinde. Sanat, gizemli olduğunda yarar işe. Keşfetmek utanç verir ve zaman yıkıp götürür inancı, değerli olan her şeye.

IX. Kısım

Hastayken Onu Rahat Ettirmelisin

GÜZ, MEVSİMLERİN EN GÜZELİ. Olgunlaşır, mor su yürür üzümlere. Yine bu günlerdir; kimi kavrulur ortalık, bazı gün buz keser her yanımız ve takatsiz kalır bedenlerimiz. Sevgiliniz sağlıklıdır belki. Ama yatağa düşerse birden sağlıksız havadan dolayı, hasta hissederse, şüphe etmesin sevgiyle adamalısın kendini sevgiline. Şüphen olmasın, kat kat biçeceksin ektiklerini. Bezdirmesin hastanın huysuzluğu, bırak senin elinden içsin şifalı ilacını. Esirgeme öpücükleri, bırak ağlarken görsün seni. Göz yaşların ıslatsın, hayat versin kuruyan dudaklara. Bol bol dua et, adağın olsun sağlığına; ama yüksek sesle olsun dualarn. İzin verdiği kadar, anlat mutlu rüyalardan ne varsa hatırladığın. Bir kocakarı bul becerikli ve nefesi kuvvetli. Temizlesin odayı ve yatağı, titrek elleriyle tütsü yapsın kükürtten ve sürsün yumurtayı. Bütün bunlar sadakatinin göstergeleridir. Şaşmaz bir kere bile, bu yolla girmiş nice kişi mirasçılar listesine. Doğru değil abartmak işi, kafi gelir sevimli ve samimisi ilginin; lâkin bezdireninden kaçınmalı kişi. İçirme acı ilaç, sen asla perhiz verme; bırak rakibine düşsün bu sevimsiz vazife.

X. Kısım

Bırak Seni Özlesin Ama Çok Değil

GÜVENME AÇIK DENİZDE yelkenini şişiren o rüzgâra: Çıkartmıştır seni koydan; ama yaya bırakır orda. Başlarda cılızdır sevgi, alıştıkça sağlamlaşır. İyi beslersen onu, zamanla güçlü olur. Örnek olsun dün okşadığın tosuncuk bu gün korktuğun boğaç; kaç yıl önce filizdi, gölgesinde uzandığın ağaç. Değil mi, akarsular da böyle? Küçük nazlı bir dere, gide gide eklenir de, döner koca bir nehire.

Sevgide de böyledir. Ne var alışkanlıktan öte? Ne yap et alıştır sevgilini kendine. Dikkat et, elindeyken düşmesin sıkıntılı hale. İlgiyi sıcak tut, sağla seni görmesini ve duysun sesini, görsün yüzünü demeden gece veya gündüz. Uzaklaş bir süre eminsen özleyeceğinden, duyacksa eğer ayrılık acısını. Bir tarlayı nadasa bırak, artsın verimi, kurumuş torak nasıl içer gökten yağan rahmeti. Yanındayken Demephoon, ılımlıydı Phyllis'in sevgisi; denize açıldığında öyle mi ya; hasretten yanar, tutuşur yüreği.[11] Nasıl azap içinde kıvranmıştı Penelope, Ulyssis gittiğinde;[12] ve sen Laodamia yokluğunda Protessilaus'un?[13]

Ancak hasretin kısası evladır: Unutma ki, zamanla sararıp solar sevgiler ve uçup gider aşk perisi. Yeni aşk gelir bu durumda, yalan gerisi. Menelaus gittiğinde, tek başına yatmamıştı Helen döşekte, misafiri Paris'ti, geceleri ısıttığı o sıcacık göğsünde.[14] Ey Menelaus ne çılgınlıktır böyle, bırakılır mı hiç Helen gibi bir kadın ve Paris aynı evde? Şaşkın adam! Nasıl güvenir de emanet edersin ürkek güvercini atmacaya; teslim edersin kuzucuğu vahşi kurda? Ne Helen günahkârdır, ne de suçlayabiliriz aşığını. O sadece yaptı, aynı durumda sen, ben ve o ne yapacaksa. Zaman tanıdın, yer gösterdin, öyleyse sensin zinanın baş müsebbibi; öğüdünü tutmaktı kızcağızın tek hedefi. Ne yapacaktı yani? Erkeği, bırakırsa taze gelini; bir konuk ki, hem soylu, bir o kadar da yakışıklı. Üstüne üstlük korkar kızcağız, boş yatakta uyunmaz. Öyleyse çağırın Atrides gelsin, bağışladım Helen'i. O böyle yaptıysa yaptı, çünkü eşi lütfetti.

Menelaus'un Sadakatsiz Karısı

XI. Kısım

Başka Dostlar da Edin: Ama Dikkatli Ol

KİM KORKAR, kudurmuş köpek sürüsünün arasında kalmış kızıl tüylü yaban domuzunun; yeni doğmuş yavrularını emziren aslanın veya dikkatsiz bir ayağın altında başı ezilen küçük bir engerek yılanının öfkesinden? Korkma bunlardan, korktuğun kadar sevgilisini başka bir kadınla yatakta yakalayan bir kadından: Alevler saçar, yüzünde yansır yüreğinin kızgınlığı. Şiddetli bir fırtınadır esen; ateş saçar, alev püskürtür, başı duman atar, hani derler ya, sanki Boeotian tanrısının boynuzudur sana çarpan. Taş yürekli, zalim Medea'yı bilirsin: kendini aldatıp, yuvasını yıkan kocasından intikam almıştı, öldürterek öz yavrularını.[15] Şu gördüğün kırlangıç da böyle anadır: göğsündeki leke, yavru kanıdır. Böyle bozulur, iyi ilişki, sağlam aşklar da; bu suçlardan sakınmalı, korkmalı her anlayışlı koca.

Yanlış anlamayın beni, sanmayım sınırlarım; katiyen demem "geçsin ömrün tek bir kızla" tanrı

saklasın! Bir kadın bile beklemez bu kadarını. Aldatın, ama örtsün günahını sır perdesi; karda yürüyüp belli etme izini. Dikkat et armağanı seçerken, tanımasın başka kızlar yanından geçerken. Buluşma zamanını tek sen bil, yerini görmesin herhangi bir kul. Buluşma sevgililerle hep aynı yerde, ola ki yakalanırsın, avın gider gümbürtüye. Göndermeden önce, yazdıklarını bir yol kontrol et, ola ki yanlış anlaşılır o zaman felaket. İhanet yarası yaman, Venüs fırlatır okunu; çektiğini ödetir kadın yaşarsın intikamın şokunu. Agamemnon mutluydu tek kadınla, o iffetli Klytemnestra'yla, adamın bir hatasıyla şeytan girdi araya. Haberi geldiğinde, başında kutsal bandası, elinde defne dalı, Chryses kurtaramadı biricik kızını, duymuş Briseis kaçırılınca çekilen acıları nasıl böyle aşağılık bir iş uzatır savaşı. Hepsini duymuş kendi kulaklarıyla ve kendi gözleriyle görmüş Kassandra'yı. Ne utanç verici bir ödül zafer kazanan için, kendi ödülüyse zaferin karşılığı.[16] Bunları görürde durur mu kadın, kalbini verip Thyestes'e; gir demiş yatağıma, böyle alınır öcüm.

Ders olsun bunlar sana: Bir bir açığa çıksa da gizlediğin gerçekler, bilinse bile, yine de inkar et, kabullenme. Ne her zamankinden yumuşak ol ne daha sevgili. Unutma bunlar suçluluk duygusunun apaçık birer delili. Sakın ha geri durma sevişmelerden, bir başkadır sevişmenin muhabbeti, onunla unutturursun gizli buluşmaları.

XII. Kısım

Afrodizyaklar?

KOCAKARI İLAÇLARI iyi gelir bazılarına göre: Mesela karıştır der, karabiberi ısırgan otuyla ya da macun yap yıllanmış şarabın içinde papatyayı. Bana kalırsa faydadan çok zarar getirir baharatlı, acılı macunlar. Çünkü sanmam, Eryx'in zirvesinde, gölgeli tepelerin altında oturan tanrıça, zorlamaz seni kendi için ıstırap çekmene bunca.[17] Alcathous'un kenti Magera'nın ak soğanları ve bahçelerden toplanmış, herba salax, taze roka, bunları ye. Ayrıca taze yumurtayla, Hymettus'un balını ve sivri yapraklı çam kozalaklarının fıstığını ekle sofrana; öğüdümü dinle.[18]

XII. Kısım

Sevgilinin Kıskançlığını Harekete Geçirmelisin

BİLGE ERATO SİHİR sanatını niye öğrendi sanırsın, bir düşünsene?[19] Ben ise, kendim bakmalıyım başımın çaresine. Unutma öğütlerim sayesinde gizlersin suçlarını, şimdi yine öğütlerim yol gösterecek nasıl açık edersin sırlarını. Döneklikle suçlayamaz kimse beni, bir kez rotadan şaştı mı, aynı rüzgârla düzelmez gemi. Bir an Kuzeye, Trakya'ya yol tuttum dersin, bir bakarsın değişmiş yönün, doğuya gidersin. Bazen Batı'dan gelir rüzgâr, kimi zaman lodosla dolar yelken. Bak nasıl da kurulmuş arabacı yerine: almış dizgini eline, bir sıkar bir gevşetir, dört yağız atı böyle yönetir. Bazıları kadınlar vardır, hoşlanmaz utangaç nezaketten,

böylesiye aşk beslenir rekabetten. Genellikle başarıdan kalkar burunlar, rahat batar, bilinmez kıymeti can sıkar asude zamanlar. Odun atmayınca örtünür külle korlar, bir tutam kükürt at, bak nasıl harlanır sönen alevler. Aynen böyledir, kasvet ve güvenle uyuşmuş kalpler, kuşku gibi bir uyarıcı gerek; böylece yeniden harlanır aşkta alevler. Karıştır kafasını korksun seni kaybetmekten, solsun biraz beti, benzi günahının delilinden. Mutludur o erkek, ben diyeyim dört kat, siz deyin tutulmaz hesabı, sevdiği kadın çekerse yürek acısı. Erkeğin günahını işitirse biçare kulaklar, zavallı kızın gider aklı başından; sesi söner, rengi uçuklar.

Ziyanı yok, yolsun saçımı kızgın kadın; güzel tırnakları geçsin göz yaşlarıyla ıslanmış etime. İsterim baksın bana, yaşlı ve ağlamaktan kan çanağına dönmüş gözlerle sevdiğim kadın. Yapamaz sensiz ne kadar istese de. Bana sorarsan, uzun sürerse bu öfke, bu yakınmalar arttırır kızgınlığın gücünü, bu sebepten az ve öz tutulmalı matem ve acı. Uzat kollarını dolayıver kar beyazı boynuna, bırak yaslasın o güzelim başını senin koynuna. Öpüver yaşlı gözlerden, okşa; böyle kaybolur kızgınlık, budur barış ilacı. Gerçekten kızmış köpürmüşse eğer, o zaman kucakla, yatağa taşınıp sevilmek ister. Kenetlenmiş vücutlar orda bulur uyumu, güven bana, orada gerçekleşir yüce aşkın doğumu. İbret al, az önce didişirken kumrular, nasıl sevişir şimdi. Fısıldaşıp, koklaşırken ne kadar da mutlular.

Başlangıçta her şey bir kütleydi biçimsiz, ne gök ayrıydı ne toprak ne de deniz. Ardından bitiverdi Kaos: Yaratıldı gökler ve yeryüzü çevrelendi denizle. İzin çıktı, göklere ve ormanlara, yuva olsun kurda kuşa. Balıklar sığındı akan ırmağa. Derken insan ırkı takip etti onları: çıplak bedenleri kaba ve dayanıklıydı, dolaşıp duruyorlardı uçsuz bucaksız kırlarda: Ağaçlar eviydi insanın, yapraklar döşeği; otla beslenip, tanımıyorlardı birbirlerini.

Derler ki, tatlı şeyler yumuşatmış vahşi ruhları. Yatınca bir erkek ve kadın aynı yerde, yokmuş öğretecek kimse neyi nasıl yapsınlar diye. Bir tek Venüs kendi bildiğince yapmış üstüne düşeni, öğretmensiz öğrenmiş kadınla erkek sevişmeyi. Kuş bi lir sevip çiftleşeceği dişiyi; balık bulur kiminle pay laşacaksa neşeyi. Yılan düğüm olur başka yılanla; maral gider peşi sıra gider erkek geyiğin. Köpek anlar da dolanır etrafında, hangi kancıkla görecek se işini. Koyunun hoşuna gider koçun binişi; boğalar sever düveyi; ve kibirli keçi yardım eder, uygun teke döllesin yeter. Doğası çekince yanıp kızışan kısrak, dinlemez dere tepe, azgın ırmaklar aşar, çiftleşmek için aygıra koşar. Şimdi sen de böyle yap, etkili ve doğru ilaçla onar yarasını kızgın eşinin; bilesin, budur yegane devası kırılmış izzeti nefsin. Bu öyle bir devadır ki, esamisi okunmaz Machaon'un ilacın, unutulur günahın, tahtına kimse dokunmaz.[20]

XIV. Kısım

Akıllı Olmalısın ve Istırap Çekmelisin

BEN BUNLARI YAZARKEN birden Apollon çıktı ortaya, tıngırdataraktan lirini başparmağıyla. Böyle görünürdü bir şaire; elinde defne dalı, başında defne dalından bir taç. Dönerek bana doğru "Sen, ey Edepsiz Aşk Profesörü" diye seslendi, "git ve çömezini yönelt tapınağıma ki, görsün tüm dünyanın kutsadığı bilge sözü: Kendini tanı. Bilge kişi yalnız o dur ki tanır kendini; görür her işini, bilerek kendi gücünü. Bilsin değerini doğanın güzellik bahşettiği kişi. Teni güzel olanlara, uzanmak yaraşır çıplak omuzlarla şuraya. Kim ki güzel konuşur, bırakın şakısın, susmak yakışmaz ona. Şarkı söylesin, söylemeyi bilip de sesi güzel olanlar; eleşmeyin önündeki şaraba, edebinle içenler. Ancak kesmesin sözü ortasında düşük çeneli geveze, söyletmeyin türküsünü çılgın ozana!"

Böyle kurmuş düzeni Phoebus, izinden gitmek

gerek; gerçekler dökülür kutsal dudaklarından bu tanrının, inanmak gerek. Neyse, ayaklarımız yere bassın tekrar, dönelim esas mevzuya: bilgece sevenindir zafer ve öğütlerimle gerçekleşir arzular. Hasat sonu ürün her daim bol olmaz; ekinler, zor öder borcu faiziyle. Güvenme rüzgâra, şişirip yelkenini ulaştırsın güvenli bir limana. Azdır bir aşığı mesut eden şey; oysa sayınakla bitmez yüreğini burkan ıstırap, acılar gelmez hendeseye. Yine de çıkarsa aşkın acısını saymak isteyene ölçüdür Athos'un tavşanları; Hybla'da vızıldayan arılar, sedef yeşilli dallardan sarkan zeytinler ve kumsaldaki deniz kabuklarının sayısı.

Zehrilidir sevdanın ıstırap veren okları. Diyelim görmeye gittin sevgilini; "evde değil, çıktı" dedirtir. Aslında büyük ihtimal içerdedir. O zaman dersin: herhalde yanıltmış gözüm beni; evde olsa niye geri çevirsin sevdiceğini? Gece için söz verir, bir gidersin kapı duvar; niye beklersin, kim gelir? Ama sen yine de vazgeçme: ısrarcı ol; tozdu, çamurdu deme yatır kalıbı yere. Kim bilir, gelir saygısız bir hizmetçisi ve sorar; "ne dolanıp duruyor bizim kapı önünde?" Aldırma, yalvar hizmetçiye, gülümse; aşındır yarin eşiğini, güller serp kapısına. Çağırırsa girersin; kovarsa, durma git. Kaçın sevdiğinin canını sıkmaktan, budur yakışan soylu erkeğe. Niye dedirteceksin; "kurtuluş yok mu bundan ne yapışkan bir adam?" Her zaman sana karşı hisleri olumsuz olmaz. Üzülüp de kırma kendini; ne acı bir sözü ne de bedduası sevgilinin yerini bulmaz.

XV. Kısım

Sevgilinin Özgürlüğüne Saygı Göstermelisin

BÖYLE ÖNEMSİZ ŞEYLERLE neden vakit harcıyoruz? Daha önemli konular var konuşmamız gereken. Kulak verin bana insanlar: burada önemli şeyler söylüyoruz. Çok emek verdik; ama emeksiz işin erdemi olmaz, zor zanaattır aşk. Rakibine karşı sabırlı ol zafer senindir. Yüce Jüpiter'in huzurunda sensin zafere ulaşacak olan. İnan bana, Khaonia'nın kutsal çınarı gibidir öğütlerim, bulunmaz daha iyisi daha güzeli. Kırıştırıyorsa, bırak ilişme; dokunma mektuplarına. Sorma nerden geliyorsun, bırak gitsin nereye canı isterse. Bazı kocalar vardır meşrebi geniş, sez çıkarmaz eşiyle görüşmene, bu durumda sen de yap üzerine ne düşerse.

İtiraf ediyorum: ben böyle işte yokum. Ne yapabilirim ki? Kendi öğütlerime kendim uyamıyorum.

Ne yani, sevgilime göz göre göre kaş göz yapmasına izin vereyim, bunu görmezden geleyim ve kızmayım öyle mi? Hatırlıyorum da bir keresinde kocası öperken gördüm, sancıdı yüreğim. Elden ne gelir yırtıcıyım sevgide. Az belalar gelmedi bu yüzden başıma. Akıllılıktır başka erkeğin ziyaretine tahammül etmek, lâkin en iyisi bilmez görünmek. Bırak, gizli gizli aldatsın, utanmadan yüzüne baka baka yalan söyleyeceğine. İnan bana genç adam, bil ki, en isabetlisi şaşırtmaktan kaçınman. Bırak kadın girsin günaha ve düşünsün seni kandırdığını. Yakalanmak bile büyütür aşkı, sorarsan niye: kaderin birleştirdiğini ayıramaz ölüm bile.

Şimdi söyleyeceğim hikâye, iyi bilinir göklerde. Alın işte, Vulcan'ın hilesiyle iş üstünde yakalanan Mars ile Venüs'ün başından geçenler size.[21] Çılgına dönünce Mars, Venüs'e arzusundan, yakıp yıkan bir savaşçıyken, süt dökmüş kedi misali bir aşık olmuş. Venüs (ki, var mı ondan daha büyük tanrıça sevda işinde) ne toy bir aşık gibi hemen evet ne de kesin bir hayır diyormuş Mars'ın isteklerine. Ne çok alay edermiş eğri bacakları, ve demir dövmekten nasırlaşmış elleriyle; sonra ardından Vulcanus'u taklit edermiş, Mars'ın gözü başka bir şey görmezmiş. Karışırmış birbirine cazibeyle yüce güzellik. Önceleri gizili saklıymış günah sevişmeleri, utanırlarmış. Gel gör ki, taş yürekli güneşin olur mu saklısı gizlisi? Açık etmiş Vulcanus'a tek tek göstermiş, ne yaptıysa karısı. Gördün mü yaptığını

Güneş, reva mı bu yaptığın sevenlere? Biraz sabretseydin Venüs görürdü seni de. Neyse, aldatıldığını duyan Vulcan çevirivermiş yatağı dört bir yandan, görünmez bir ağ ile, gizlice. Bu öyle usta işi bir ağ ki yanıltır gözü. Sanki Lemnos'a gider gibi yapmış, aslında iki aşığı beklemeye başlamış. O gider gitmez aşıklar çıkıvermiş ortaya, çıplak bedenlerle uzanmışlar ağla çevrili yatağa. Vulcanus çağırınca bütün tanrıları, göstermiş yakaladıklarını. Cıscıbıldak kalınca öylece orta yerde, bilememişler yüzlerini mi örtsünler, edep yerlerini mi elleriyle. Derler ki; orda, o halde, az kaldı ağlayacakmış Venüs.

Bunun üzerine tanrılardan biri gülerek dedi ki: "Ey gidi koca Mars, utanıyorsan zincirlerden; ben razıyım, yeter ki ben geçeyim yerine. Dayanamayıp Neptün'ün yakarışlarına, çözüvermişler bağlarını ikisinin ve salıvermişler tanrılar. Venüs doğruca Paphos'a koşmuş, Mars düşüvermiş Trakya yoluna. İş mi bu yaptığın Vulcan, bak şimdi ne olacak? Eskiden utanır gizli gizli sevişirlerdi, artık utanacak bir şey yok, her şey açık olacak. Bak ateş püskürüyorsun, çılgın gibisin. Ah! kendimi kurnaz sanırdım, meğerse ne aptalmışım. Tümden kaybettin onu; çektiğin acılarla, pişmanlığın kar kaldı yanına. Bak! Başına gelenden sonra, Venüs yasak koydu tuzak kurmaya. Vazgeç rakibini tuzağa düşürmekten, açma gizli mektupları. Ne lazım gelir, kocalar bilir; tuzak gerekiyorsa bu da kocanın işi. Bilirsin, ateş yakar; su söndürür. Kocanın hakkıdır

işi bildiğince halletmek. Bak bir kez daha yeminle söylüyorum: ben oyunu kuralına göre oynarım. Görülmemiştir bu güne kadar, iffetli bir kadına yazıldığım.

XVI. Kısım

Sır Sakla

KİM CÜRET EDEBİLİR anlatmaya, Ceres'in gizli ayinlerini imansızlara ya da ifşa etmeye yüce gizemlerini Samothrake'in?[22] Sessiz kalmak neyse, az da olsa vardır erdemi; haince bir suçtur her kim ifşa ederse sırrı. Oh olsun sana boşboğaz Tantalos, hak ettin bu cezayı: suyun içinde kurur dilin damağın, çabaların beyhude, tutamazsın meyvayı![23] Her şey bir tarafa, Venüs, uyarmadı mı seni, törenler hakkında konuşma diye? Seni uyarıyorum, aylak gevezeleri yanına bile yaklaştırmaz o. Her ne kadar tamamen unutmadıysak da kırdığı cevizleri, davul zurnayla da ilan etmiyoruz. Sadece aramızda konuşup eğleniriz; ama böyle sırları dışarı vermeyiz. Venüs bile utanır, kendisi de pek hassastır bu hususta, örtmek ister özel yerini ne zaman soyunsa.

Ancak hayvanlar çiftleşir alenen, ortalık yerde,

kızlar bakamaz döndürür başını görürse nerde. Bize uygundur kilitli yerler, sevişmek için yatak odaları var. Karanlık değilse yapıver perdelerle gölge, unutma ayıp şeyler gizlenir yorgan altına. Bu iş eskiden de böyleymiş. Evler yokken koruyan ne yağmur ne güneşten, kayın ağaçlarına saklanmış insan. Açıkta sevişmekten utanırmış insanın atası, bundan olmuş oyuklar ve kovuklar zifaf odası. İlk insan böyle korurmuş arı, namusu. Konuşmak için gece hakkında; iple çeker olduk sabahı. Günümüzde tadı yok duyulmamışsa!

Her kıza göz koyabilirsin, ona ne şüphe. Gözüne kestir, parmakla göster "eskiden benimdi" diye. Sıkıntı çekmezsin bulmak için gösterecek kızı, ama unutma her anlattığın aslında utanılacak bir hikâye. Dahası var: Bazıları uydurur, kalmamıştır sevişmedikleri kimse, yalandan kim ölmüş, bunu herkes bilir. Eli eline değmemişse bile, dili ismine dokunur, zavallı kadın bedenen iffetli olsa bile şöhretine lanet okunur. Demem o ki, kötüye çıkarıp adını, dile düşürür kılına bile dokunmadığı kadını. Artık çok geçtir, neye yarar kapatsa da zalim haremağası odaya, hapsolduktan sonra kadın dedikodu kumkumasında.

Gözü gibi bakmalı kişi, sakınmalı sevdiğini gözünden bile. Gerçek çapkınların kitabında yazmaz düşürmek dile. Böyleyim bende; çekinir, sakınırım vurmam açığa en gerçek tutkumu bile. Güven bana, külliyen saklıdır gizli ilişkilerim.

XVII. Kısım

Sevgilinin Kusurlarını Yüzüne Vurma

KADINA YAKLAŞIRKEN özellikle dikkat et, vurma yüzüne yanlışlarını. Kazanır kadını, yanlışı görmezden gelen. Esmerdi, koyu tenliydi belki Andromeda, ne var ki dert etmedi, eleştirmedi yiğit Perseus, doğmuş olmasına rağmen ayaklarında kanatlarıyla.[24] Andromache çok uzundu herkesin bildiği gibi, dert etmedi Hektor, bir tek o söyledi onu sevdiğini.[25] Alıştır kendini kötü diye bilinene, göreceksin zamanla iyi gözükecekler gözüne. Başlangıçta aşk çok hassastır, zaman halleder herşeyi. Bak, yeni aşılanan filiz düşecekmiş gibi durur hafif bir yelde, zamanla güçlenir dayanır fırtınaya da sele de. Gün gelir donanır taze yemişle. Günler siler götürür bedenin eksiklerini, gün gelir beğenilir hoşa gitmeyen ne varsa. Başlarda kaçar boğasak olmuş düve, alıştıkça yola gelir, kaybolur ürkekliği.

Belki çirkindir ama güzelleşir adıyla, zararı yok "esmer" deyin derisinin rengi Illyria'nın mercimeğinden bile kara olsa. Tanrısal olanda bulursun örtmek istersen kadındaki kusuru. Şayet şaşı bakıyorsa gözleri, Venüs gibisin de; Kızıl saçlı olanı çağır Minerva diye.[26] Gerçekten uzun boyluysa, fidan gibi deyiver. Bir deri bir kemikse, narin deyiver; iri kıyım şişmansa, balık etli ve cana yakın. Öğüdümdür; böyle yap sende, gizle her kusuru, güzel bir şeyle.

XVIII. Kısım

Yaşını Sormamalısın

SAKIN SORMA: Yaşın kaç? Kimdi konsül sen doğduğunda? Bu senin değil, nüfus memurunun işi. Üstüne ne vazife? Özellikle bir gül goncası değilse artık kadın, bahar bitmiş girmişse güz vaktine ve başlamışsa düşmeye saçına aklar... Unutma genç adam! Her yaşın kendince güzelliği var. Kabul taze toprakta yeşerir tohum, lâkin öbürü de nice ürünler verir, yeter ki işlemesini bil. Onların da vardır fazlası, tecrübenin kıymetini bil. Yılların izi kapatılır şıklıkla, yaşlı görünmez kadın biraz bakım yaparsa. Yeter ki sen iste, güzellikten güzellik beğen, beceremez iyisini, değme ressamım diyen.

Uyarılmak istemez, haz için hazırdırlar; birlikte çıkarılır sevişmelerin tadı. Açmaz benim içimi, eğer tek taraflıysa sevişmenin biçimi. Bu yüzden

uzak olsun oğlanın dokunuşu. Gönülden vermezse kızlar, yavandır sevişmeler, O yüzden tiksindirir görev gibi vermeler. Duymak hoşuma gider, kesik kesik iniltiler: bir durmamı isteyen, haydi sür diyen yakarışlar. Başkadır keyfi sevgilinin ihtirastan kayan gözlerine bakmak; görmek o tatlı yorgunluğu.

Doğası vermez bu keyfi ham gençliğe, tavına gelmesi için, varması lazım otuz beşine. Varsın taze içkileri başkaları içsin, ben yıllanmışını severim. O halde doldurun kadehimi şarapla, taa kadim konsüller devrinden kalma. Kolay kolay kırılmaz, bükülmez eski çınar; gel gör ki, taze çimen ezilir çıplak ayakla. Kanımca siz Hermione'yi Helen'e tercih ederdiniz, peki ya Medusa'nın nesi annesinden fazla?[27] O halde kim ki, geçkin aşkı arzular, paha biçilmez armağana konar; tek yapması gereken, beklemek; o kadar.

Pylades'e Aşık Hermione

XIX. Kısım

Acele Etmemelisin

GÖRÜYOR MUSUN BAK; işinin eri yatak kucak açmış iki sevgiliye? Orda dur; Muse orda, kapalı kapının önünde. Becerirler işveli sözcükler söylemeyi sen olmasan da. Sanır mısın o sol el, yatakta öylece aylak bekler. Kendiliğinden bulur parmaklar, dokunacakları yeri, aşkın en derin gizli köşelerini. Sadece savaş meydanlarında yarayışlı değildir Hektor'un parmakları, Andromache bir defasında tatmıştı, bilir o yüzden bu hünerli parmakların dokunuşunu.[28] Ve büyük Aşil, yorgun düştüğü çarpışmanın ardından böyle atmıştı yorgunluğunu, yatağında esir aldığı kadın. İzin ver Briseis, dokunsun Truva'lı kanına bulanmış o eller sana.[29]

Ey şehvet düşkünü kız, neydi sana bu kadar zevk veren; bu fatih parmaklar mı yoksa bedenine yaklaşan? Güven bana sevişmenin hazzı aceleye

gelmez; usulünce, usul usul okşa inceden ince. Uyansın dişi arzular; kıvama gelince haz verir dokunuşlar. Utanmanın zamanı değil o an. Göreceksin gözleri nasıl titrer ürkek bir parlaklıkla dolacak, aynen güneş ışığının yansıması gibi berrak sulara. İnlemeler ve aşk dolu mırıltılar yükselir dudaklardan, tatlı bakışlar ve cilveleşmeler haz verir.

Ne haz rüzgârı gereğinden fazla şişirsin yelkenlerini ne de sevgilin geçsin yarışta seni. Birlikte erişin vuslata, kadın ve erkek uzanmış yan yana. Böyle ulaşırsınız hazzın doruklarına. Gizli işler gelmez korkuya, güvenli değilse ertelemek, asılmak gerek küreklere ve mahmuzlamak dört nala giden atı. Budur yapman gereken, keyif anlarında. Çekme elini eteğini, eleyip de ununu asma duvara, elverdiğince yaşın ve gücünün yettiği zamanlarda. Anlamazsın ne zaman büküldü belin, sessiz adımlarla dayanır kapına. Ya toprağı sür, kürek çek ve kılıç salla savaşçı ellerinle ya da geçir zamanını kadınlarla. Savaşta vereceğin hizmetten daha aşağı değildir, bunda da kazanç var bolca.

XX. Kısım

Görev Tamamlandı... Ancak Şimdi...

BAŞARIYLA TAMAMLANDI görev: minnettar gençler versin elime hurma dalını ve misler gibi kokan başıma giydirin mersin çelenginden tacımı. Nasıl ki hekimlikte Podalirius,[30] savaşta Aşil'in sağ eli, Nestor'un aklı, kahin olarak Calchas, silahlarıyla Ajax ve sürücü olarak da Automedon yüceltilirdi Grekler arasında, aşk konusunda da ben yarılırım onlarla. Kutlayın, takdir edin şairliğimi ey erkekler; övücü sözler edin hakkımda. Şarkılar söylensin, adım duyulsun dört bir yanda. Nasıl ki ateş tanrısı Vulcanus, bahşetmişti kendinin olanı Aşil'e, ben de size verdim bende olanı. Aşil nasıl yüceldiyse siz de öyle yücelin bu sayede.[31] Tek şartım var size: aranızdan kim ki üstün gelir bir Amazon'a benim silahlarımla "Ovide üstadımdır" yazsın ganimetin üstüne.

Bakın hele... Siz narin kızlar, siz de mi geldiniz öğüt almaya? Pekala, sizin için bundan sonra yazdıkları kalemimin, o halde kulak verin.

— İkinci Kitabın Sonu —

Kıbrıslı Aşk Tanrıçası Afrodit

III. Kitap

I. Kısım

Sıra Sizde Kızlar

KARGILAR VERDİM, kılıçlarla donattım korkusuz Hektor'u kahraman Aşil'i, Amazonlar'a karşı. Hâlâ silahlarım var bahşedecek: Ey Panthesilea bunlar da senin ve Amazon askerlerinin payına düşecek.[1] Adil olmalı savaş, silahlar eşit, Gerisi Venüs'ün takdirine kalmış. Bil ki, kollanmıştır zafer kazanan, hem Venüs hem de kanatlı gezgin Oğul, tarafından. Hiç adil olmaz istemesi kadından: hadi git savaş çıplak elle; kargı, kılıç pür silah erle. Ne getirir erkeğe utançtan başka, sonu zafer de olsa böyle kahpe yarışta.

Birileri çıkıp sorabilir: Ne gerek var yılana bir de zehir katmaya; iyi çoban köpeği satar mı bir sürüyü, kudurmuş dişi kurda? Dikkat etmeli kişi, çabuk şüphe etmesin, suçlu birkaç kadın yüzünden hepsi güme gitmesin: Bırak, her koyun kendi baca-

ğından asılsın. Tamam Menelaus'un Helen'i vardı, Clytemenstra'ydı Agamemnon'u aldatan, olsun yine de kızkardeşti suçlanan.[2] Ya ne demeli muhteris Eripheyle'ye? Gözünü boyanınca değerli bir kolye, sebep olmuş Amphiarus'un atlarıyla Styx'e sürülmesine.[3]

Öte yandan, Penolope sadık kaldı kocasına on yıl süren savaşta. Ardından bir on yıl daha sürdü macera, kesmedi umudunu kadınca sezgisiyle Ulyssis'i bekledi. Protesilaus'un karısı Laodameia'ya ne demeli? Çekinmedi ardından gitti kendinden önce ölen eşinin.[4] Can vermiş Admentus'un uğruna karısı Alcestis: Kocası için ölmeye hazır kadın.[5] Kim unutur Evadne'yi? Atarken kendini alevlere nasıl seslenmişti: "Beni de al Capenaus, birlikte yanalım; karışsın küllerimiz."[6]

Fazilet kadın ismi ve tanrıça, şüphesiz mutlu eder kim ki ona bağlana. Tabii onların ihtiyacı yok benden öğüt almaya. Yücelere çıkmaz benim öğütlerim, neşeli tutkular denizinde, küçük yelkenle yüzer dururum.

Şimdi de kızlara öğreteceğim nasıl sevileceklerini. Çok az erkek gördüm yaralansın kadından, ne alev fırlatır onlar ne de zalim oklar. Erkek sıkça aldatır kadını ama seyrek görülür narin kızların erkeğini satması. Biraz düşün anlarsın, az bulunur kadının sahtekarı. Anne olunca Media, yanlışa sapmış Jason; onu aldatmış, genç bir gelin almış yatağına.[7]

Hatırlarsınız Theseus da, bir başına bırakmış Ariadne'yi ıssız, çorak adada![8] Bir sorun bakalım, nerden gelir adı Dokuz Yollar'ın? Orada ağlar ağaçlar, yapraklarıyla gölge yapar Phyllis'e.[9] Ya ne demeli Dido'nun kaderine? Temiz yürekli geçinen konuğu Aenas verdi kılıcı kıysın canına diye.[10] Size soruyorum: nedir hepinizi yıkıp yok eden? Bence olacağı budur nasıl seveceğini bilmezsen. Bilmiyorsunuz aşkın yolunu, yordamını; odur aşkı olduran. Bilmiyorsun belki hâlâ, Venüs'ten geldi görev, öğreteceğim sana. Tanrıça sordu bana: 'Ne günahı var zavallı kızların, silahsız bir başına ihanetine uğrar pür silah erkeklerin?' Yetmez mi iki kitap becerikli kılmaya erkekleri, öğütlerinle uyar biraz da kadınları.

Helen'in iffetsizliğinden dem vurur Stesichorus; ama hemen ardından mutlu türküler yakar onun için. İyi tanırım seni (şimdi kültürlü kızlara zarar vermenin alemi yok!) yaşadığın sürece senden sorulacak bu iyilik. Böyle dedi, tanrıça ve başındaki mersin tacından koparıp bir yaprakla birkaç tomurcuk sundu bana. Bunun üzerine güç buldum kendimde, ruhumu hafifletti ciğerlerime çektiğim temiz hava. Hazır kurnazlık yarıyorken işe, benden alın derim yararlı öğütleri; tevazuunuz, ilkeleriniz ve kurallarınız el verdiğince. Önce, çıkarmayın aklınızdan bir gün yaşlanacağınızı, o halde ne manası var ürkekliğin, boşa geçirmeyin gençliğinizi. İzin veriliyorken, uçmadan gençlik yılları aman, eğle-

nin doyasıya, anlamazsın nasıl su gibi akar zaman. Getiremezsin geri uzaklaşan dalgayı, beyhude çabalarsın geçti mi Bor'un pazarı. Yaşamak gerek hayatı, kayıp gitmeden elden; bekleme, gelmez geri geçip giden güzel gün. Menekşeydi bir zamanlar şu kurumuş yapraklar. Çiçeklerden taç yapmıştı sevgilim, şimdi onlar çalılık. Bugün sırt çevirebilirsin sevgiline, unutma; lâkin yalnız uyuyacağın soğuk gecelerin yaşlılık vakti yakındır, gelecek. O gün istesen de olmayacak eşiğini aşındıracak; veya seher vakti güller serpecek tek kimse. Anlamazsın (ah ne yaptım ben) ne zaman bükülür belin, ne çabuk solar da, buruşur körpe yanakların. Ak düşer saçlarına bir gecede anlamazsın, onlar gençken de vardı diye yemin edersin. Yılan değiştirir yaşlanmış dersini, genç gösterir çatallı boynuzlar erkek geyiği. Oysa kimse vermez bize geri, yılların aldığını. Sararıp solar ve düşer dalından, derlenmemiş gül zamanında. Eklenir buna bir de çocuk doğurmak, öyledir; tarlayı zayıflatır hep ekilip biçilmek.

Utanılacak nesi var dolunayda sevişmenin Endymion'la,[11] veya kabul etmenin seher vakti açan güllerin tanrısı Cephalus'un verdiği armağanı. Kabul, Venüs'ün bugün hâlâ yasını tuttuğu Adonis armağan verildi kendisine. Peki nerden buldu dersin tanrıça, Aenas ile Harmonia'yı.[12] Ey ölümlü kızlar, tanrıçaları örnek alın ve yasaklamıyın kendinize erkekleri sevmeyi. Diyelim kandırıldınız, ne kaybedersiniz? Her şey yerli yerinde, bin kere kul-

lansan da, zarar gelmez bu yolla. Taş aşınır, demir ufalanır kullandıkça; o ise yeniler kendini. Ne gerek var korkuya? Kim engel olabilir dibindeki ışıktan yararlanana? Ya da kim durdurabilir engin denizlerin suyunu? O halde bir kadın niye desin "şimdi olmaz" diye? Söyleyin bana, kullanmayacağı suyu niye ziyan eder kişi? Tamam size demiyorum ki "satın" diye; demem o ki, arada bir de olsa kullanmanın zararı ne? Öyle bir armağan bahşedilmiş ki size, kaybetme korkusundan azade.

II. Kısım

Nasıl Göründüğüne Dikkat Etmelisiniz

BÜYÜK DENİZLERE açılacaksan, güçlü rüzgarlar şişirmeli yelkenlerini, hazır henüz limandayken, gelin faydalanalım inceden esen yelden. Önce dış görünüşünle başlayalım. Verimli toprağı, uzun asmasıyla, iyi bakılmış bağdan gelir şarabın iyisi. Anlatır bu gerçeği "bakarsan bağ bakmazsan dağ olur" deyişi. Güzellik, tanrıların armağanıdır. Kaç kişi var tanrıların kendisine cömert davranmasıyla övünebilen? Aranızda birçoklarınız yoksun bırakılmış bu armağandan. Biraz sıkıntı çekerse kadın güzelleşebilir, lâkin ihmale gelmez güzellik, İda'nın tanrıçası Venüs olsan nafile. Eğer eskiden kızlar kendilerine bakıp güzelleştirmeselerdi, bugün etrafta güzel erkek bulamazlardı. Eğer Andromache, o günlerde sadece kaba saba elbiseler giyseydi kimin umurunda?[13] Kocası kaba bir asker önünde sonunda. Ajax'ın üstünde yedi öküz dersin-

den elbise, yanına giderken karısı niye süslensin, deli mi ne? Kaba bir basitlik hakimdi eskiden, oysa şimdi Altın çağıdır dünya hakimi, zengin Roma'nın. Baksana Capitol'e eskiden neydi, ne oldu şimdi. Görenler; bu tapınak başka bir Jüpiter'in mi, derdi. Senato Binası'na ne demeli? Şimdi içindeki kurultaya yakışan bu yüce yapı, samandan yapılıyıdı, Tatius kralken.[14] Bugün Apollo ve diğer kahramanlarımızın heykelleriyle parıldayan şu yer, eskiden öküzlerin otladığı Palatine tepesi değil miydi?[15]

Bazıları eski, kadim günlerin özlemini duyar; ben ise son derece mutluyum bu günleri görmekten: Sevinir, övünürüm; bu devir tam bana göre. Ama altın bulmak bu devirde kolaylaştığı için veya uzak diyarlardan inciler getirebildiğimiz için değil. Veya, kente yapılan mermer yapılar yüzünden küçülen dağlar, denizin taşmasını önleyen koca dalgakıranlar da değil. Beni mutlu eden: eski, kadim zamanlardan beri hüküm süren kabalığın yerini medeniyete bırakmış olmasıdır. Bana sorarsan, sen de dolaşmamalısın toz toprak içindeki Hindistan'ın yeşil sularından çıkarılan değerli taşları takıp takıştırarak ya da bedenini mengene gibi sıkan altın işlemeli elbiseler giyerek. Bunlarla erkekleri etkileyeceğini sanıyorsan yanılırsın, tersine erkeği kaçırır bu gösteriş budalalığı.

III. Kısım

Saçında ve Kılığında Zevk ve Zarafet Olmalı

ZARAFET BÜYÜLER ERKEKLERİ, o yüzden ihmal etme saçını. Elinin bir dokunuşuyla ya güzellikler bahşedersin kendine, veya mahvedersin her şeyi. Tek bir biçime takılıp kalma, herkese başkadır güzel olan. Görürsün hangisidir yakışan, aynalara bakarsan. Oval yüzlüysen ayır saçını ortadan. Böyle yapardı Laodamia sen de ona özen.[16] Yuvarlaksa eğer yüzün, topuz yakışır sana, bırak, açıkta kalsın alnın ve kulakların gözüksün. Dalga dalga omuzlara dökmek de var saçı, Lir çalarken Phoebus'un yaptığı gibi.[17] Bir diğeri Diana'nın genellikle av peşinde koşarken yaptığı gibi, arkada toplamaktır saçı. Şu kıza büklüm büklüm saç yakışır, buna iyi gider örgüler. Şuradaki çok hoşlanacaktır Cyllene'nden gelen kaplumbağa kabuğu ile süslemeyi, öyle görünüyor ki diğeri tercih eder dal-

ga kıvrımlarına benzeyeni. Kalkıp da saymayacaksın meşe palamudunun dallarını, Hybla'nın arılarını veya Alp dağlarındaki hayvanları. O kadar çok var ki tarz, saymakla bitmez. Bazen dağınık saç çok yakışır bir kadına. Öyle ki bazen dünden beri mi böyle diye düşünürsün halbuki yeni taranmıştır. Sanat fırsatları taklit eder. Tutsak yaşarken Oechila'da Hercul böyle dağınık saçlarla Iole'ye görür görmez vurulmuş: "Bu kıza aşık oldum Ey Bacchus, Satyres'lerin gözyaşları arasında arabana aldığında böyle değimliydi terk edilmiş Ariedne."[18]

Ah, bir bilsen doğa ne kadar cömertçe sunar güzellikleri ve nice yollar vardır korumak için tükenen güzelliğini! Ya erkekler, öyle mi? Döker saçlarımızı yıllar, kuzey rüzgarının kopardığı yapraklar misali. Kadın kapatır saçındaki grileri, Germanya otuyla, daha güzel bir renk verir boyayla. İstersen daha sık ve gür olsun saçın, oyalanma ver parayı al satın. Utanması yok bu işin, Herkül'ün ve Bakire Musalar Korosu'nun gözü önünde geçerler salına salına.

Gelelim kıyafet seçimine: Bana sorarsan giyme derim altın işlemeli dokumaları ve Tir boyasıyla pembeye boyanmış yünlüleri. Hem ucuz hem de çok güzel kumaşlar varken, anlamam bir elbiseye servet dökmeyi. Güney'den esen ılık rüzgarın taşıdığı şiddetli yağmurun tehdidi altında olmadığında parlak göğün rengine bak. Benziyor diyeceksin, ha-

ni Phrixus ve Helle binmişlerdi zalim İno'dan kaçarken.[19] Dalgalara benzer o bulutlar ve alır adını onlardan. Anlatmalıyım sana onlarla örtünen deniz perilerinin hikayesini. Safran çiçeği gibidir, safrana benzer Aurora'nın elbisesi ve atları koşarken günün şafağında. Bak bu Paphos mersini, şu Amethysos'un erguvan rengi şafak gülleri, bu da Trakya kuğusunun grisi. Ne Amaryllis'in kestane yeşilini unutmalı ne de yabana atmalı badem boyası ile balmumunu. Asmaların tomurcuklandığı, kara kışın yerini, ılık baharın aldığı yeni yılda açan çiçeklerden bütün yünlere yetecek kadar boya çıkar. Seç beğen dilediğin rengi; ama yakışan olsun sana. Gece karası elbise kar gibi beyaz tende: Karalar giymişti Briseis götürülürken ve hep öyle giyindi.[20] Öte yandan ak renk ne yakışır karayağıza: Memnun olur bundan Andromeda; böyle giyinmelerini buyurmuştu Seriphos halkına.

IV. Kısım

Makyaj Yapın Ama Özel Anlarınızda

ŞİMDİ TAM DA UYARMAK üzereydim seni, keçi sakalı bitmesin koltuk altlarında, kokmasın teke gibi; kıllanmasın bacakların diken diken! Kafkas dağlarındaki kadınlara veya Mysis'in Caicus çayından su içenlere değil ki öğütlerim. Öyle olsa dişlerinizi temiz tutun, sabahları da yüzünüzü yıkayın derdim. Bilirsin biraz pudrayla ak pak olur yüzün; solgunsa tenin, allık sür pembeleşsin yanakların. Kaşın yoksa, kaş yap ince kömürle; ov gözlerini, küçük dokunuşlarla, kapat kırışıkları. Utanma, biraz kömür tozu veya Side kıyısında biten safran sür, çıksın gözlerin meydana.[21] Kadın güzelliği üstüne kitap yazdım ben. Küçük bir kitap belki; ama büyük emeklerle yazıldı, yararı büyük olur eğer uygularsa kişi. Orada bulursun solgun görünmemenin çaresini ama üşenmemen gerek.

Ancak, kozmetik şişelerini gizle ki, görmesin sevgilin masanın üstünde. Sanatın keyfi gizeminde. Kim hoşlanır yüzündeki krem akmış ılık koynunda, vıcık vıcık? Ayrıca kötü kokulardan sakın birazcık. Özellikle, yıkanmamış koyun postundan çıkarılanlardan, Atina'dan gelse bile. Başkalarının önünde hazırlama geyik iliğini ve sakın herkesin içinde temizleme dişlerini. Seni güzelleştirir; ama hoş olmaz bakan için. Çok şey vardır yapıldığında hoş gelen; ama çirkindir yaparken. Becerikli Myro'nun heykelleri koca anlamsız bir kayaydı değmeden usta eller.[22] Yüzük yapmak için eritmek gerek altını, giydiğin elbise yağlı bir yündü. Şu gördüğün biçimsiz bir mermerdi şimdi göz alıcı bir heykel, su fışkırtır ıslak saçlarından Venüs. Bakımını yaparken senin uyuduğunu varsayarız, son dokunuştan sonra görmek dileriz. Bilmesem de olur nasıl bu kadar güzel olduğunu. Erkeklerin görmemesi gereken daha bir sürü şey var, soğutur erkeği bir çok şey gizlemek gerek. Kapat yatak odanın kapısını! Ne anlamı var bitmemiş işi göstermenin?

Bir sürü şey vardır ki, erkekler bilmese de olur. Rahatsız eder bazı şeyler, gizlemezsen eğer. Şatafatlı tiyatroda parıldayan altın heykellere bir bak; seni yanıltırlar, üzeri parlak boyalı tahtalar. Tamamlanıncaya kadar seyircilerin görmesine izin verilmez. Sen de öyle yap, uzak tut erkekleri güzelleşene kadar. Kaçınma, tarayabilirsin saçlarını sevgilinin yanında, bırak dökülsünler omzun üstüne.

Dikkatli ol, sinirlenme saçın yapılırken, kalkışma ikide bir yapılan saçı bozmaya. Rahat bırak hizmetçini, korkutma. Nefret ederim tırnaklarıyla yüzünü kaşıyan, eline geçen her kola iğne batıran hizmetçilerden. Böylece kan da bulaşır göz yaşı da hizmetçin lanet okuyarak saçına her dokunuşunda. Saçı yoluk yoluk olan gözcü diksin kapısına ya da yaptırsın saçlarını verimli Bona Dea tapınağında. Bir keresinde habersiz ziyaret etmiştim kızın birini, zavallı telaştan ters taktı peruğunu. İsterim ancak düşmanım tatsın bu utancı, böyle gülünçlük Parthian kızlarının harcı. Nasıl çirkinse boynuzu olmayan inek ve çimensiz toprak, o kadar çirkindir çalı yapraksız ve baş saçsız.

V. Kısım

Kusurlarınızı Gizlemelisiniz

İŞİM DEĞİL SEMELE'YE, Leda'ya veya sahtekar boğanın sırtında kaçırdığı Europa'ya öğüt vermek; ne de Helen'e.[23] Ne Truva'lı Paris ahmaktı yüreğinin sesini dinleyip kaçırdığı için dünyanın en güzel kadınını ne de Menelaos geri alırken. Kalabalıklaradır öğütlerim, sıradan kızlara; çoğu çirkindir ama güzelleri de var arada. Güzeller gerek duymaz ne öğüde ne de sanata. Hazineleridir güzellikleri, öğüt olmadan da etkili. Deniz sakinken güvendedir denizci; ne zaman kabarır deniz, kullanır her türlü yardımı gemici.

Yine de pek enderdir kusursuz biçim. Öyleyse sakla kusurunu, becerebildiğince ört hatasını vücudunun, kendi iyiliğin için. Kısaysa eğer boyun, otur veya hiç olmazsa oturuyormuş gibi dur. Yine de en iyisi uzanıver sedire; bir de şal düşürdün mü ayak

dibine, ölçemezler boyu ne diye. Şayet ince ve uzunsanız, boydan elbiseler giyin, omuzlarınızda öylesine asılmış gibi duran kıyafetlerle yürüyün. Soluk tenli mi kız, sırmalar sarsın beline; esmerse eğer teni, en yakışanı İskenderiye keteni. Sakla çirkinse ayağın kar beyazı papuçla, bacakların sıskaysa dolaşma gevşek bantla. Köşeli omuzlara ince vatka yaraşır, göğüslerin küçükse iyi bir sütyen işi başarır. Kalınsa parmakların ya da yenmişse tırnakların konuşurken jestler yapmaktan sakın. Ağzı kokanlar konuşmayın aç karnına; uygun olur, biraz mesafe koy sevgilinle arana.

VI. Kısım

Gülüşünüz ve Tavırlarınız Alçakgönüllü Olmalı

DOĞUŞTAN SİYAH, büyük, çarpıksa dişlerin, devamlı gülmemelisin. İnanmayacaksın ama, istersen güzel görünmeyi, öğrenmelisin gülmeyi. Ölçülü olsun gülüşün, küçük gamzeler her iki yanağında ve dişler saklanmalı dudak ardına. Sürekli kahkahayla yorma ciğerlerini; yumuşak, kadınsı çınlamayla etkile erkekleri. Yüzünü çarpıtır bir kız nahoş kahkahasıyla, ağlar sanırsın diğerini gülerken katıla katıla. Şunun gülüşüne bak; rezillik değilse nedir? Duyan da değirmene anıran uyuz katır sanır.

Söyleyin bana, güzellik öğretisinin girmediği yer mi var? O halde ağlamayı da öğrenmeli kızlar. Öğrenmişse bu sanatı ne zaman çekerse canı ve nerede isterse ağlar. Neden diye sorulur mu! Sesler değiştirir sözcüklerin anlamını, ve yarım yamalak

konuşur kadın almak için istediğini. Unutma! Cazibe kusurda gizlidir. Yoksa az çok bilir güzel konuşmasını. Çıkarınadır bu öğütler kulak arkası etme, bilmeli her kadın kendine yakışan ne?

Yabana atılmaz cazibeli yürümenin yararı; yürüyüşünle ya cezbeder ya da kaçırırsın adamı. Kadın var; yürür salma salma, zarif adımlarıyla kalçası bir o yana bir bu yana, etekleri havada. Kadın var; yürüyüşü kırmızı suratlı Umbria'lının karısı gibi, koca koca adımlarla ayrılmış bacakları. Her şeyde olduğu gibi bunun da ölçüsü var: Ne kaba saba yürü bir köylü gibi ne de göster kibrini.

Bırak, sol omuzun açık kalsın dirseğe kadar. Dikkat çeker, göz alır, açık tenli kızlara özellikle yaraşır. Böyle açıkta bir omuz görsem, dayanamam öpmek isterim her noktasını.

VII. Kısım

Müziği Öğrenmeli Şairleri Okumalı

SİREN'LER, İSTEDİKLERİNDE sesleriyle gemilerin rotasını değiştirebilen deniz canavarladır. Bu sesleri duymasınlar diye arkadaşlarının kulaklarını tıkadı balmumuyla Ulysses, ne çare açıktı kendi kulakları.[24] Neredeyse atıyordu kendini denize, olmasaydı bağları. Muhteşemdir şarkılar: kızlar, öğrenin şarkı söylemeyi. Bir çoğunuz için sesiniz görünüşünüzden daha cezbedicidir. Güzel ses becerir görünüşün başaramadığını. Tekrar edin tiyatroda işttiklerinizi ve öğrenin Mısır tarzı son moda şarkıları. Benim öğrencim olup da, Lir'i sol eliyle, flütü de sağ eliyle tutması gerektiğini bilmemezlik edemez. Dağlar taşlar oynar, akarsuya dönermiş Tartarus gölü, ve başta üç başlı tazı Kerberos hayvanlar gidermiş peşi sıra, Trakya'h Orpheus lavtasından çıkan nağmelerle.[25] Sadece annenin öcünü

alasın diye sen, ey Amphion, taşlar bir bir dizildi, duvar oldular şarkılarınla.[26] Ya ne demeli Arion'un şiirlerine?[27] Dediği doğruysa, yunuslar yanıt verirmiş insan sesine. Öğren nasıl gezinir uçar gibi iki elin parmakları Harp'ın üstünde; bu da hoş olur eğlendirir güzelce. Bilir misin Callimachus'u veya Coan Philetas'ı ve yaşlı sarhoş Anacreon'u.[28] Öğrenin Sappho'nun şarkılarını var mı onlardan daha tatlısı? Trakya'lı kölesinin kurnazlıkla aldattığı Menander'i ve elbette ezbere bilmelisiniz Propertius'un duygulu nağmelerini, veya Galaesus ile Tibullus ağıtlarının bir kısmını. Oku da öğren Varro'nun altın gibi parıldayan Ulies'e yazdıklarını. Hatırla; Phrixus'un, kardeşi Helle'nin acı dolu haykırışlarını. Ezberleyin nasıl kurdu gezgin Aenas büyük Roma'yı. Yazılmadı ondan daha ünlüsü Latin dilinde. Kimbilir, belki gün gelir benim adım da eklenir bu isimlere. Lethe'nin suları bile silemez onu hepten, umarım unutulmam ben de tamamen. Birisi çıkıp seslenir: "okuyun biraz da bizim öğretmenden, her iki cinse de öğretmişti gönülden. Ya da seçin dilediğinizi üç kitabın birinden. Amores'tir, kitabın adı; tatlı ve yumuşak bir sesle okunmalı. Ya da Heroides'ten parçalar mırıldansın dudaklar, bir ilkti, yazılmamıştı öylesi ta ki ustamız yazana kadar. Hadi, kabul et artık bunu Phoebus! Ve siz, şiirin kutsal gücü; yüce boynuzlu Bacchus ve Dokuz Tanrıçalar!

VIII. Kısım

Dans Etmeyi ve Oyunları da Öğrenmeli

ELBETTE KADINLAR DANS etmeyi bilmeli, şüphesi olan mı var? Boşalan kadehlerin ardından, açıp kollarını salınan kadından güzel ne var? Bilirsin ne çok sevilirler, diri ve kıvrak vücutlarıyla, tiyatroda dans eden sanatçılar. Ne muhteşem bir zarafetleri var. Bilirim uzatmamak gerek sözü, yine de işin özü; bilmeli kadınlar aşık oyununu ve nasıl atacağını zarı. Diyelim üç atmak istersin, ayarla istediğin zar gelsin. İş bitmiyor zarı atmakla, kazanmak için pulları düşünerek oyna. Satranç da bilmeli, ancak aceleye gelmez bu oyun, yavaş gitmeli. Bir piyon baş edemez iki piyonla, bırakır savaşı yardımsız kalan asker, kaçar ve gider. Bir oyun daha var, kızlar bikiniyle oynar. Atar kızlar topu birbirlerine, dikkat et topu düşürme yere. Bir oyun daha var: oyun tahtası küçük karelere bölünür yılın ayları sayısında. Bir de küçük bir oyun tahtasında

karşılıklı oturur iki baş; her birinde bulunur üç taş. Kim ki dizer bir çizgide üç taşı, kazanır oyunu, çeker başı. Bunlar gibi, öğrenebileceğin binlerce farklı oyun var: istemiyorsan mahcup olmak, öğrenmeli kadın türlü, çeşit oyunlar. Öğren ki eğlenin sevgilinle beraber, dudak bükme eğlendikçe artar sevgiler.

Zor değildir oynamayı öğrenmek, esas hüner isteyen kuralıyla oynamak. Acımasız olur, heyecanlanır ve kaybeder kontrolünü kişi. Kızgınlık girer devreye, başvurur çirkin hilelere. Kazanma arzusu, tartışmalar, kavgalar: sonuçta acı verir eğlenmek için yapılan şeyler. Havada uçuşur karşılıklı suçlamalar, hakaretler karışır bağrışlara ve nihayet sığınılır tanrılara. Değerini bilemez onurunun anında üstüne yatmak ister borcunun. Çok görmüşümdür gözyaşlarıyla ıslandığını güzelim yanakların. Erkeğini mutlu etmek isteyen kadın, Tanrı korusun seni, bırakmasın içinde böylesi berbat bir durumun.

IX. Kısım

Etrafta Görünmelisiniz

AYLAK DOĞA BU TÜR oyunları bahşetmiş kadınlara, erkeklerse şanslı spor yapmada. Çeviklik ister, atılganlık gerektirir, top oynamak, kılıç sallamak; erkeklere göredir at üstünde yarışmak. Ne savaş oyunları, ne de güneş Başak burcundayken Tuscus ırmağının buz gibi sakin sularında yüzme yarışları, size göre. Siz iyisi mi dolaşın Pompei Verandası'nın gölgeliklerinde, Virgo'nun kutsal atları aklınızı başından aldığında. Ziyaret edin Phoebus'un kutsal sarayı Palatine'i. Oydu Cleopatra'nın donanmasını denizin karanlıklarına gönderen, başında tacı defne dalından. Gidin görün Augustus adına dikilen başı donanma işlemeli anıtı: Sezar'ın karısı Livia ile kızkardeşi Octavia başlatmıştı ama damatları Arippa'nın olmuştu tamamlama şerefi. Memphis İneği'ne adaklar sunulan, kokulu yağlar yakılan tapınağı da görmelisiniz. Gidin

her üç tiyatroya da, boy gösterin oralarda. Görün, nasıl sulanıyor arenanın toprakları ılık kanla, ve savaş arabaları nasıl yarışıyor kıvılcımlar saçarak.

Görülmeyen bilinmez, bilinmeyen özlenmez. Kimse şahit olmamışsa güzelliğine, hayır gelemez, boşuna kısmet bekleme. Ne farkeder, daha hoş gelirmiş sesin, daha güzlemiş şarkıların hem Thamyras'tan hem Amoebeus'tan, ne çıkar yoksa bir duyan.[29] Kos adalı Apelles, o büyük heykeltraş, oymasaydı Venüs'ü mermere, saklı olacaktı bugün hâlâ denizin derinliklerinde.[30] Var mıydı sanırsın, kutsal ozanların şöhret kazanmaktan başka bir amacı? Bir zamanlar, sadece tanrılar ve krallar ilgilenirdi şairlerle. Kadim zamanlarda korolar ödüllendirilirdi cömert hediyelerle. Bugün durum farklı, şöhret bütün işlerimizin nihai amacı. Kimse söz edemezdi bir ozanın onuruna, ve değerli armağanlar sunulurdu adına. Calabria tepelerinde doğmuş Ennius mesela, öldüğünde gömülmüştü büyük Scipo'nun yanına, çünkü büyük saygı duyulurdu adına.

Bugün ise öyle mi ya? Aylaklık görülür oldu ozanın acı dolu, uzun ilham geceleri. Oysa kim bilirdi Homeros'u yazmasaydı İlyada'yı? Ya kimin umurunda olurdu Danae tükenip gitseydi hayatı, yaşlansaydı hapsedildiği kulede?[31] Onun için tatlı kızlar, ben derim ki, kalabalıklar iyi gelir size. Sık atın adımınızı eşikten dışarı. Kurt saldırır koca bir

Defne ile Taçlanmış Tanrı Phoebus

sürüye ve Jupiter'in kartalı öbek öbek kuşlara yakalayabilmek için tekini. Yoktur bu işten farkı: güzel bir kadın göstermeli kendini erkek milletine. Kim bilir, biraz da yaver giderse şansı, hoşlanır ve sever onu birisi. Bütün bu yerlerde dolanmaktan asla etmeyin imtina, göstermelisin güzelliğine itina. Belli olmaz ne zaman güler yüzüne şans, yemle oltanı at denize, kim düşer bilinmez. Sık görülür bilirsin; tazı dolaşır gün boyu ormanlık tepelerde beyhude, bir bakarsın geyik kendiliğinden düşmüş hendeğe. Zincirler içinde beklerken ıssız kayalıklarda, ne gelirdi Andromeda'nın elinden, gözyaşıyla yalvarmaktan başka?[32] Can kulağıyla dinleyin öğüdümü, tedbirleri alın, zavallı Andromeda'dan daha mı ümitsiz halin?

Kocanızın cenazesini bile değerlendirin. Ağlayın saç baş dağınık, iki gözü iki çeşme, yaver giderse şansın kavuşursun yeni eşine.

X. Kısım

Sahte Âşıklara Dikkat!

SAKININ KIZLAR KENDİNİZİ, yalandan kültürlü gibi gösteren eli yüzü düzgün, yakışıklı erkeklerden. Gelip geçicidir sevgileri, hayran gönüllüdür, her kızın peşinden koşar. Kızlar dinleyin öğüdümü, ne yapacaksın kendinden güzel adamı? Böyle bir adamdan ne umulur belki de senden çok sevgilisi bulunur. İnanmıyorsun belki bu sözüme ama, inan derim yüksünme. Eğer kulak verselerdi Cassandra'nın sözüne, yakılıp yıkılmazdı Truva, böyle biline.[33] İğrenç çıkarları için kimi erkekler sokulur yanına, seni seviyorum der. Aldanma pırıl pırıl saçlarına ve güzel kokularına, belinde kıvrım kıvrım sırma tokaya. Bağlanma o erkeğe, her parmağında bir yüzük taşır, görünce baktığını aman nazar değmesin dilini ısır diye uyarır.

Bu tipler arasında en şık giyineni, hırsızdır aslında, aşık gibi görünüp aslında sever mücevherlerini. Sıklıkla görülür "geri ver benden aldıklarını" diye ağlarken soyulan kadın, avazı çıktığı kadar bağırır sığır pazarında. Sen Venüs, altın yaldızlarla parıldayan tapınağında sükunetle seyredersin bu yaygaraları Appian'larla. Bazı kadınlar da var hak eder aldatılmayı, etme bulma dünyası bu, biçersin ektiğini. Çok can yakmıştır böylesi, bırak onun da yansın canı. Ders olsun başkalarının çektiği acılar, yalan söyleyene açılır mı kapılar. Güvenmeyin Theseus'un yeminine ey Atina'lı kadınlar, bir kez tanrıları şahit gösteren, çekinmez gösterir her seferinde.[34] Ve sen Demophoon, Theseus'un günahının varisi, terk edip gittin ya Phyllis'i, dolaşma ortalıkta şerefli bir adamım ben diye.[35] Gerçekten güvendiğin birine güven sende ve göster güvendiğini her biçimde. Sana verene ver sen de sevgini, mutlu et seni mutlu edeni. Alıştırma kendini vermeden almaya, karşılıklı olursa güzeldir alıp vermek. Söner bir kadının eliyle sönmez denen Vestal'ın ateşi, çalınca İno'nun tapınağından kutsal dizelerini, içirir erkeğine kurtboğan otuyla karışmış baldıran zehrini, istemez erkeğini yanında ayırır yatağını.[36]

XI. Kısım

Mektuplara Özen Göstermelisiniz

KOŞTURMAYIN ATLARI, çekin yularları, Muse'lar, biraz soluklanalım; aceleye gelmez işimiz etraflıca konuşalım. Ey kadınlar! Kulak verin sözüme; erkeğin mektubunu sadık bir uşağınız getirsin size. Okuyun mektubu ve düşünün; ne anlatmak ister sahibi bu sözlerin. Belki ima etmiştir ne demek istiyorsa, endişeden gizlemiştir niyetini sözcüklerin ardına. Hemen cevap vermeyin, biraz bekleyin, taze aşkın alevine heyecan ekleyin. Ne hemen evet deyin yalvarıp yakarmalarına, ne de reddedin kabaca. İzin verin umut dolsun yüreği, ama korksun da aynı anda. Her mektubun arttırsın yüreğinde umudu ve azaltsın korkuyu her yeni yazışma. İncelikli olsun yazdıkların, gönül okşasın, anlat meramını yalın ifadelerle. Ah! Bilseniz ne sık görülür sevgilinin yazdıklarından şüphe edip yüreği yananlar, ne fidanlar çürütür o zalim mektuplar!

Genç Ulak

Ancak cevaz var, aşığını kandırabilirsin eğer istersen; eh, henüz başın da bağlanmamışken. Kalıcı şeylere yazma mektubuna, saklamasın güven olmaz toy delikanlıya. Dikkat et mektubun onda kalmasın, eline yaz mesajını güvendiğin uşağın. Velev ki, tablete yazdın, geri getirsin uşak okuyunca aşığın. Sınırsız güvenilmez sır taşıyıcıya, Etna'nın ateşidir taşıdığı ne olsa. Ne kızlar bu korkuyla sararıp soldular, yıllarca bir zalime köle oldular. Farklı eller yazsın her mektubu, benzemesin yazılar (Ah! Beni böyle bir öğüt vermeye zorlayanlar utansın) akıllı kişi onlar ki, her mektupta tableti iyice bir kazırlar. Dikkat gerek mektuptaki hitaplara, yazıyormuş gibi yapın kız arkadaşınıza. Madem yasa izin verir dişe diş; göze göz, dolandırılır dolandırıcı, etmem buna tek bir söz.

XII. Kısım

Kötü Alışkanlıklardan Kaçınmalı, Şairlerden Yana Olmalısınız

EĞER SIĞ SULARDA dolanmaktan vazgeçip engin denizlere çevireceksem teknemin rotasını yani bırakıp önemsiz konuları bir kenara konuşacaksak ciddi şeyler hakkında, önce silmek gerek yüzlerdeki kızgınlığı. Vahşi canavarlara göredir kızgınlık, barışın parlak görüntüsü yakışır insana. Yüzler kızarır kızgınlıktan ve damarlar kararır kandan. Gorgon'unkilerden bile vahşi bakar, kıvılcımlar saçılır gözlerden.[37] Tanrıçaları bile ürkütür kızgın bir yüz. Böyle olmuştu Pallas'a da: berrak suda görünce yüzünün yansımasını, yakıştıramamıştı ruhun derinliklerinden esinler üfleyen kavala ve şöyle seslenmişti: "hadi çek git, ey flüt, sana layık değil bu yüz."[38] Siz de kadınlar, kızgınken bakın bir aynaya, tanıyamayacaksınız orada yansıyana.

Sanma ki, kibir ve gurur daha az zarar verir, aşk dostça bakan gözlerde beslenir. Biz erkekler nefret

ederiz (uzmana güvenmeli) fazla hor görülmekten ve tiksiniriz renk vermeyen asık yüzlerden. Biri baktıysa sana bir baklışta sen gönder; gülücük verene sen de hafifçe gülümseyiver; selam verdiyse başını eğerek, hoş olmaz selamı esirgemek. Böyle olursa, her zaman yaptığı gibi Kanatlı gezgin Oğul, işi gücü bırakıp ve sadağından en sivri uçlu oku çıkarıp fırlatır yerine.

Üzgün kızlardan da nefret eder erkekler. Bırakın Ajax alsın Tecmessa'yı, bizim gibi neşeli insanların tercihi mutlu kızlar.[39] Bilesiniz ki ey Andromache ve ey Tecmessa sevecek başka bir aşk ihtimali varsa benim için, istemem, niye sizi seçeyim.[40] Doğrusu zorlanıyorum inanmakta, -hatta eğer çocukların zorlamasa inanmayacağım bile- yatmamışsın bir kez bile kocanla. Hiç düşünebilir misiniz, böyle asık suratlı bir kadın usulca sokulsun, gelsin Ajax'a "hayatımın ışığısın", ya da buna benzer erkeğin hoşuna gidecek bir şey desin? Böyle küçük şeyler için yücelerden örnekler vermemi kim engelleyebilir, niye korkalım kralın ismini duyunca? İyi lider o dur ki, işi ehline verir ve sonra da ona güvenir.

Öyle yapmalısın sen de; hangi konularda bilgili ve yetenekli olduğumuza karar verip, buna uygun roller vermelisin. Armağan verir zengin, avukatın ne yapabileceği zaten bellidir; müvekkilini savunur davasında. Biz ozanlar ise sadece şarkılar şiirler

yazarız adına. Bir koroyuz biz ve her şeyden önce aşka uygun düşeriz. Övgüler düzerek güzelliklerinize şan şöhret kazanırız. Var mıdır dünyada adını bilmeyen Lycoris'in, ya Nemeesis ile Cynthia, ne kadar ünlüler bir baksana.[41] Çok kişi sorup durur kimdir şiirlerde adı geçen Corinna? Üstüne üstlük ekleyiverin kutsal şairlerde olmayan kurnazlığı, göreceksiniz sanatımızın nasıl şekillendirdiğini bizi. Yanaşamaz bize sahip olma hırsı ve arzusu, kralları etkiler halkın coşkusu Forum'da, oysa mutlu eder bizi rahat bir divanda, güzel bir kadınla yatmak yan yana. Ancak kolay yakalanırız aşk öksesine, pare pare eder bizi güçlü tutkular. Yine de iyi biliriz sevmeyi ve aşkta ayak direriz. Şüphesiz, ozancadır aklımız: özü bir sözü bir inandığımız gibi yaşarız. Kızlar, hoş tutun Helikon'un şairlerini, kutsallık katılmıştır hamurlarına, dostturlar Muse'larla.[42] Bir tanrı barınır özümüzde, sonsuz yüksekliklerden gelir ilham, göklerde olanlarla yürür işimiz. Günahtır, istenmez şairden armağan sunması heyhat, hiç biri bilmez bu kadınların günah korkusu. Siz siz olun lâkin, yine de gizleyin bu gerçeği, hiç olmazsa işin başında bilinmeyin aç gözlü. Unutmayın; taze aşk, hele fark etmesin tuzağı, atmaz bir adım bile, görür uzağı.

XIII. Kısım

Hem Genç, Hem de Olgun Sevgilileri Deneyin

HER USTA BİNİCİ bilir ki, gem nedir bilmeyen atla, kolay gem alan at aynı kefeye konulmaz. Böyledir aşk oyununda da; farklı olur yılların olgunlaştırdığı gönülle, gençliğin yeşim yeşim çağlarını yaşan bir gönlü hoşnut etmenin yolları. Toy aşık ki, taze bir armağandır eşiğine konan, sever seni duru yalın bir sevgiyle. Koru onu yüksek duvarlar, kalın çitler ardında, sana bağlansın, seni görsün bir tek, bilmesin başka yatak. Eğer tutmak istersen onu tek kendin için, uzak tut rakipleri, başka sevgili niçin? Unutma bir güç ve bir de aşk sevmez paylaşmayı, uyarsan bu öğüde kazanırsın yarışmayı. Gün görmüş, becerikli sevgili, yanmaz aşk ateşiyle kolayca, anlayışlı ve akıllıdır sevgisi. Istırap çekse de sabreder, genç sevgilinin düşünemeyeceği kadar. Kırmaz kapını, ateşe vermez evini. Ne çimdik-

ler narin yanaklarını sevgilinin ne de yolup saçını paralayıp üstünü viran eder kendini. Böylesi ateşli çocuklara özgüdür, güçlü arzuların çağında, öteki ise sükunetle karşılar en ağır yaraları. O da yanar aşk ateşiyle; ama ıslak bir saman veya yüksek dağlardan taze kesilmiş meşe kütüğü gibi yanar: daha derin ve daha soluklu. Daha güvenlidir bu sevgi, daha verimli, yatarsa gönlün, acele et derim koparmak için elindeki yemişi.

XIV. Kısım

Kıskançlığı ve Korkuyu Kullanın

GELİN HEPİMİZ ALDANALIM, girişlerdeki engelleri kaldıralım. Verimli olmaz kolay gelirse sevgi, neşeyle karşıla reddedilmenin acısını. Bırak dayansın kapına: "ey zalim sevgili nerdesin?" diye ağlasın, yalvarsın olmadı tehdit etsin karalar bağlasın. Her gün yenmez tatlı, bazen de acı gerek, acıdır sevginin gerçek ilacı. Bilmez misin ne tekneler batırır inceden esen yeller, her şey uygun görünür, lâkin çabuk biter evlilikler. Canı isteyince erkek yatağa giderse eşler, pek uzun sürmez sevgide aşınma başlar. Kolay açma kucağını kocana bile, bekçi dursun kapında ve desin "yasak, giremez kimse!" bak o zaman nasıl sevgiyle gelir dize. Bırak kör silahları, eğlenmek için onlar, çekin bilenmiş kılıçları şimdi savaş var. Şüphen olmasın bulunur bende de ondan aşağı kalmaz nice silahlar.

Taze av mı düşürdün ağına, bırak düşünsün tek kendisi girebilir odana. Biraz eskiyince sevgili, tam vaktidir, bir rakibi olduğunu düşünmeli. Anlaşma bu demeli, paylaşmayı öğrenmeli. Başkalarına kötülük gibi gelir öğütlerim, ama onlarsız yavanlaşır ve söner sevgi. Bilirsin daha hızlı koşar yarış atı, geçildiğinde ve kovalayan varsın ardında. Böyledir aşk da, dilersen eğer harlandırabilirsin sönen alevi kıskançlıkla. Kulak ver ve dinle (itiraf ediyorum), sevemem acı çekmeyince. Bilmek istemem sebebini acı vereni, söyleme; bırak kuşkularım beslesin endişemi. Kapında bir bekçi beklesin yalancıktan, zalim ve sert bir kocanın aşırı ilgisi seni bunaltan. Güven azaltır zevki buna inan. Thais'ten daha özgür olsan bile, korkuyormuş gibi davran.[43] Kolayca girebilecekken kapıdan, al içeri sevdiğini bacadan, görün sanki korkarmışsın zalim kocandan. Ayarla önceden kurnaz hizmetçini "eyvah mahvolduk!" diye bağırsın, korkudan titreyen delikanlı ilk deliğe saklansın. Böyle yürütmeli işi, uygun yoluyla, güvenli aşk bile karışmalı korkuyla. Korkuyla ürperince düşünsün, desin değermiş bir gececik.

XV. Kısım

Pelerin ve Hançeri Oynayın

UNUTUYORDUM az kalsın, nasıl ustalıkla atlatabilirsin bir kocayı veya korumayı. Bırakalım gelinler korksun kocadan, erkeğin hakkıdır, karısını korumak. Tevazu uygun düşer, yasalar izin verir buna, uyar yargıç ta bu yasaya. Fakat ya senin durumun? Nasıl katlanılır mahpus hayatı yaşamaya. Benim meşrebimden ol ve kandır! Argos'un gözleri sayısınca göz izlese bile seni, yeter ki göze al her şeyi, yanıltabilirsin hepsini.[44] Bütün zamanını çamaşır yıkayarak geçirdiğini düşünen bir koruma nasıl bilir ne yazdın mektubuna? Biraz dikkatle getirirsin korumayı oyuna, yazdığın mektuplara gizle güvenli hizmetçinin koynuna. Bulunur istenirse başka yollar, mektup gizlemek için uygun yerdir baldırlar ve küçük notlar için uygundur alt tabanlar. Korumalar gözler ancak elbisenin dışını, sırtına yaz

uşağının, güvenle taşısın mesajını. Bir yol daha var öğütlerim onu da, taze süte batırırsan mektubu güvenle ulaşır aşığına. Unutmasın kazısın kömür tozuyla yazıdaki sütleri, böylece okunur olur sevgilinin sözleri. Daha ne yollar var: cilalı bastona, ince kumaşa da yazılır notlar.

Acrisius hapsetmişti kızı Danae'yi, ne çare önleyemedi Jüpiter'le birleşmesini.[45] Bir şehirde olursa bu kadar çok arena, işe yaramaz ne bekçi ne de koruma: Orda görür kız, nasıl çiftleşir kısrak ve aygır; Pharia dansının bayram şölenine katılır; erkeklerin giremeyeceği yerlere gider. Ya Bona Dea tapınağına, ne demeli: onun izin verdiği erkeğin dışında kimse girmemeli.[46] Ne yazar kapısında bekçi durmuş hamamın, kurna başı, dibek taşı, kim bilir ne çok sırlarını gizler hanımın. Kaç defa ziyarete gitmiştir kim bilir hastasını, kaç defa kalkmıştır hasta yatağından, çağırdı diye arkadaşı. Ya ne demeli yanlış anahtarlara, sadece kapı var, bacalar, pencereler ne güne durur, girmek istersen içeriye. Kapıdaki muhafız uyutulur şarapla, ne önemi var yapılmış olsa bile İspanya'nın dağ üzümüyle. Bir de derin uykular veren ilaçlar var, içti mi zavallı bekçi, geçirir Lethe'nin karanlıklarında geceyi.[47] Olmadı gönder becerikli hizmetçini yanma, oylasın adamı türlü çeşit oyunla.

Diyorsan ki, ne gerek var bu, cefalı yollara, küçük hediyeler ver korumayı sen kolla. İnan bana

hediyelerle ele geçer erkekler ve tanrılar, Jupiter'i mutlu eder sunulan adaklar. Nasıl kınayalım adamın bilgesini, aptallar seviyorsa rüşvet almayı. Alınca bir kez hediyeyi, adettir susacak, unutacak hadiseyi. Yalnız, unutma bu işin de var kuralı, sadece tek rüşvetle sorun halledilmeli. Halledemezsen böyle kaptırdın demektir paçayı. Tabii dostlardan, çekinmek gerektiğini öğütlemiştin. Sanmayın bu öğüt sadece erkeler için geçerli. Saflık yapıp inanırsan her şeye, kaptırırsın eğlenceni başka ellere. Uğraşır kovuğundan sen çıkarırsın, başkası yakalar tavşanı. Hani o odasını, ve yatağını sana açan kız var ya, inan kaç kez oldu benimle. Hizmetçilerin çok güzel olmasın sakın, bilsen kaç kez yalvardı sevgilim olmak için.

XVI. Kısım

Sevildiğine İnandırın

NELER DİYORUM BÖYLE, delirdim mi yoksa? Surlardaki gedikler gösterilir mi düşmana? Nasıl izin veririm kendi silahım çevrilsin bana? Kuşlar yapmaz bunu, göstermezler avcıya nerede gizlendiklerini. Görülmüş mü vahşi tazılara koşmayı geyiğin öğrettiği. Neyse bırakalım kadınlar avantaj kazansın: sözüme sadık kalıp devam edeceğim kaldığım yerden. Limni'nin kızlarına veriyorum, kendi silahımla öldürsünler beni.[48] Erkeklere sevildiklerini hissettirin (pek de kolaydır bu hani). Öyle bilelim, kolaydır sevgiliye inanmak. Kadınlar, çapkın gözlerle, bakın erkeklere, ardından derin bir iç çekiş ve sorun "neden bu kadar geç kaldın" diye? Göz yaşları, bir kaç tırnak izi yanaklarında, rol yapın efkarlanmış gibi başka bir kadın mı var yoksa? Anında inanacaktır sevildiğine ve pişmanlık hissedecek ve şöyle düşünecek: "Aşkımdan deliye dön-

müş elimdedir artık." Özellikle kültürlü bir centilmense, , aynada kendini beğenecek ve aşkıyla tanrıçaları bile elde edebileceğini düşünecek. Fakat sen, ne kadar yanlış gibi görünse de, pek o kadar önemser gözükme, bozma moralini, başka kadın olduğunu duysan bile.

O kadar kolay inanma, Procris örnek olsun sana, nasıl yanılır çabuk varılmış yargılar.[49] Çiçekli Hymettus'un aydınlık tepelerinde, zemini yosun tutmuş bir yer vardı tam ortasından kutlu kaynak akan.[50] Yok yoktu adeta: türlü süs bitkileri, üzeri meyve dolu ağaçlar, eğrelti otları, dört yapraklı yonca ve çam ağaçları... Türlü çeşit yapraklar, çimenler sallanırdı hafif esintilerin ve meltemlerin dokunuşuyla. Bodur bitkilerden oluşan korulukta dağ çilekleri yetişir, defne, biberiye ve mersin kokuları yayılırdı etrafa. Bu dinginlik Kephalos'un pek bir hoşuna giderdi burası.[51] Çoğu kez beraberindeki adamlarla köpekleri geride bırakıp hızla tepeye tırmanır sonrada yorgun gençliğini dinlendirirdi burada. Genellikle de, "gel, ey hercai esinti, (Aura), gel gir koynuma, serinlet ruhumun ateşini" diye şarkı söylerdi.

Talisizlik bu ya, işgüzar adamlardan biri bu sözleri özellikle de "gel de gir koynuma" bölümünü hatırladı ve karısına söyledi. Duyunca Aura'yı, muhtemel bir rakip sandı Prokris ve kederinden düşüp bayıldı, sonra da dili tutuldu zavallının. Sararıp

soldu tıpkı şaraplık üzümün, erken bastıran kışla kuruması gibi; tıpkı dallarından sarkan olgun ayvalar gibi; ve tıpkı daha ermemiş kızılcıklar gibi oldu zavallının yüzü. Neyse nihayet ayıldığında, kahrından üzerindeki ince elbisesini paraladı, bununla da kalmayıp günahsız yanaklarını yoldu tırnaklarıyla. Sonra da çılgına dönmüşçesine, aşağı yola koştu saçları uçuşurken rüzgarla tıpkı Thriler'in ayaklandırdığı Mainad'lar gibi. Sonra yanındakileri vadide bırakıp korkusuzca daldı koruluğa, sessiz sedasız adımlarla. Ne vardı aklında, saklanırken oraya budalalar gibi, ey Prokris? Nedir yüreğini dehşete düşüren? Ne sanıyordun? Yoksa adı Aura mı, ya da her kimse hemen çıkacak ortaya ve sende kendi gözlerinle görecektin rezaleti, öyle mi? Bir memnun bir pişman, şaşırtmak için oraya geldiğine, şüphe içindeki aşk oynuyor yüreğinle. Mekân, isim, şahit, inanç ve hatta akıl bile korkulanın gerçek olduğunu düşündürür kişiye.

İşte, çimenlerin üzerine uzanmış bir beden görür gibi oldu, göğsü hızla inip kalkmaya başladı, tir tir titriyordu yüreği. Artık gün ışımaya başlamıştır gölgelerin üstüne; şafak ve alacakaranlık ayrılıyor birbirlerinden. Dikkatli ol, Hermesin oğlu Cephalos, döndü koruya, şimdi sıcaktan yanmış yüzünü serinletiyor kaynakta. Saklan Prokris, hemen saklan. Adam uzanır çimenlere yorgun argın ve bağırır: "Gel ey esinti, ey güzel Aura!" Bedbaht kız bu adı duyunca, birden kendine geldi, düzeldi solgun

teni. Ayağa kalktı, ve heyecanla karşıdaki çalılığa doğru yürümeye başladı. İşte dönüyordu kadın kocasının kollarına. Adam çalıların arasında yabani bir hayvan olduğundan emin, fırladı ayağa gençliğin verdiği çeviklikle, ve alıp mızrağı sağ eline. Ne yapıyorsun ey bahtsız adam? O bir yaban hayvanı değil, at elindekini yere! yaratık değil, elindekini yere at! Ah, ne yazık parçaladın eşini kendi elinle. Ve kadın bağırdı: "Ah, seven bir kalbi parçaladın." Bu kısım her zaman Kephalos'tan yara alır. Zamansız giriyorum kara toprağa; ama çok şükür ihanet değil beni yaralayan. Emin ol bundan ey toprak ve hafifçe uzan üstüme. Yanıltıcı adıyla birlikte yükseliyor ruhum göklere."Geldim ve işte gidiyorum, ey sevgili el, kapat gözlerimi." Ölmek üzere olan karısının bedenini üzgün göğsüne yasladı, ve gözyaşlarıyla yıkadı zalim yarayı. Ve öldü, telaşla inip kalkan göğsünden yavaş yavaş azalan solukları üzgün sevgilisinin dudaklarında.

XVII. Kısım

Şölen Adabına Uymalısın

NEYSE BİZ YİNE dönelim konumuza ve kaldığımız yerden devam edelim. Lafı dolandırmadan, doğrudan anlatacağım söylemek istediklerimi ki, varabilsin yorgun teknem sağ salim limana. Seni şölene götürürken, biraz endişeli gördüm. Orda nasıl davranacağına ilişkin öğütlerimi ister gibiydin. Pekala, ilk öğüdüm olsun; geç gel davete. Bütün kandiller yakıldıktan sonra gel, yürekleri oynatsın senin gelişin. Yüce bir baştan çıkarıcılık vardır arzuyla beklenenin gelişinde. Sıradan biri bile olsan, biraz içkinin de etkisiyle güzel görüneceksin seni süzen gözlere. Tabii bir de örter kusurları, göstermez eksikleri gece.

Zerafetle yiyin yemeği: önemlidir nasıl yediğiniz. Oranıza buranıza dokunmayın yağlı ellerle. Evde yemek yemeyin gelmeden önce, ama tıka ba-

sa da doyurmayın karnınızı şölende, yoksa kusarsın eve dönünce. Eğer Paris, Priam'ın oğlu, görseydi Helen'i tıkınırken açgözlülükle, tiksinir ve derdi: "ne ahmak bir hediye kısmetime düşen.

Daha uygundur, daha bir yakışır kadına içki içmek, iyidir araları, Bacchus'la Venüs'ün Oğlu'nun. Başlar dik tutulduğu sürece; bir de yerindeyse kafan, ve sağlam basıyorsa ayaklar yere; görmüyorsan biri iki diye; sorun yok demektir. Kendini bilmeden yatıp yuvarlanmak, açılıp saçılmak; kısaca yakışmaz kadına çok şarap içip sızıp da kalmak. Bu durumda kim gelirse önüne kapıp götürür evine. Dinle öğüdümü de uyuyup kalma masada. Ne utançlar yaşanır uyurken sen fark etmesen de. Utanırım, dilim varmaz daha fazlasını söylemeye.

XVIII. Kısım

Ve... Şimdi Doğru Yatağa

BUNDAN FAZLASI öğüdün yüz kızartıcıdır, bilirim. Ama ne demiş bu konuda lütufkâr Venüs: "Özellikle ilgi alanıma girer utanç verici şeyler." Bırakın her kadın kendinin farkında olsun. Her kadın farklı yapıda, o halde uymaz herkese tek bir görünüş, geliştir kendi bedenine uygun bir duruş. Yüzünün güzelliğiyle nam salmış kadın, bırakın sırt üstü uzansın. Sırtı güzelse birinin, göstersin sırtını, herkes sevinsin. Atalanta'nın bacaklarını omzuna alırdı Milanion, güzelse bacakları bu duruş uygun.[52] Küçük kadınlar için iyi olur atla taşınmak. Andromache, Hektor'un Thebai'li kadını, öyle uzunmuş ki boyu taşıyamazmış Hektor'un atı onu. Kadının boyuna uygun duruş ayarlamalı bilirmiş Hektor da bunu. Diz çökermiş yatağa ve atarmış boynunu arkaya. Uygun olmaz apaçık yatışı uzun

kadının, biraz eğik durmalı erkeğin önünde yatakta. Çarpık yatmalı eğer, dolgun göğüslü ve geniş kalçalıysa kadın, erkekse durmalı ayakta. Saçlarını dağıtmaktan utanma, salıver, Maenad gibi, ve sarkıt başını geriye bukle bukle düşsün arkana. Bütün kadınlar gibisin sen de, sende de var Luciana'nın döl yatağı, ve Parthia'nın hızlı çocuğu gibi, öyleyse dön sırtını.[53] Binlerce yolu var bunu yapmanın: en basit ve en kolayı uzan yarı dönük vaziyette sağ yanına. Ne Phoebus'un üç ayaklısı, ne de Ammon'un borazanı benim Muse'umdan daha büyük gerçekleri anlatır sana.[54] Uzun emekler sonucu ustalaştığım bu sanata güveniyorsan eğer, öğütlerim karşılar vaatlerini hepsinin. Kadınlar; aşkı hissedin, eriyin kemiklerinize kadar, aynı anda, birlikte ulaşın doruklara. İhmal etmeyin, baştan çıkarıcı kucaklaşmaları ve keyifli mırıldanmaları kulaklarınıza. Kısmayın sesini vahşi haykırışların tam da oyunun ortasında. Sizler, doğanın cinsel arzulara artık izin vermedikleri; siz bile yaşıyormuş gibi yapın hazları, ustaca seslerle. Mutsuzdur o kadın ki, erkek ve kadının eşit olarak zevk alacakları, işlerin yavaş yürüdüğü bu oyunu anlamsız bulur. Bir şeyi unutma; eğer kaçırdıysan o anı, hiç olmazsa öyleymiş gibi göster. Gözlerinle ve davranışlarınla buna inandırmaya çalış. Hoşuna gittiğinde göster bunu, inlemeler ve nefes nefese solumalarla. Ah! Utanmam gerek söylediklerimden, işin bu noktasının da kendine özgü gizli işaretleri var. Sevişmenin ardın-

dan bir armağan istersen, bil ki ne kadar sevimli olsan da isteğinin pek bir önemi olmayacaktır. Girmesin ışık yatak odana çok; kapat bazı pencereleri, loş aydınlık, örter kusurları daha güzeldir sevişmek.

Oyun bitti. Zaman azalıyor, siz kuğular, sizler ki, eğdiniz boyunlarınızı girmek için boyunduruğuma. Daha önce erkelerin yaptığını şimdi de siz yapın kız öğrencilerim, yazın ele geçirdiğiniz avların üstüne; "Ovid benim ustamdı."

— III. Kitabın ve Aşk Sanatı'nın Sonu —

Son Notlar

I. KİTAP

[1] *Automedon.* Aşil'in arabasının sürücüsü ve savaş yoldaşı. Tesalya: Günümüz Selanik şehrinin mitolojideki adı. Argo: Tanrıça Athena'nın yardımıyla Tesalya'nın bir limanı olan Pagasai'de kutsal malzemelerle inşa edilmiş mitolojik geminin adı.

Tiphys Argo'nun ilk kaptanı.

[2] ***Kentauros Kheiron.*** Tanrı Kronos'un Philyra ile birleşmesinden olma yarı at, yarı insan mitolojik yaratık. Kheiron Aşil'i çocukluğunda yetiştirme görevini üstlenmiştir.

[3] *Askra:* Orta Yunanistan'ın elli bir vilayetinden biri olan Viotia'nın (mitolojik adı Boeotia) bir kasabası.

*Clio ve **Kız kardeşleri:*** Mitolojide tanrı Zeus ile tanrıça Mnemosyne'den olma dokuz kız kardeş. Bunların mitolojik şiir, şarkı ve hikâyelerin ardındaki esinleyici güç, ilham perileri (mousalar) oldukları söylenir.

[4] ***Romulus:*** Roma kentinin kurucusu ve hükümdarı. Sabin halkının kızları kaçırılınca, halk Romulus'un üstüne yürür. Romulus da onları durdurmak için kaçırılan kızlar ve halk adına bir anıt yaptırmayı vaat eder ve "Durduran Jupiter" tapınağını yaptırır. Zamanla iki halk kaynaşır, Sabin halkının kralı ölünce, Romulus tek hükümdar olur.

[5] *Byblis* Erkek ikiz kardeşine âşık olan kız, erkek kardeşi kaçınca kendini asarak öldürmüştür.

[6] *Pasiphae:* Girit kralı Minos'un karısı. Boğa ile olan sapık aş-

kını tatmin edebilmek için çok hünerli Deadalus'a akıl danışır, tahtadan düve yapılır ve boğa aldanır. Pasiphae yapma düvenin içine girer ve sapık çiftleşme gerçekleşir. Bu aşktan yarı insan yarı boğa bir varlık olan Minotauros doğar.

[7] *Io:* Zeus'un âşık olduğu Argos Herası rahibesi. Hera şüphelenince, Zeus kızı bembeyaz bir düveye dönüştürür. Zeus ise zaman zaman boğa kılığına girerek kızla birleşir. İo, Hera'nın işkencelerinden kaçarken, Asya kıyısı ile Avrupa kıyısını birbirinden ayıran boğaz sularından geçer. Bu nedenle buraya Bosphoros (İnek geçidi) adı verilir. İo bu yoldan geçerek Mısır'a kaçar. Mısır'da bu birliktelikten doğan çocuk Epaphos daha sonra Danaos kızlarını da içine alan soyun doğmasını sağlamıştır.

Europa: Zeus Europa'ya âşık olur. Kız sahilde dolaşırken onu görür ve boğa kılığına girerek kızı Girit'e kaçırır. Burada, çınar ağaçlarının altında kızla birlikte olur, bunun anısına çınar ağaçlarının yaprakları hiçbir zaman dökülmeme ayrıcalığı kazanır.

[8] *Cressa:* Thyestes'in karısı. Efsaneye göre Cressa'nın Thyestes ile birleşmesinden sonraki cinayetler yüzünden güneş Mycense'den saklanmıştır.

[9] *Cydippe:* Sevgilisi Acontius, elmanın üzerine "Diana tarafından Acontius ile evlilik yapılacağına yemin ederim" yazmıştır. Kız bunu yüksek sesle okuyunca ant içmiş kabul edilir.

[10] *Penelope:* Ulliyyses'in (Odysseus) karısı. Kocası Truva savaşında iken, kocasını yirmi yıl boyunca bekleyerek ve ona sadık kalarak antikçağ edebiyatında evrensel bir ün kazanmıştır.

[11] *Kibele:* Kadın kâhinlere verilen genel ad.

[12] *Theseus:* Attike'nin en öz kahramanı. Ergenlik çağına gelince Delphoi'ye gider ve geleneklere uygun olarak saçlarını Tanrıya sunar. Ancak saçlarını tümüyle kesmek yerine başının ön tarafını tıraş ettirerek tarihi devirde de devam eden bir geleneği başlatmış oldu. Theseus Girit seferinde Ariadne'den yardım

alır ve karşılığında kız ile evlenmeyi vaad eder. Görevini yerine getirdikten sonra kızı da alarak seferden geri döner.

[13] *Hippolytus:* Thesus'un Melanippe'den dünyaya gelen oğlu. Hippolytus avlanmaya ve kaba kuvvete dayanan işlere düşkündü, tanrı Artemis'e saygı duymakla birlikte, Aphrodite'den nefret ederdi. Aphrodite öç almak için Thesus'un ikinci eşi Phaedra'nın yüreğinde bu adama karşı büyük bir aşk ateşi yaktı.

[14] *Adonis:* Suriye kralı Theisas'ın Myra veya Smyrna adındaki kızı babası Theisas ile ensest yapmıştır. Baba bunu fark edince kızının peşine düşer, kızı da tanrılara sığınır ve tanrılar onu mürrüsafi ağacına dönüştürür. On ay sonra ağacın kabuğu kabarır, çatlar ve içinden bir çocuk çıkar. Tanrılar çocuğa Adonis adını verirler.

[15] *Dia:* Ariadne'nin Theseus'tan doğan çocuğu. Efsaneye göre Ariadne ve Theseus'u taşıyan gemi fırtına tarafından Kıbrıs'a kadar sürüklenir. Hamile olan ve aşırı derecede deniz tutmasına uğrayan Ariadne gemiden indirilir. Theseus geminin güvenliğini sağlamak için tekrar gemiye çıktığında, gemi rüzgârla açığa sürüklenir. Ariadne böylece terk edilir, çocuğunu dünyaya getirirken ölür. Ve tanrı Bacchantes (Dionysos)tarafından gökyüzüne çıkartılır.

[16] *Bacchantes:* (Dionysos) Bağ, şarap ve mistik vecd tanrısı. Hindistan seferi sırasında geçtiği bütün toprakları kaplanların çektiği ve asma yapraklarıyla süslü arabası, ordusu ve büyüleriyle fethettiği rivayet edilir.

[17] *Satyr:* Dionysos'un maiyetinin ayrılmaz bir parçası olan doğa diamonları, yarı insan yarı at veya teke olan, kuyruklu varlıklar olarak tasvir edilirler.

[18] *Centaur:* Yarı insan yarı at ucube yaratıklar. Euryton bunlardan birinin adıdır, Peirithos'un nişanlısını kaçırmaya kalkmış ve bu yüzden Centaur'lar ile Lapithler arasında savaşa yol açmıştır.

[19] *Juno:* Çok eski ve karanlık bir Roma tanrısı. Bu tanrının her bayramında, Consualia şenlikleri ve at yarışlarının yanı sıra yük ve koşum hayvanlarının o gün çalıştırılmaması gibi ritüeller vardı.

[20] *Styx:* Ölüler diyarının ırmağı. Zeus'un devlerle savaşı sırasında tanrıların kralına yardım eder ve zaferi kazanmasına katkıda bulunur. Bunun üzerine Zeus onu tanrıların resmen ettikleri yeminlerin kefili yapar.

[21] *Busiris.* Pygmalion'un kardeşi olan Thrasius zalim önerileri yüzünden Busiris tarafından cezalandırılmıştır.

[22] *Aşil:* Bir kâhin tarafından Truva seferinde hayatını kaybedeceği söylenince, Truva'ya gitmemek için kadın giysileri giyer ve Skyros kralının sarayında gizlenir. Sarayda, kralın kızlarından biri olan Deidameia ile birleşir. Ancak yine bir kâhin Truva savaşının Aşil olmadan kazanılamayacağını söyleyince, Odysseus satıcı kılağında saraya, onu aramaya gelir. Diğer kızlar nakış araçlarına ve kumaşlara bakarken, Aşil bunların arasına gizlenen silahları fark eder ve böylece kimliği anlaşılır ve sefere katılmak için ikna edilir.

[23] *Pallas:* Roma kentinin kuruluşunda rol oynayan Arkadhia kralının oğlu.

[24] *Defne* Sürülerin tanrısı ile bir nymphanın oğludur. Nymphalar tarafından büyütüldü ve onlar tarafından çobanlık sanatını öğrendi. Genç yaşta öldü, bunun nedeni Naiad olarak da anılan bir nympha ile yaşadığı aşktır. Sicilya kralının kızı, Defne'yi sarhoş ederek onun sadakat sözünü bozmasını sağladı. Bunun üzerine nympha Defne'yi öldürdü.

[25] *Patroklos.* Aşil'in dostu, aralarında dillere destan bir dostluk vardı.

[26] *Pylades.* Orestes'in en iyi dostu ancak rivayete göre Orestes'in nişanlısı Hermione'ya aşık olmuştur.

[27] *Phoebus.* "Parlak" anlamına gelir. Apollon'un sıfatı olarak

kullanılır. Rivayete göre Phoebus'un dünyaya gelmesinde Atena'nın büyük yardımı olmuştur. Pallas ise Atena'nın birlikte büyüdüğü tanrı Triton'un kızıdır.

Castor ve Pollux: Zeus'un oğulları. Zeus kuğu şekline girip Leda ile birlikte olmuştur. Aynı gün, insan olan kocasıyla birleşen Leda'nın bu birleşmelerden ikiz çocukları olmuştur. Leda'nın Zeus'tan dünyaya gelen oğlu Pollux, eşinden dünyaya gelen oğlu ise Castor'dur.

[28] *Proteus:* Poseidon'a ait fok sürülerinin ve diğer deniz hayvanlarının bakımı ve güdümüyle görevli deniz tanrısı. Her istediği şekle dönüşme yeteneğine sahipti: yalnız herhangi bir hayvana değil, su ya da ateş gibi herhangi bir unsura da dönüşebiliyordu. Bu gücünü, özellikle kendisine soru soranlardan kaçmak istediği zaman kullanırdı.

II. KİTAP

[1] *Thrake:* Trakya'ya adını veren kadın kahraman. Ülkesinin kadınları gibi onun da seçkin bir büyücü olduğu ileri sürülür.

[2] *Medeia:* Kolkhis kralı Aietes'in kızı. İskenderiye literatüründe ve Roma'da büyücü tipi olarak geçer.

Marsi: Hellenlerin Ares'iyle özdeşleştirilmiş Roma tanrısını, Romalılar'dan ayrı olarak, kendi ataları sayan başka bir halk.

[3] *Kirke:* Hekate'nin kızı, büyücü kadın. Ulysses, Kirke'nin yaşadığı adaya demir atar. Adamları adayı keşfe gittiklerinde bir saray görürler, saray sahibesi tarafından davet edilirler ancak biri kabul etmez ve arkadaşlarını gizlice gözler. Ev sahibesi (Kirke) adamlara ziyafet sunduktan sonra onları hayvana dönüştürür. Olan biteni dışardan gören adam bunları Ulysses'e anlatır. Ulysses tanrı Hermes'in verdiği bitki sayesinde büyüden korunur ve Kirke'nin adamlarını eski haline dönüştürmesini sağlar, bir süre Kirke ile birlikte yaşar.

[4] *Nireus:* Helene'nin taliplerinden biri, son derece yakışıklı olmakla birlikte mütevazı bir soydan geliyordu.

Naiades: Su elementinin nymphaları, hastalıkları iyileştirici güçlerinin yanı sıra insanlara zarar verdikleri durumlarda anlatılır.

[5] *Kral Resos:* Truva savaşında Truvalılar safında savaşan, Ulysses ve Diomedes tarafından öldürülen Trakyalı bir kahraman.

Kalipso: Bir nympha. Gemisi batarı Ulysses'i yanında alıkoyar, Zeus'un emriyle adamın gitmesine istemeye istemeye razı olur ve adama sal yapması için kütükler ve yolluk erzak verir, rotasını hangi yıldıza göre ayarlayacağını bildirir.

[6] *Simoeis:* Truva ovasında akan bir ırmak. İlyada'da şöyle anlatılır: Irmak tanrısı Skamandros, Aşil'i püskürtmek ve Truvalılar'ın kıyımını engellemek için onu yardımına çağırır.

[7] *Dolon:* Bir Truva'lı, haberci Eumedes'in oğlu, çok hızlı koştuğu rivayet edilir. Aşil'in arabası ve iki kutsal atı karşılığında Truva'lılara casusluk etmeyi kabul eder, kurt postuna bürünüp yola çıkar ama Ulysses ve Diomedes tarafından yakalanır ve öldürülür.

[8] *Atalanta:* Bazı efsanelerde yer alan kadın kahraman. Babası erkek çocuktan başka çocuk istemediği için onu doğar doğmaz Parthenion dağına bırakır. Kız önce hayvanlar tarafından daha sonra da avcılar tarafından büyütülür, ergenlik çağına gelmesine rağmen evlenmek istemez. Bunu nedeni koruyucusu Artemis'e olan sadakati veya bir kahinin evlenirse bir hayvana dönüşeceğini bildirmesidir. Bu nedenle taliplerini uzaklaştırmak için kendisini koşuda geçecek adamla evleneceğini söyler. Melanion çıkıp gelene kadar kimse onu geçemez, ancak Melanion Afrodit'ten aldığı altın elmaları koşarken kızın önüne atar, kız da incelemek için yavaşlar ve yarışmayı hileyle de olsa Melanion kazanır.

[9] *Admetos.* Tesalya kralı. Babasının ölümüyle kral oldu ve o zaman Phoibos'u (Apollon) sığırtmaç olarak kullandı.

[10] *Medusa.* Üç gorgodan biri, yalnızca Medusa ölümlüdür. Bu üç canavar Uzak batıda ölüler diyarına yakın bir yerde oturur. Başları yılanlarla çevrilidir, kocaman dişleri, tunçtan elleri ve uçmalarını sağlayan kanatları vardır. Gözleri ateş açar ve gözlerine bakan kişi taş kesilir. Hem ölümlüler, hem ölümsüzler için dehşet kaynağıdırlar. Ancak Poseidon Medusa ile birleşir ve onu hamile bırakır.

[11] *Demophon:* Theseus ile Phaidra'nın oğlu. Büyükannelerini kurtarmak için kardeşiyle Truva savaşına katılır, ve birçok badireler atlattıktan sonra şehrin alınışında rol oynarlar. Dönüş sırasında Trakya'da Phyllis ile evlenir, ancak geri geleceğine söz verip Atina'ya döner. Phyllis onu uğurlarken ancak kendisine dönme umudunu tamamen yitirdiğinde açması gerek bir kutu verir. Geri dönme zamanı geçince Phyllis onu lanetler ve kendini öldürür. Demophon ise kutuyu açınca dehşete kapılır, kılıcının üstüne düşerek ölür.

[12] *Penelope:* Ulysses'in karısı; kocası Truva savaşındayken onu yirmi yıl boyunca sadakatle beklemiştir.

[13] *Laodamia:* Truva önünde hayatını kaybeden ilk Yunanlı kahraman Protesilaus'un karısıdır. Kocası savaşa gittiğinde yeni evlenmişlerdir, kocasının ölüm haberini alınca tanrılardan onu yalnızca üç saatliğine geri vermelerini ister, bu istek kabul edilir, süre dolduğunda Laodamia kendini kocasının kolları arasında öldürür.

[14] *Helen:* Menelous'un eşi. Helen o zamanlar dünyanın en güzel kadınıdır. Afrodit Paris'e bir vaatte bulunur: Eğer güzellik ödülünü kendisine verecek olursa o da Helene'i Paris'e verecektir. Paris bunun üzerine Menelous'un konuğu olur. Ancak bu sırada Menelous bir cenaze töreni için Girit'e gider. Helen ve Paris bu sırada birlikte kaçarlar.

[15] *Medeia:* İskenderiye literatüründe ve Roma'da büyücü tip olarak geçer. Kocası İason ile bir süre Korinthos'ta yaşar, bu süre içinde Kral Kreon kızını İason ile evlendirmek ister ve Medeia'yı sürgüne gönderir. Ayrılmak için bir günlük süre isteyen Medeia bir entari ile bazı süs eşyalarını zehire bular ve çocuklarıyla rakibesine gönderir. Rakibesi entariyi giyip süs eşyalarını takar takmaz yanmaya başlar. kızın babası ve saray yanar. Bu sırada Medeia kendi çocuklarını Hera tapınağında öldürüp Atina'ya kaçar.

[16] Truva savaşına gitmek için uzun bir süredir uygun rüzgar bekleyen Agamennon komutasındaki ordu rüzgarın çıkmaması karşısında sabırsızlanır. Bir kahin sonunda eğer Agamemnon kendi kızını kurban ederse rüzgarın çıkacağını söyler. Agamenon bu zor kararı verir ve kızı İphigenea'yı öldürür. Karısı Klytaimnestra bunu kabüllenemez ve savaş sırasında kocasını Aighistos ile aldatır. Savaştan zaferle dönen Agammenon, yanında Truva Kralı Priamus'un kızı Kassandra olduğu halde saraya girer ve karısına prensesin ordunun kendisine armağanı olduğunu söyler. Kısa bir süre sonra bir şölen sırasında karısı ve onun sevgilisi tarafından öldürülür.

[17] *Eryks:* Afrodit ile Sicilya'lı yerli bir kralın oğludur.

[18] *Megara:* Megara şehri, hükümdarı Alkathoos, şehir Girit'lililer tarafından işgal edildikten sonra şehri dikkat çekici özellikleri olan taş duvarlarla yeniden inşa etmiştir. Hymettus ise Trakya'da bir bölgedir.

[19] *Erato:* Dokuz mousa'dan biri, lirik şiirlerin, özellikle de aşk şiirlerinin mausasıdır.

[20] *Makhoan.* Truva savaşına katılmak üzere otuz kişilik bir gemiyi kumanda eder, aynı zamanda baba mirası hekimlik mesleğini icra eder, cerrah olarak anılır ve birçok hastalığı iyileştirdiğinden bahsedilir.

[21] *Vulcan:* Bir Roma tanrısı. Onun bayramlarında ateşe küçük balıklar veya başka hayvanlar atmak adetti, bunlar insan hayatlarını temsil etmekte ve esirgemesi için tanrıya sunulmaktaydı.

Venüs. Çok eski bir Latin tanrıçası, bitkilere ve bahçelere hükmeder, ayrıca diamon vasfı yüklenmiştir ve Afrodit ile özdeşleştirilmiştir.

Mars: Bir Roma tanrısı. (Ares) Savaş tanrısı olarak görülür.

[22] *Ceres:* Yunan tanrıçası Demeter'in Latince adı. Demeter ekili toprağın tanrıçasıdır.

Samothrake Samothrake adasına ismini veren kahraman. Hermes ile Rene adında bir nympha'nın oğludur.

[23] *Tantalos:* Zeus'un ölümlü oğulları arasında en sevdiğidir. Ama o tanrıları sevmezdi. Bir gün tanrıların onuruna bir şölen düzenler. Tek oğlu Pelops'u öldürtüp büyük bir kazanda kaynattırarak tanrılaraın önüne koyar. Ancak tanrılar bunu anlar ve kendilerine hakert edilidiğini düşünerek şöleni terk ederler.

[24] *Andromede:* Aithopia kralı Kepheus ile Kassiepeia'nın kızı. Ülkenin beladan kurtulabilmesi için Andromede'nın kurban edilmesi gerekir. Bu amaçla kızı kayaya bağlarlar. Perseus sefer dönüşü kızı görür ve âşık olur. Perseus ülkeyi beladan kurtarır ve Andromede ile evlenir.

Perseus: Zeus ile Danae'nin oğludur. Tanrıların yardımı sayesinde sandallarıyla gökyüzüne yükselerek çeşitli badireler atlatır.

[25] *Andromache* Thebai şehrinin kralı Eetion'un kızı. Şehir Truva savaşı sırasında Aşil tarafından yerle bir edilir, Andromakhe hem kocasını hem kardeşlerini kaybeder ve savaş ganimeti olarak Aşil'in oğlu Neoptolemos'e verilir. Çiftin üç oğlu olur. Herkül ile pek çok efsanede, çeşitli biçimlerde anılır.

[26] *Minerva.* Bir Roma tanrıçası. Entelektüel faaliyetleri, özellikle de okul öğrenimiyle ilgili faaliyetleri yönetir.

[27] *Hermione:* Menelous ve Helene'nin tek kızları.

Medusa: Üç Gorgo'dan biri, yalnızca Medusa ölümlüdür. Bu üç canavar uzak batıda ölüler diyarına yakın bir yerde oturur. Başları yılanlarla çevrilidir, kocaman dişleri, tunçtan elleri ve uçmalarını sağlayan kanatları vardır. Gözleri ateş açar ve gözlerine bakan kişi taş kesilir. Hem ölümlüler, hem ölümsüzler için dehşet kaynağıdırlar.

[28] *Hektor:* Truva'lı kahraman. Kral Priamos'un oğlu. Thebai kralının kızı Andromache ile evlidir. Truva savaşının sonunda Aşil tarafından öldürülmüştür.

[29] *Briseis:* Aşil tarafından alınan ve talan edilen Lyrnessos şehrinde Brises adlı bir rahibin kızı. Gerçek adı Hipodameia'dır. Kocasını öldüren Aşil, Briseis'i de alıp götürür. Patrokles kadını avutmak için Aşil'in onunla evlenmesini sağlayacağına söz verir ve kadın en gözde köle olur.

[30] *Podaleirios:* Hekim-tanrı Asklepios'un oğlu ve Makhaon'un kardeşi. Pratisyen hekim olarak anılır.

Nestor: Neleus ile Khloris'in en küçük oğulları ve Herakles'in soykırımından sonra sağ kalan tek çocukları. Akıllı, savaş alanında yiğit ama özellikle öğüt vermekte çok usta bir karakter olarak anılır.

Kalkhas: Megeralı bir kâhin. Zamanın, kuşların uçuşunu en iyi

bilen ve geleceği görme yeteneğine sahiptir. Truva savaşının resmi kâhinliğini yapar.

[31] Aşil, Vulcan'ın kendisine verdiği silah sayesinde Amazonlar kraliçesi Penthesileia'yı öldürür.

III. KİTAP

[1] *Penthesileia.* Bir amazon. Hektor'un ölümünden sonra Priamos'un yardımına gelir, Truva'da kahramanlıklar gösterir. Aşil onu göğsünden yaralar ve ona âşık olur.

[2] Menelaos'un karısı Helen konukları Paris'le kaçar. Agamemnon ise Truva savaşından dönünce, karısının oyununa gelerek öldürülmüştür.

[3] *Amphiaros:* Zeus ve Apollon tarafından korunan kâhin. Dindar, yiğit, dürüst savaşçı olarak bilinir. Felaketle sonuçlanacağını bildiği halde söz verdiği için Thebai seferine katılmak zorunda kalır.

Eriphlyle ise Argos kralı Talaos'un kızı, Amphiaros'un karısı. Anlaşmazlık çıktığı takdirde hakemlik yapar, dürüst davranmaz ve kocasını Thebai seferine gönderir.

[4] *Protesilaos.* Truva'ya gitmeden önce Laodemia ile evlenir, ritüel tam olarak yerine getirilmez, bu saygısızlık olarak kabul edilir ve kadın dul kalmakla cezalandırılır. Protesilaos Truva'lılar tarafından öldürülen ilk kişi olur. Kocasının öldüğünü duyan Laodemia tanrılardan onu yalnızca üç saatliğine geri vermelerini ister ve dileği kabul edilir. Kocasının kollarında kendini öldürür.

[5] *Admetos:* Pherai kralı. Alkestes ile evlenir ancak tören sırasında kurban sunmayı unutur. Cezası kendisi yerine bir başkasını bularak ölümden kurtulmaktır. Sadece karısı onun uğruna kendini feda eder.

[6] *Euadne* İphis'in kızı. Kocası Capenaus, ölünce kendisini onun yakıldığı ateşin içine atarak hayatına son verir.

[7] *Medeia.* Jason ile evlidir ancak kral Kreon kızını Jason ile evlendirmek ister veo da bunu kabul eder.

[8] *Theseus.* Girit seferinde Ariadne'den yardım alır ve karşılığında kız ile evlenmeyi vaat eder. Görevini yerine getirdikten sonra kızı da alarak seferden geri döner. Dönüş sırasında Ari-

adne hamile olduğu için ve deniz tuttuğu için mola verirler. Theseus Ariadne'yi adada tek başına bırakıp gider.

[9] *Phyllis:* Bir aşk hikâyesinin kadın kahramanı. Çeşitli versiyonlara göre sevgilisi geri dönme sözü vererek gitmiştir, yanında kadının ona verdiği bir sandık vardır. Sandığı geri dönme umudu kalmayınca açacaktır. Nihayet geri dönme günü gelir, kız dokuz defa limana bakmaya gider, bunun anısına o bölgeye Dokuz Yollar adı verilir. Adam geri dönmeyince kadın kendini asar.

[10] *Dido.* Kartaca Kraliçesi. Aeneas, bu kente davet edilir, şerefine verilen ziyafet sırasında başından geçenleri anlatır. Kraliçe Venüs'ün isteği ve İuno'nun kışkırtmasıyla, Aeneas'ın metresi olur. Kral İerbas bunu öğrenir, öfkelenir. Aeneas kraliçeyi tekrar görmeden gider. Dido terk edildiğini öğrenince ateş yakar, kendini alevlerin içine atarak canına kıyar.

[11] *Endymion.* Efsaneye göre olağanüstü yakışıklı bir çoban olarak tasvir edilir. Ay'da büyük aşkların tetikleyicisidir. Cephaluss: Kendisine âşık olan Dawn tarafından kaçırıldığı rivayet edilir.

[12] *Venüs:* Dualara aracılık eden bir diamon olarak da anılır ve Aphrodite ile de özdeşleştirilir. Efsaneye göre Aphrodite öfkelenir ve Smyrna'da babasıyla ensest yapma isteği uyandırır. Baba kız birleşir ve Adonis dünyaya gelir. Aphrodite ve Persephone çocuğun güzelliğinden etkilenir, Adonis'in yılın dört ayını Aphrodite ile dört ayını Persephone ile diğer dört ayını da istediğiyle geçirmesine karar verilir.

Aeneas. Agkhises ile Aphrodite'nin oğludur.

Harmonia: Ares ile Aphrodite'in kızıdır.

[13] *Andromache* Hektor'un karısı

[14] *Tatius.* Roma'nın ikinci kralı

[15] *Apollon* Olymposlular'ın ikinci kuşak tanrılarından Zeus ile Leto'nun oğlu ve tanrıça Artemis'in kardeşi

[16] *Laodemia* Troya önünde hayatını kaybeden ilk Yunanlı savaşçı olan Protesilaos'un karısı.

[17] *Phoibos:* Apollon'un adı ve sıfatı olarak kullanılır. "parlak" anlamındadır.

[18] Efsaneye göre Ariadne ve Theseus'u taşıyan gemi fırtına tarafından Kıbrıs'a kadar sürüklenir. Hamile olan ve aşırı derecede deniz tutmasına uğrayan Ariadne gemiden indirilir ve ıssız bir adada terk edilir Ve şarap tanrısı Bacchus tarafından gökyüzüne çıkartılır.

[19] *Helle ve Phriksos:* Athamas ile Nephele'nin kızı ve oğlu. Üvey anneleri İno'nun kininden ve ölümden kaçmak için iki kardeş uçan koçun sırtına binip kaçar.

[20] *Brises.* Karia'da Lelegler kralının kızı. Truva savaşı sırasında evi yağmalanmış ve önce Agamennon'un esiri olmuş o da Aşil'e armağan olarak vermiştir.

[21] *Side:* Aynı zamanda kente de adını veren kıza atıfta bulunuyor.

[22] *Maira.* Atlas'ın kızı ve kral Tegeates'in karısı olarak bilinen Arkhadia'lı kadın kahraman.

[23] *Semele* Kadmos ile Harmonia'nın kızı. Zeus'un sevgilisi oldu ve ondan Dionysos'u (Bacchus) dünyaya getirdi.

Leda. Aitolia kralı Thestois ile Eurythemis'in kızı.

Europa Babasının kralı olduğu Sidon kumsalında arkadaşı ile oynarken Zeus onu görür ve âşık olur. Zeus beyaz ve boynuzları hilale benzeyen bir boğa kılığına girerek kızı Girit'e kaçırır.

[24] *Ulysses:* Yunan mitolojisindeki Odysseus. Kahraman, Truva savaşı dönüşünde olumsuz hava koşulları yüzünden pek çok macera yaşamış ve on yıl boyunca denizlerde dolaşmıştır. Kimi efsanelerde bunların nedeni olarak sesiyle denizcileri büyüleyip rotalarını unutturan Sirenler gösterilir.

[25] *Orpheus:* Trakya bölgesinde yaşayan mükemmel bir şarkıcı, müzisyen ve şair. Lir'in mucidi olarak kabul edilir. O kadar tatlı şarkı söyler ki vahşi hayvanlar peşinden gider, bitkiler ona doğru eğilir, en sert mizaçlı insanlar bile yumuşar.

[26] *Amphion:* Zeus ile Antiope'nin oğlu. Amphion kendisine Hermes tarafından hediye edilen liri çalar, müzikle uğraşırdı.

Annesi güzelliğini kıskanan Dirke tarafından tutsak edilir, bir gece kadının bağları mucizevî bir şekilde çözülür. Daha sonra iki kardeş Thebai'de Lykos'un yerine hüküm sürer. Şehri surlarla çevirme sırasında, Amphion lir çalınca taşlar kendiliğinden duvarı oluştururlar.

[27] *Arion:* Lesbos'lu bir müzisyen. Şehir şehir dolaşıp şarkı söyler. Komplocular tarafından kaçırılır ancak son defa şarkı söylemek istediğini söyler, şarkısını söylerken yunuslar gelir ve Arion yunuslara güvenerek denize atlar ve kurtulur.

[28] *Philetas:* Odysseus'un sürülerini canı pahasına koruyan sığırtmacın efsanesine atıfta bulunuyor.

Galaesus. Aieneias ve Truva'lılar Latium'a çıktıklarında kral Latinus'un tebaasından biri.

Helle Phriksos'un kız kardeşi. Efsaneye göre üvey anneleri Nephele'nin kininden ve ölümden kaçmak için iki kardeş uçan koçun sırtına binip kaçar.

Aineias: Truva'lı bir kahraman, Truva savaşında önemli rol oynadı, şehir yıkıldıktan sonra Truva halkını toparladı, yeni bir şehir kurarak o şehirde hüküm sürdü.

[29] *Thamyras ve Amoebus:* Kendilerine çeşitli şiirler ve müzik alanında çeşitli buluşlar atfedilen efsanevi müzisyenler.

[30] *Apelles:* Ünlü heykeltraş. Onun kızı Kritheis şair Homeros'un annesidir

[31] *Danae:* Argos kralı Akrisos ile Eurydike'nin kızı. Sandık içine bırakılan Danae ile Perseus Latium kıyılarına vururlar. Orada evlenerek, birlikte Ardea şehrini kurarlar.

[32] *Andromede* Aithopia kralı Kepheus ile Kassiepeia'nın kızı. Ülkenin beladan kurtulabilmesi için Andromede'nin kurban edilmesi gerekir. Bu amaçla kızı kayaya bağlarlar, Perseus sefer dönüşü kızı görür ve âşık olur. Perseus ülkeyi beladan kurtarır ve Andromede ile evlenir.

Perseus ise Zeus ile Danae'nin oğludur. Tanrıların yardımı sayesinde sandallarıyla gökyüzüne yükselerek çeşitli badireler atlatır.

[33] *Kassandra:* Truva'lı kâhin. Paris'in gelişi üzerine kentin bu adam yüzünden yıkılacağı kehaneti doğru çıkmıştır.

[34] *Thesues:* Birçok efsanede kahraman olarak anılır, ergenlik döneminde adet olduğu üzere saçını tanrılara sunmuştur ancak sadece bir kısmını kesmesiyle yeni bir adet başlatmıştır. Efsanelerinde tanrıların ona yardım ettiğinden bahsedilir.

[35] *Demophon.* Thesues'un oğlu. Phyllis: Demophon Truva'ya dönerken Trakya kralı Kiasos'un kızı Phyllis'e âşık olur. Demophon geri döneceğine söz vererek ülkeden ayrılır ve bir daha geri dönmez.

[36] *Vesta:* Aile ocağı ateşine hükmeden çok arkaik karakterde bir Roma tanrıçası. İno (Leukothea): Kadmos'un kızı İno'nun deniz tanrıçasına dönüştürüldükten sonraki adı.

[37] *Gorgo.* Stheno, Euryale ve Medusa adında üç Gorgo vardır. Genellikle Gorgo adı en üstün Gorgo gözüyle bakılan Medusa'ya verilir. Bu üç canavarın başları yılanla çeviriliydi, kocaman dişleri ve tunçtan elleri vardı. Dehşet veren bakışlarıyla bile düşmanlarını alt ederlerdi.

[38] *Pallas:* tanrı Triton'un kızı.

[39] *Ajax ve Tekmessa.* Phrygia kralı Teleutas'ın kızı olan Tekmessa oturduğu şehre düzenlenen bir sefer sırasında Telamon oğlu Ajax tarafından kaçırılır.

[40] *Andromakhe* Mysia'daki Thebai şehrinin kralı Eetion'un kızı. Geleneğe göre uzun boylu ve hükmedici bir kadındır.

[41] *Nemesis.* Hem tanrıça, hem de bir soyutlama. Tanrıça olarak Nemesis, Nyks'in(Gece) kızlarından biridir ve Zeus ona âşıktır. Zeus onunla birleşebilmek için bin bir kılığa girer ve sonunda kulu kılığında birleşir.

Sintia: Hera, Herakles konusunda Zeus ile tartışırken Hephaitos annesinin tarafını tutar. Buna sinirlenen Zeus çocuğu Olympos'tan aşağı atar, çocuk gün boyunca aşağı düşer ve günün sonunda Trakya'dan Lemnos adasına göç etmiş bir halk olan Sintialılar tarafından bulunur ve iyileştirilir.

Lycoreus. Apollon ile bir nymphanın oğlu. Parnassos tepesinde kendisinin kurmuş olduğu Lykoreia adlı şehrin kralıydı.

Corinna: Aslen Truva'lı olan efsanevi bir şairin adı, Homeros'tan önce İlyada'yı yazdığı söylenir. Efsaneye göre Homeros şiirlerinin büyük bir bölümünü Corinna'ya borçludur.

[42] *Helikaon:* Truva'lı oyalı Antenor'un oğullarından biri. Şehrin alınışında erkek kardeşiyle birlikte Ullyussis tarafından kurtarıldı.

[43] *Thais:* Adonis efsanesinin bir anlatılışında, Adonis'in babası ve Babylon kralı Belos'un oğlu olarak geçer.

[44] *Argos:* Zeus ile Niobe'nin oğlu. Çeşitli efsanelerde, bütün vücuduna yayılmış sonsuz sayıda gözlerinin olduğu söylenir.

[45] *Danae:* Argos kralı Akrisios'un kızı. Krala, kızının oğlu tarafından öldürüleceğini bildiren kehanet yüzünden kız tunçtan yaptırılan bir odaya hapsedilir. Ancak yine de kız hamile kalır; çeşitli geleneklere göre, bu olaydan amcası veya su kılığına dönüşerek kızla birleşen Jupiter (Zeus)sorumlu tutulur.

[46] *Bona Dea.* İyi tanrıça. Faunus'un karısı, bütün el sanatlarında son derece becerikli, odasından çıkmayacak ve kocasından başka erkek yüzü görmeyecek kadar iffetli bir kadındır. Aventinus tepesinin eteğinde tapınağı vardır, burada kutsal bir korulukta kadınlar ve genç kızlar her yıl tanrıçanın gizemlerini çözerlerdi. Bu törenlere erkeklerin katılması yasaktı.

[47] *Lethe:* (Unutmak) Uyku'nun ve Ölüm'ün kız kardeşi. Ölüler diyarında bulunan ve ölülerin yeryüzündeki hayatlarını unutmak için suyundan içtikleri bir kaynağa adını vermiştir.

[48] Limni Ege denizinde bir ada.

Aura. Meltem rüzgârı.

Thriler: Kadın kâhinler. Mainadlar: (Ruhları esir edilmiş kadınlar) Bacchus'un (Dionysos) maiyetindeki tanrısal Bakkhalar. Kendilerine mistik bir delilik ilham edilmiştir; vahşi hayvanlara hükmederler, sere serpe dolaşırlar, su yerine süt ve bal içtiklerine inanırlardı.

[49] *Prokris.* Atına kralı Erethkheus'un kızlarından biri. Deion'un oğlu Kephalos ile evliydi.

[50] *Hymettus.* Atina'da bir dağ

[51] *Kephalos:* Deion'un oğlu. Prokris kocasının sık sık ava gittiğini görür ve dağdaki nymphaların onu baştan çıkarmasından endişe eder. Kocasıyla birlikte giden hizmetkârlardan birini soruya çeker. Adam ona kocasının avlandıktan sonra bir yerde oturup "Meltem" diye bir şeyler söylediğini anlatır. Kıskanç Prokris kocasının yasak aşkını suçüstü yakalamaya karar verir ve av sırasında onu izler. Çalılıkların kımıldadığını fark eden Kephalos mızrağını Prokris'in bulunduğu yöne doğru fırlatır ve kadın öldürücü bir yara alır. Kephalos ona her zaman sadık kalmıştı ve Meltem diye çağırdığı şey rüzgârdan başka bir şey değildi.

[52] *Atalanta* Bazı efsanelerde yer alan kadın kahraman. Babası erkek çocuktan başka çocuk istemediği için onu doğar doğmaz Parthenion dağına bırakır, kız önce hayvanlar tarafından daha sonra da avcılar tarafından büyütülür, ergenlik çağına gelmesine rağmen evlenmek istemez Bunun nedeni koruyucusu Artemis'e olan sadakati veya bir kâhinin evlenirse bir hayvana dönüşeceğini bildirmesidir. Bu nedenle taliplerini uzaklaştırmak için kendisini koşuda geçecek adamla evleneceğini söyler. Milanion çıkıp gelene kadar kimse onu geçemez, ancak Milanion Afrodit'ten aldığı altın elmaları koşarken kızın önüne atar, kız da incelemek için yavaşlar ve yarışmayı Milanion kazanır.

[53] *Lucina.* (İuno) Hera ile özdeşleştirilmiş Roma tanrıçası. Kadınların doğum yapmasını yönetirdi. Kadınlığın temsilcisi ve koruyucusudur.

[54] *Phobos.* Korkunun kişileştirilmiş şekli. Savaş alanında Ares'e refakat eder.

Ammon. Atlas'ın kızlarından biri Zeus tarafından gebe bırakılıp Kyrene tanrısı Ammon'u dünyaya getirir. Diğer gelenekler de ise Ammon bir kahin olarak anılır.

İşte dünyanın en güzel kitap başlığı ve dünya durdukça canlılığını koruyacak bir kitap konusu. Tüm diyarlara, tüm zamanlara, tüm yaşlara, tüm durumlara hitap eden bir kitap bu elinizdeki. Güzeller de okumalı onu, çirkinler de. Kadınlar da okumalı, erkekler de. Zenginler de okumalı, fakirler de. Acı ve korkuların çöllerinden kurtulup; aşk dediğimiz o yeşil vahaya erişmeyi vaat ediyor bu kitap. - ***Roger Peyrefitte***

Publius Ovidius Naso ya da tanındığı adıyla Ovide, İ.Ö. 43 yılında Abruzzo/İtalya'da doğdu. 18 yaşında Yunan topraklarına giden Ovide, Roma'ya geri döndü ve orada parlak bir hukuk eğitimi aldı. M.Ö. 15 yılında, Corinne'le ilişkisinin hikâyesini anlattığı Aşklar adlı kitabı yazdı. Aşk Sanatı'nı ise Hıristiyanlık döneminin başında tamamladı. Kitap, Roma hayatının serbest veçheleri hakkında okurlara detaylı ve eğlendirici bilgiler sunuyordu. Aşk Sanatı, İmparator Augustus ile Ovide'i yakınlaştırdı. Ovide bu dönemde, Yunan mitolojisini derinlemesine incelediği Metamorfozlar adlı kitabı yazdı. Ancak bir süre sonra, bilinmeyen bir nedenden dolayı İmparator, Ovide'i sürgüne yolladı. Ovide yaşamının son yıllarını günümüzde Constantza olarak bilinen Romanya'daki küçük liman kentinin soğuk ve karanlık atmosferi içinde geçirdi ve İ.S. 17 yılında öldü.
Karanlık ruh hali; Romanya'ya seyahati ve sürgün yılları ile ilgili dokunaklı ve melankolik eserler yazmasına neden oldu. Bunlardan birinde, Ovide adeta mezar kitabesini yazmıştı:

> Burada yatan bendeniz, büyük aşkların ozanı, ilham perimi yitirdim ben. Eğer yolun buradan geçer de, mezarıma uğrarsan, mutsuzluğumu hafifletmek için de ki, "Ovide, senden ne kaldıysa geriye, onlar yatsın bari huzur içinde."

ISBN 975-6277-12-2
9 799756 277125
Salyangoz Edebiyat